

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009-2015

dla obszaru gmin:

*Głuchów , Godzianów Lipce Reymontowskie , Maków ,
Nowy Kawęczyn , Skierniewice , Słupia*

Lipce Reymontowskie , 2008 r.

SPIS TREŚCI :

Wstęp	str.
1. Charakterystyka LGD - „Gniazdo” jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.....	4
1.1 Nazwa, status prawny i data wpisu do KRS i nr w tym rejestrze.....	4
1.2 Opis procesu budowania partnerstwa.....	4
1.3 Charakterystyka członków LGD oraz sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD.....	6
1.3.1 Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji operacji.....	9
1.4 Struktura Rady lub innego organu decyzyjnego LGD.....	10
1.4.1 Skład organu decyzyjnego i jego reprezentatywność.....	10
1.5 Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego.....	12
1.5.1 Sposób powołania i zmiany składu organu decyzyjnego.....	12
1.5.2 Rola i zadania Rady Decyzyjnej.....	12
1.5.3 Rozdział funkcji pomiędzy poszczególne organy LGD.....	13
1.5.4 Regulamin funkcjonowania LGD-„Gniazdo”.....	13
1.5.5 Zasady rekrutacji pracowników do biura LGD.....	15
1.6 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego.....	15
2. Opis obszaru objętego LSR wraz uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności.....	16
2.1 Charakterystyka obszaru , uwarunkowania przestrzenne.....	16
2.2 Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze.....	18
2.3 Uwarunkowania historyczne.....	21
2.4 Uwarunkowania kulturowe.....	24
2.5 Ocena społeczno-gospodarcza obszaru.....	26
2.5.1 Potencjał społeczno-gospodarczy.....	26
2.5.2 Poziom lokalnej aktywności społecznej.....	35
2.5.3 Specyfika obszaru.....	37
2.5.4 Podsumowanie diagnozy-uzasadnienie spójności obszaru LGD- „Gniazdo”.....	38
3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski z przeprowadzonej analizy.....	41
4. Określenie wizji i misji LGD – „Gniazdo”.....	46
5. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć do realizacji.....	46
6. Wykazanie spójności i specyfiki obszaru z celami LSR.....	84
7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.....	85
8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych przedsięwzięć w ramach LSR.....	86
9. Określenie procedury zgodności i wyboru operacji przez LGD – „Gniazdo”.....	87
10. Budżet LSR dla każdego roku jej realizacji.....	94
11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR.....	97
12. Proces wdrażania i aktualizacji LSR.....	98
13. Zasady i sposób dokonywania (oceny) ewaluacji własnej.....	100
14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.....	102
15. Planowane pozostałe działania, przedsięwzięcia oraz operacje realizowane	
16. w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR.....	110
17. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów.....	111
18. Informacja o dołączonych do LSR załącznikach.....	113
19. Wykaz tabel.....	115
20. Wykaz schematów.....	115
21. Wykaz map.....	116

Wstęp

Lokalna Strategia Rozwoju opracowana przez członków Lokalnej Grupy Działania – „Gniazdo” dotyczy obszaru siedmiu gmin położonych w powiecie skierniewickim : Głuchów , Godzianów , Lipce Reymontowskie , Maków , Nowy Kawęczyn , Skierniewice i Słupia . Przyjęty w strategii horyzont czasowy obejmuje lata 2009-2015 . Przyjęcie takiego zakresu czasowego realizacji Strategii wynika m.in. z konieczności zachowania zgodności z dokumentami strategicznymi i operacyjnymi opracowanymi na poziomie kraju – PROW 2007-2013 oraz na poziomie lokalnym , a także uwzględnia okres zakończenia rozliczania projektów dofinansowanych z funduszy Unii Europejskiej w roku 2015 . Oznacza to, że czas realizacji Strategii pokrywa się z nowym okresem programowania i rozliczania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Strategia wpisuje się w założenia zrównoważonego rozwoju lokalnego, opartego na harmonijnym rozwoju gospodarczym, społecznym i ekologicznym. Strategia jest nieodłącznym elementem podejścia LEADER , którego zastosowanie powoduje, że realizacja Strategii będzie bardziej wydajna i skuteczna z uwagi na : oddolne tworzenie dokumentu oraz jego partnerską realizację, łączenie zasobów, innowacyjność, spójność i wielosektorowość działań. Przyjęte w Strategii cele wynikają z uwarunkowań obszaru , dla którego opracowano LSR , przeprowadzonej analizy SWOT oraz stanowią odpowiedź na zidentyfikowane podczas konsultacji społecznych potrzeby miejscowej ludności. Lokalne partnerstwo nie zastępuje więc istniejących instytucji, jednak dzięki nowemu sposobowi współpracy i celowemu zewnętrznemu dofinansowaniu wspiera wybrany kierunek rozwoju. W opracowanym dokumencie rozwijane są więc te wątki, które opisują specyficzne zasoby i okazje do rozwoju terenu. Strategia ma charakter zintegrowany , co oznacza specyficzne podejście do rozwiązywania problemów poprzez wielosektorowe (zintegrowane, synergiczne) działania w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej .

Lokalna Strategia Rozwoju została przyjęta uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania – „Gniazdo” dnia 22 października 2008 roku.

1.Charakterystyka LGD - „ Gniazdo” jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju .

1.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania – „Gniazdo” utworzone na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach posiada osobowość prawną i zostało zarejestrowane w dniu 25.08.2006 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000262627 .

1.2. Opis procesu budowania partnerstwa

Proces tworzenia lokalnego partnerstwa, uzgodnienia interesów poszczególnych grup oraz osiągnięcie etapu prawdziwej współpracy i opracowanie strategii to ogromne wyzwanie, wymagające zaangażowania i czasu. Dzięki PP LEADER+ Schemat I, samorządy lokalne oraz organizacje i instytucje zainteresowane ideą partnerstwa, mogły ubiegać się o fundusze, z przeznaczeniem na wspieranie procesu tworzenia grup partnerskich oraz opracowanie dobrych i innowacyjnych strategii rozwoju. Lokalna Grupa Działania „Gniazdo” powstała z potrzeby samych mieszkańców kilku gmin. Inicjatorem zawiązania Lokalnej Grupy Działania „Gniazdo” była Gmina Maków i Stowarzyszenie „Ptasi Raj” .Od listopada 2005 r. do marca 2006 r. na obszarze gmin: Maków , Lipce Reymontowskie , Głuchów , Godzianów , Nowy Kawęczyn i Skierniewice odbywały się spotkania z mieszkańcami , szkolenia , konsultacje społeczne i imprezy towarzyszące . Wszystkie te działania podzielono na trzy etapy i poprzedzono akcjami informacyjno-promocyjnymi pozwalającymi na wzbudzenie zainteresowania szerokiego grona społeczności lokalnej inicjatywą budowania partnerstwa .

I tak etap pierwszy przewidywał rozpropagowanie informacji o PPL+ oraz cykl szkoleń eksperckich na temat zasad tworzenia lokalnych grup działania .

W drugim etapie odbyło się szereg spotkań z mieszkańcami, działającymi organizacjami, przedstawicielami biznesu i samorządu . W trakcie tych spotkań wyłoniono grupę liderów lokalnych dla utworzenia LGD.Trzeci etap to utworzenie LGD , spotkania warsztatowe dla opracowania ZSROW oraz konsultacje społeczne w tym zakresie .

Przeprowadzono 186 godzin różnego typu szkoleń i warsztatów integrujących społeczeństwo wokół celu jakim jest rozwój lokalny. Pierwszym wyzwaniem było przekazanie wiedzy czym jest rozwój lokalny i jak należy budować wykonalną strategię. Przeprowadzono następujące szkolenia :

- Szkolenie nt. "Rozwój zrównoważony obszarów wiejskich, jako źródło korzyści mieszkańców" - 24 godz. szkoleń
- Szkolenia dla organizacji pozarządowych, mieszkańców i animatorów nt. "Potencjał lokalny - rozwój kultury, sportu, turystyki na wsi, źródła i sposoby finansowania" – 32 godziny szkoleń
- Szkolenia dla rolników, sektora MŚP i potencjalnych kandydatów do podjęcia nowej lub rozwoju dotychczasowej działalności gospodarczej nt." Ekoturystyka – nowe perspektywy i nowe miejsca pracy przy podejmowaniu działalności z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego własnego regionu oraz sposoby jej finansowania"- 24 godz. szkoleń
- Warsztaty - budowanie Zrównoważonej Strategii Obszarów Wiejskich (5

warsztatów)- 70 godzin

-Szkolenia dla grupy inicjatywnej LGD - tworzenie ZSRW - 36 godz.

W dniu 17 marca 2006 r. w Szkole Podstawowej w Makowie odbyło się zebranie założycielskie , na które przybyło 49 osób z terenu gmin : Maków , Lipce Reymontowskie , Głuchów , Godzianów , Nowy Kawęczyn i Skierniewice . Całokształt działań stojących przed partnerami LGD został nakreślony przez animatora grup leaderskich . Zawiązane w tym dniu partnerstwo przybrało formę stowarzyszenia , w skład którego weszli reprezentanci trzech sektorów : społecznego(mieszkańcy , rolnicy) , publicznego (urzędnicy gminni) i gospodarczego (drobni przedsiębiorcy) . Lokalna Grupa Działania „Gniazdo” została zaprezentowana po raz pierwszy podczas festynu połączonego z konferencją prasową . W festynie wzięli udział mieszkańcy , wójtowie w/w gmin , starosta powiatu .

Skupieni wokół budowy partnerstwa liderzy społeczności lokalnej aktywnie uczestniczyli w powyższych działaniach , a potem w drodze porozumienia i konsultacji wypracowali strategię rozwoju na najbliższe lata i wnioskowali o środki unijne z programu LEADER. Starania te zakończyły się sukcesem - pozyskaniem środków na działalność grupy i na realizację zaplanowanych działań w ramach PPL+ Schemat II .

Chcąc ubiegać się o dofinansowanie ze środków osi 4 Leader w ramach PROW 2007-2013 i zachowując dotychczasową formę prawną LGD-„Gniazdo” dokonała niezbędnych dostosowań w odniesieniu do struktury i statutu Stowarzyszenia – zgodnie z regulacją art.15 ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków EFROW .

Do promowania partnerstwa , jego celów i działalności wykorzystywano każdą nadarzającą się okazję . W kierunku pozyskania nowych członków poczyniono kroki w postaci :

- spotkań informacyjnych dla urzędników gminnych na temat roli lgd w nowym okresie programowania ,
- spotkań i szkoleń w każdej z gmin obszaru , skierowanych do lokalnej społeczności ,
- wystosowano do Gmin , KGW , OSP , przedsiębiorców i innych podmiotów list intencyjny wraz z zaproszeniem do współpracy w zakresie działań mających na celu poprawę jakości życia na wsi i budowanie potencjału społecznego ,
- przeprowadzono szkolenie dla pracowników Urzędów Gmin oraz dla członków społeczności lokalnej z zakresu programowania kierunków rozwoju obszaru LGD, (zakres szkolenia : Regionalny Program Operacyjny Woj. łódzkiego , PROW2007-2013), szkolenie miało na celu dokonanie analizy potrzeb i kierunków działania dla opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju ,
- wyjazdu szkoleniowego dla Zarządu Stowarzyszenia oraz wójtów i przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z terenu działania LGD , którego tematem przewodnim było powiązanie działań inwestycyjnych gmin z działaniami LGD.

Działania te zaowocowały podjęciem w gminach uchwał w sprawie przystąpienia jednostek samorządu terytorialnego do LGD oraz złożeniem pełnomocnictwa do reprezentowania Gminy w Stowarzyszeniu przez ich przedstawiciela . Pozyskano także nowych członków – dwie organizacje reprezentujące sektor społeczny oraz jednego przedsiębiorcę. Nabycie członkostwa zwyczajnego zachodzi z chwilą podjęcia uchwały przez Zarząd Stowarzyszenia. I tak Uchwałą Zarządu LGD - „Gniazdo” z dnia 03.07.2008 r. , 10.07.2008 r., 04.09.2008r. oraz 22.10.2008r. wymienione niżej osoby prawne weszły w skład LGD-„Gniazdo” :

1. Gmina Głuchów
2. Gmina Lipce Reymontowskie
3. Gmina Maków
4. Gmina Słupia
5. Gmina Skierniewice
6. Stowarzyszenie „Ptasi Raj”
7. Gmina Nowy Kawęczyn
8. Gmina Godzianów
9. Zarząd Oddziału Powiatowego Związku OSP RP
10. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Głuchowie

1.3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

Zgodnie z wymogami podejścia Leader , LGD-„Gniazdo” jest partnerstwem złożonym z przedstawicieli trzech sektorów : publicznego , gospodarczego i społecznego. Od momentu powstania LGD -„Gniazdo” rozszerzyła swój skład , osiągając w 2008 roku liczbę 73 członków . Reprezentatywność poszczególnych sektorów przedstawia poniższa tabela. Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia członkowie dzielą się na członków zwyczajnych i wspierających . Członkami zwyczajnymi mogą być oprócz osób fizycznych , które spełniają warunki określone w art. 3 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach i złożą deklarację członkowską na piśmie, na mocy ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW także osoby prawne , w tym jednostki samorządu terytorialnego . Osoby prawne działają poprzez swojego przedstawiciela , który w ich imieniu realizuje prawa i obowiązki członka wynikające z przynależności do Stowarzyszenia (wraz z deklaracją przystąpienia osoba prawna składa pełnomocnictwo przedstawiciela do reprezentowania jej) . Jednostka samorządu terytorialnego do zgłoszenia przystąpienia załącza uchwałę Rady Gminy potwierdzającą wolę przystąpienia do LGD . Członkiem wspierającym mogą zostać osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej , które zadeklarują pomoc finansową , rzeczową lub organizacyjną po złożeniu wniosku do Zarządu stowarzyszenia i ustalenia z nim zasad uczestnictwa w stowarzyszeniu .Nabycie, zawieszenie albo stwierdzenie utraty członkostwa następuje na podstawie uchwały Zarządu Stowarzyszenia . Utrata członkostwa przez członka zwyczajnego będącego osobą fizyczną następuje wskutek zaistnienia przyczyn, które określa § 13 Statutu Stowarzyszenia LGD-„Gniazdo”- tj. złożenia pisemnej rezygnacji , pozbawienia praw publicznych wyrokiem sądu , śmierci ; w odniesieniu do osób prawnych wskutek złożenia pisemnej rezygnacji lub likwidacji podmiotu. Natomiast uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia za działalność niezgodną ze statutem i nie respektowanie obowiązków statutowych przez członka zwyczajnego będącego osobą fizyczną lub prawną oraz za niezrealizowanie zasad uczestnictwa i wspierania stowarzyszenia przez członka wspierającego dokonuje się wykluczenia członków .

Istotnym zadaniem, jakie stoi przed Stowarzyszeniem, jest stałe inspirowanie inicjatyw oddolnych i aktywizowanie środowisk lokalnych do podejmowania działań, mających na celu rozwój lokalny. Efektywna realizacja tego działania wymaga budowania szerokiego partnerstwa. W tym celu zgodnie ze swoim Statutem , LGD zakłada możliwość rozszerzania swojego składu poprzez przyjmowanie w szeregi Stowarzyszenia nowych członków także poprzez rozszerzanie granic oddziaływania terytorialnego stowarzyszenia . W przyjmowaniu nowych członków Zarząd kierować się

będzie zarówno aktywnością liderów, jak i zabezpieczeniem równowagi w zakresie reprezentowania środowisk lokalnych. W przypadku członków wpierających brana będzie pod uwagę: dotychczasowa aktywność społeczna podmiotów oraz wola wspólnej realizacji konkretnych działań wynikających z PROW. Planowane jest także wzmocnienie oraz wykreowanie mniejszych (ale ważnych w porządku lokalnym) organizacji lokalnych i włączenie ich do partnerstwa. W szczególności, tak rozumiane rozszerzanie partnerstwa dotyczy przekształcania KGW, obecnie większość z nich nie posiada osobowości prawnej, w organizacje pozarządowe zarejestrowane w KRS. W tym zakresie rozszerzanie składu LGD będzie ściśle związane z prowadzeniem szkoleń i udzielaniem wsparcia eksperckiego przez Stowarzyszenie .

Tabela 1. Charakterystyka LGD – „Gniazdo” - skład lokalnej grupy działania

SEKTORY	LICZBA PODMIOTÓW w Stowarzyszeniu
<i>Sektor publiczny</i>	7
<i>Sektor gospodarczy</i>	1
<i>Sektor społeczny</i>	65
OGÓLEM	73

Tabela 2. Imienny wykaz członków LGD-„Gniazdo”

L p.	Imię i nazwisko członka	Sektor	Rodzaj prowadzonej działalności	Funkcja w strukturze LGD
1	Wieczorek Zbigniew	Społeczny	Gospodarstwo rolne	Prezes Zarządu
2	Kowara Lech	Społeczny	Urzędnik	Wiceprezes Zarządu
3	Skiba Marek	Społeczny	Urzędnik	Sekretarz
4	Klemba Elżbieta	Społeczny	Urzędnik	Skarbnik
5	Kijo Irena	Społeczny	Rolnik	Członek Zarządu
6	Świderek Sylwia	Społeczny	Pracownik banku	Członek Zarządu
7	Czerwiński Jerzy	Społeczny	Urzędnik	Członek Zarządu
8	Duda - Sasim Marzena	Społeczny	Urzędnik	Członek Zarządu
9	Sękalska Danuta	Społeczny	Rolnik	Członek Zarządu
10	Idzikowska Agnieszka	Społeczny	Pracownik banku	Członek Zarządu
11	Grabowski Krzysztof	Społeczny	Rolnik	Członek Zarządu
12	Stopińska - Gidrewicz Anna	Społeczny	Przedsiębiorca	Członek Zarządu
13	Tarnowska Anna	Społeczny	Urzędnik	Przewodnicząca Komisji Rewizyjnej
14	Dziuda Jacek	Społeczny	Rolnik	Wiceprzewodniczący Komisji Rewizyjnej
15	Strożek Katarzyna	Społeczny	Rolnik	Członek Komisji R.

16	Kacprzyk Paweł	Społeczny	Urzędnik	Członek Komisji R.
17	Wysocki Zdzisław	Społeczny	Urzędnik	Członek Komisji R.
18	Kosonóg Teresa	Społeczny	Urzędnik	Członek Komisji R.
19	Altrych Jacek	Społeczny	Sołtys	Członek Rady Dec.
20	Bałut Henryk	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
21	Bartosik Jolanta	Społeczny	Urzędnik	Członek Rady Dec.
22	Będkowski Marek	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
23	Bisiak Jarosław	Społeczny	Ogrodnik	Członek zwyczajny
24	Bysyngier Dariusz	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
25	Choińska Katarzyna	Społeczny	Urzędnik	Członek zwyczajny
26	Dałkowski Aleksander	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
27	Domiza Włodzimierz	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
28	Domostowicz Ewa	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
29	Dubel Paweł	Społeczny	Ogrodnik	Członek zwyczajny
30	Fitzet Otylia	Społeczny	Pracownik biura LGD-”Gniazdo”	Członek zwyczajny
31	Gidrewicz Wiesława	Społeczny	Budowlaniec	Członek zwyczajny
32	Głuszek Marek	Społeczny	Rolnik	Członek Rady Dec.
33	Grabowska Agnieszka	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
34	Guzowski Tomasz	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
35	Jędrzejczak Marzena	Społeczny	Ekonomista	Członek zwyczajny
36	Jędrzejczak Zdzisław	Społeczny	Stolarz	Członek zwyczajny
37	Kołaczek Andrzej	Społeczny	Mechanik	Członek zwyczajny
38	Majcher Maria	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
39	Migda Elżbieta	Społeczny	Agent ubezpieczeniowy	Członek zwyczajny
40	Moskwa Dominik	Społeczny	Urzędnik	Członek Rady Dec.
41	Nagórka Agnieszka	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
42	Nagórka Jarosław	Społeczny	Trener koni	Członek zwyczajny
43	Panak Tadeusz	Społeczny	Elektryk	Członek zwyczajny
44	Pąsko Józef	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
45	Pintara Tadeusz	Społeczny	Mechanik	Członek zwyczajny
46	Pochroń Krzysztof	Społeczny	Kucharz	Członek zwyczajny
47	Przygodzki Wit	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
48	Radomska Aneta	Społeczny	Pracownik hotelu	Członek zwyczajny
49	Sikora Leszek	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
50	Sobieszek Jarosław	Społeczny	Prawnik	Członek Rady Dec.
51	Stankiewicz Jerzy	Społeczny	Urzędnik	Członek Rady Dec.
52	Stańczak Margerita	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
53	Stasik Marian	Społeczny	Inżynier rolnictwa	Członek Rady Decyzyjnej
54	Stefaniak Henryk	Społeczny	Tokarz	Członek zwyczajny
55	Stelmach Jadwiga	Społeczny	Pracownik socjalny	Członek zwyczajny
56	Szaniecki Grzegorz	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
57	Ulanowska Ela	Społeczny	Księgowa	Członek zwyczajny
58	Wachnik Albert	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
59	Wachnik Krystyna	Społeczny	Szwaczka	Członek zwyczajny

60	Waszek Jan	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
61	Wiklińska – Grabowska Beata	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
62	Wyrwicz Aleksander	Społeczny	Rolnik	Członek zwyczajny
63	Zdun Kazimierz	Społeczny	Urzędnik	Członek zwyczajny
64	Stowarzyszenie „Ptasi Raj”	Społeczny	-	Członek zwyczajny
65	Gmina Głuchów	Publiczny	-	Członek zwyczajny
66	Gmina Godzianów	Publiczny	-	Członek zwyczajny
67	Gmina Lipce Reymontowskie	Publiczny	-	Członek zwyczajny
68	Gmina Maków	Publiczny	-	Członek zwyczajny
69	Gmina Nowy Kawęczyn	Publiczny	-	Członek zwyczajny
70	Gmina Słupia	Publiczny	-	Członek zwyczajny
71	Gmina Skierniewice	Publiczny	-	Członek zwyczajny
72	Zarząd Oddziału Powiatowego Związku OSP RP	Społeczny	-	Członek zwyczajny
73	Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Głuchowie	Gospodarczy	-	Członek zwyczajny

1.3.1. Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji operacji

LGD-„Gniazdo” realizowała w ramach Pilotażowego Programu Leader+ w okresie od czerwca 2007 roku do kwietnia 2008 roku, na obszarze 6 sąsiadujących ze sobą gmin : Głuchów , Godzianów , Lipce R. , Maków , Nowy Kawęczyn , Skierniewice projekt pod nazwą „ W gnieździe natury , tradycji i inicjatyw” . W ramach działań objętych projektem zrealizowano szereg przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym, promocyjnym i informacyjnym mających znaczący wpływ na ożywienie wsi poprzez wykorzystanie istniejących zasobów lokalnych i włączenie się społeczności wiejskiej (szkolenia z zakresu rekreacji ruchowej- kajakerstwo , jazda konna ; szkolenia na temat pozyskiwania środków unijnych i źródeł finansowania działań na terenach wiejskich, szkolenia dla rolników ,w zakresie marketingu i produktu lokalnego, imprezy plenerowe promujące lokalną kulturę , publikacje turystyczne o regionie - przewodnik , folder, kalendarze , film DVD).

Członkowie LGD (pracownicy biura LGD , członkowie Zarządu , członkowie Komisji Rewizyjnej oraz mieszkańcy gmin) brali czynny udział w realizacji działań wynikających z w/w projektu.

Spośród siedmiu gmin – członków LGD reprezentujących sektor publiczny , z SAPARD - unijnego programu finansowego wspierania programów dostosowywania rolnictwa do gospodarki rynkowej skorzystały dwie gminy: Głuchów i Lipce Reymontowskie; trzy gminy (Lipce Reymontowskie , Maków , Nowy Kawęczyn) realizowały projekty w ramach ZPORR; w ramach funduszy strukturalnych , których zadaniem było wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki w latach 2004-2006

skorzystały : cztery gminy (Głuchów , Lipce Reymontowskie , Maków , Słupia) uczestniczyły w Sektorowym Programie Operacyjnym „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”; w Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego uczestniczyły trzy gminy: Lipce Reymontowskie , Maków , Skierniewice ; z FOGR skorzystała gmina Godzianów ; z programu EFS – Priorytet VI , VII i IX jedna gmina Skierniewice. Natomiast w regionalnym programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego uczestniczyła jedna gmina – Maków .

W okresie od 19 czerwca 2007 r. do 14 kwietnia 2008r. w działaniach składających się na realizację projektu PP Leader+ Schemat II pt. „W gnieździe natury , tradycji i inicjatyw” w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” uczestniczyły wszystkie gminy będące obecnie członkami LGD-„Gniazdo”.

Członkowie reprezentujący w LGD-„Gniazdo” sektor społeczny nabyli doświadczenie w związku z działalnością związaną z realizacją i wdrażaniem ZSRW w poprzednim okresie programowania . Podmioty te brały udział w realizacji szeregu projektów dofinansowanych ze środków i funduszy różnych instytucji i organizacji , głównie w dziedzinie rozwoju kultury, sportu , promocji produktu lokalnego , zagospodarowania obiektów i terenów oraz w organizowaniu imprez integrujących mieszkańców wsi i promujących region .

Szczegółowy opis doświadczenia członków LGD-„Gniazdo” w zakresie realizacji projektów przedstawia Załącznik Nr 17 do LSR .

1.4. Struktura rady lub innego organu LGD , do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62. ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005 , zwanych dalej „organem decyzyjnym”

1.4.1. Skład organu decyzyjnego i jego reprezentatywność

Rada Decyzyjna prowadzi swoją działalność w oparciu o Statut Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania –„Gniazdo”, uchwał Walnego Zebrania oraz Regulaminu Rady.

Wybór członków Rady należy do kompetencji Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia LGD-„Gniazdo”.

Radę LGD mogą tworzyć członkowie zwyczajni LGD lub upoważnieni przedstawiciele, w przypadku gdy członkami zwyczajnymi są osoby prawne . Regulamin Rady określa wymogi, jakim powinni odpowiadać jej członkowie .

Podział mandatów w Radzie LGD zapewnia równowagę sektorów: publicznego , społeczno i gospodarczego . Co oznacza , że w co najmniej 50 % składa się ona z partnerów społecznych i gospodarczych . Rada może liczyć od 6 do 16 osób , przy czym na jedną gminę będącą członkiem LGD może przypadać od 1 do 2 członków , z zachowaniem 50 % składu podmiotów gospodarczych i społecznych .

Obecnie Rada liczy 15 Członków.

Tabela 3. Imienny wykaz członków Rady Decyzyjnej

L.p.	Imię i nazwisko członka	Podmiot	Gmina	Sektor
1	Andrzej Kowara	Gmina Głuchów	Głuchów	publiczny
2	Teresa Jędraszek	Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska	Głuchów	gospodarczy
3	Paweł Karasek	Gmina Godzianów	Godzianów	publiczny
4	Marek Głuszek	osoba fizyczna	Godzianów	społeczny
5	Jolanta Bartosik	osoba fizyczna	Lipce Reymontowskie	społeczny
6	Jerzy Stankiewicz	osoba fizyczna	Maków	społeczny
7	Małgorzata Machaj	Gmina Maków	Maków	publiczny
8	Włodzimierz Ciok	Gmina Nowy Kawęczyn	Nowy Kawęczyn	publiczny
9	Jacek Altrych	osoba fizyczna	Nowy Kawęczyn	społeczny
10	Dominik Moskwa	Gmina Skierniewice	Skierniewice	publiczny
11	Beata Grabowska	osoba fizyczna	Skierniewice	społeczny
12	Mirosław Matulski	Gmina Słupia	Słupia	publiczny
13	Jarosław Sobieszek	osoba fizyczna	Słupia	społeczny
14	Krzysztof Keller	Zarząd Oddziału Powiatowego Związku OSP	Skierniewice	społeczny
15	Marian Stasik	Stowarzyszenie „Ptasi Raj	Skierniewice	społeczny

Tabela 4. Ocena reprezentatywności organu decyzyjnego :

SEKTORY	LICZBA CZŁONKÓW W RADZIE DECYZYJNEJ	PROCENTOWY UDZIAŁ WG SEKTORÓW
<i>Sektor publiczny</i>	6	40 %
<i>Sektor gospodarczy</i>	1	6,7 %
<i>Sektor społeczny</i>	8	53,3 %
OGÓŁEM	15	100%

W składzie Rady Decyzyjnej 40 % jej członków stanowi udział członków reprezentujących sektor publiczny, udział sektora społecznego to 53,3 % składu członków Rady, gospodarczego natomiast 6,7%, co oznacza, że partnerzy społeczni i gospodarczy stanowią 60%. Oceniając reprezentatywność należy stwierdzić, że LGD-„Gniazdo” spełnia warunek dostępu, ponieważ został zapewniony co najmniej 50% udział członków sektora społecznego i gospodarczego.

1.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego

1.5.1. Sposób powołania i zmiany składu organu decyzyjnego oraz procedura jego funkcjonowania

Rada (podobnie jak pozostałe organy LGD) jest organem kadencyjnym. Kadencja trwa trzy lata. Prawo powoływania Rady Decyzyjnej leży w gestii Walnego Zebrania Członków , które dokonuje wyboru Rady Decyzyjnej spośród swoich członków . Powyższe uregulowania dotyczące Rady Decyzyjnej zawierają zapisy w Statucie Stowarzyszenia , natomiast szczegółowe kwestie dotyczące funkcjonowania tego organu tj. organizację wewnętrzną i tryb pracy zawiera Regulamin Rady Decyzyjnej stanowiący Załącznik do LSR . Przyjęte w nim zasady i procedury gwarantują przejrzystość , demokratyczność i jawność funkcjonowania i podejmowania decyzji . Decyzje przez członków Rady są podejmowane na zasadzie współuczestnictwa wszystkich członków lub wymaganego quorum , przy zachowaniu podporządkowania się woli większości i poszanowaniu praw członków oraz zachowaniu bezstronności w podejmowaniu decyzji . Wg Regulaminu , na wniosek złożony przez Zarząd LGD może nastąpić odwołanie członka Rady. Przesłanką do zgłoszenia wniosku o odwołanie są następujące okoliczności : nieusprawiedliwione nieobecności członka na posiedzeniach Rady , brak obiektywizmu członka w podejmowaniu decyzji lub podejmowania przez członka Rady działań, dezorganizujących prawidłowe funkcjonowanie Rady. Członkowi Rady przysługuje prawo do rezygnacji z pełnionej roli .W przypadku jego rezygnacji , ma ona prawo dokooptowania do swojego składu osoby , która w wyniku wyboru przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia uzyskała kolejną pod względem ilości liczbę głosów. Rada Decyzyjna spośród swoich członków dokonuje wyboru przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza .

1.5.2. Rola i zadania Rady Decyzyjnej

Rada Decyzyjna pełni funkcję organu decyzyjnego , do którego wyłącznej kompetencji należy wybór operacji, zgodnie z art. 62. ust. 4 Rozporządzenia Rady WE nr 1698/2005. Wybór operacji oznacza rozpatrywanie wniosków o dofinansowanie ze środków przeznaczonych na realizację LSR. Rada dokonuje również wyboru projektów współpracy.

Wybór operacji dokonywany jest zgodnie z procedurą ich wyboru . Procedura ta przewiduje , że w ocenie danego wniosku nie mogą uczestniczyć ci członkowie Rady , wobec których mogą zaistnieć wątpliwości co do ich bezstronności w ocenie :

- są związane z projektodawcą wiazami rodzinnymi lub służbowymi ,
- gdy wniosek dotyczy podmiotu , który reprezentuje,
- w przypadku ubiegania się przez członka Rady o wybór jego operacji .

Decyzje organu decyzyjnego są ostateczne .

1.5.3. Rozdział funkcji pomiędzy poszczególne organy LGD

Stowarzyszenie działa na podstawie przepisów ustawy z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.), ustawy z 7 marca 2007 o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, rozporządzenia Rady (WE) nr

1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str.1) oraz statutu i z tego tytułu posiada osobowość prawną.

Stowarzyszenie tworzą następujące organy :

- Walne Zebranie Członków , które jest najwyższą władzą Stowarzyszenia i składa się z wszystkich członków Stowarzyszenia) ,
- Zarząd jako organ zarządczy składający się z Prezesa , Wiceprezesa , Sekretarza , Skarbnika oraz od 2 do 5 innych członków Zarządu wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków,
- Komisja Rewizyjna będąca organem kontroli składająca się z Przewodniczącego , Wiceprzewodniczącego , oraz od 1 do 6 członków wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków ,
- Rada Decyzyjna będąca organem decyzyjnym LGD , która liczy od 6 do 16 członków wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków , przy czym na jedną gminę będącą członkiem LGD może przypadać od 1-2 członków Rady z zachowaniem 50% składu podmiotów określonych w rozporządzeniu nr 1698/2005 .

Statut LGD-„Gniazdo” zapewnia rozdział funkcji decyzyjnej od zarządczej . Co oznacza, że osoby powoływane do władz Stowarzyszenia mogą być członkiem wyłącznie jednego z organów wybieralnych władz LGD. Ponadto Członkowie Komisji Rewizyjnej nie mogą pozostawać z członkami Zarządu i Rady Decyzyjnej w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia.

Obsługę organów Stowarzyszenia zapewniają pracownicy biura LGD zatrudnieni przez Zarząd LGD –„Gniazdo” . Biurem kieruje kierownik biura zatrudniony przez Zarząd LGD-„Gniazdo” . Nadzór nad biurem leży w kompetencjach Zarządu . Kontroli działalności biura dokonuje Komisja Rewizyjna .

Żaden z pracowników biura LGD nie jest członkiem organu decyzyjnego .

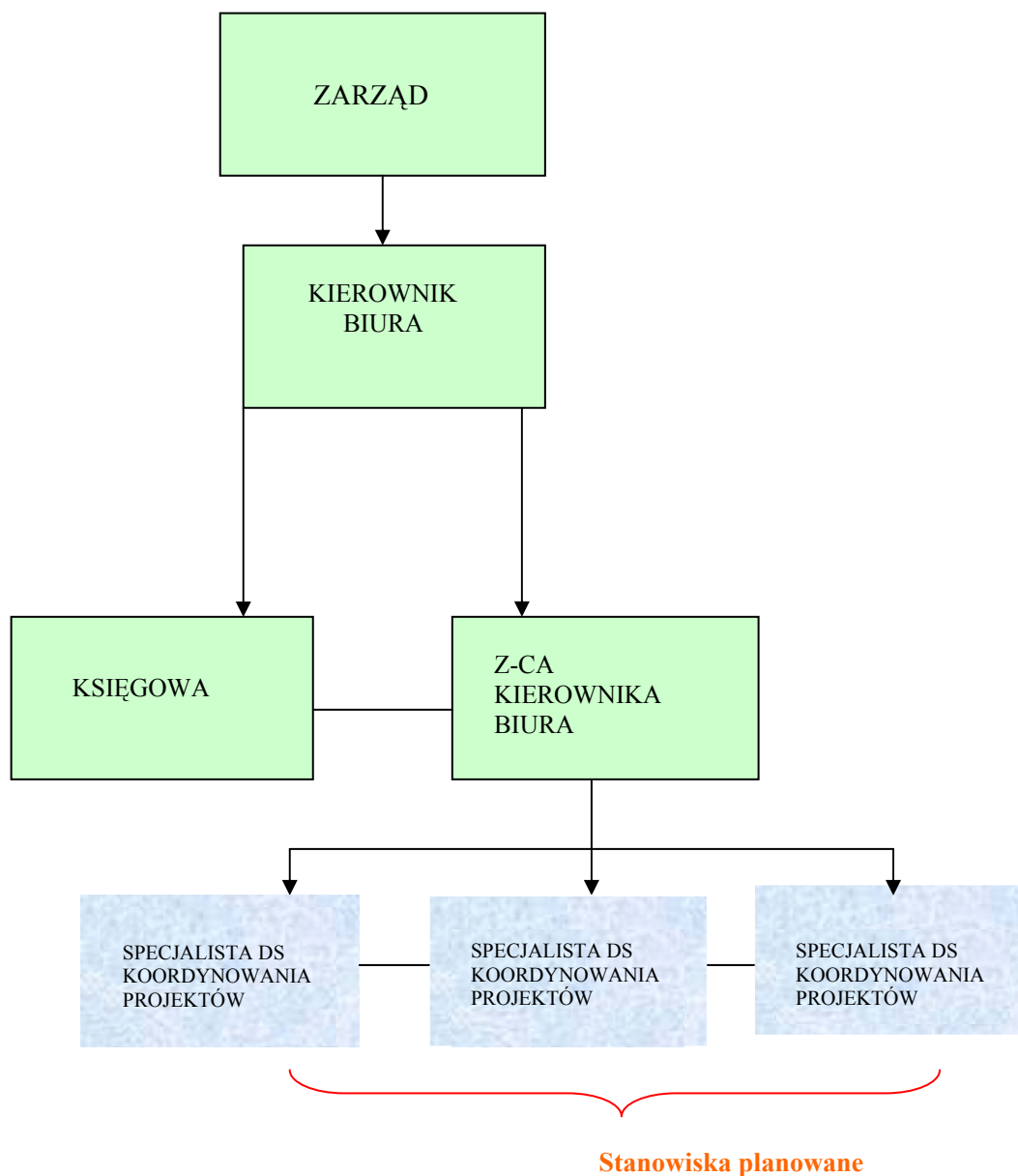
1.5.4. Regulamin funkcjonowania LGD

Regulamin funkcjonowania LGD składa się z niżej wymienionych , uchwalonych odrębnie dokumentów. Dokumenty te zapewniają przejrzystość i jawność funkcjonowania i podejmowania decyzji przez LGD .

- Regulamin funkcjonowania Walnego Zebrania LGD-„Gniazdo” ,
- Regulamin Zarządu LGD-„Gniazdo” ,
- Regulamin funkcjonowania Rady Decyzyjnej(załącznik do LSR),
- Regulamin Komisji Rewizyjnej ,
- Regulamin organizacyjny Biura LGD – „Gniazdo”.

Przedstawiony poniżej schemat organizacyjny to graficzna prezentacja struktury organizacyjnej biura LGD-„Gniazdo”, która obrazuje zależności pomiędzy komórkami wyodrębnionymi ze względu na swoje funkcje.

**SCHEMAT STRUKTURY ORGANIZACYJNEJ BIURA
STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA - "Gniazdo"**

1.5.5 Zasady rekrutacji pracowników do Biura LGD-„Gniazdo” .

Zatrudnienia pracowników Biura dokonuje Zarząd LGD – ”Gniazdo” , zgodnie z zasadami obowiązującymi w procedurze naboru (załącznik do LSR) , biorąc pod uwagę wymagania konieczne i pożądane dla kandydatów na danym stanowisku .

Przewiduje się konieczność zatrudnienia pracowników Biura na następujące stanowiska, zgodnie z kartami opisu stanowisk oraz wymaganiami koniecznymi i pożądanymi:

1. Kierownik biura
2. Z-ca kierownika biura
3. Specjalista ds. koordynowania projektów (od 1 do 3 stanowisk)
4. Księgowa

Przewiduje się również okazjonalne zaangażowanie specjalistów w następującym zakresie:

- doradca prawny,
- informatyk,
- finansista.

1.6 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego

Wszyscy członkowie Rady Decyzyjnej mają doświadczenie zarówno w pracy na rzecz społeczności lokalnej jak i rozwoju obszarów wiejskich . Większość (ponad 60%) członków tego organu z racji pełnionych funkcji w Urzędach Gmin (wójtowie , sekretarz UG , pracownicy UG) posiada doświadczenie w zarządzaniu środkami publicznymi oraz brała udział w realizacji projektów unijnych na terenie gmin będących obecnie członkami LGD-„Gniazdo”. Członkowie - wszystkie gminy delegujące swoich reprezentantów do organu decyzyjnego nabyli także doświadczenie w związku z realizacją i wdrażaniem ZSRW w poprzednim okresie programowania poprzez uczestniczenie w działaniach składających się na projekt PP Leader+ Schemat II pt. „W gnieździe natury , tradycji i inicjatyw” w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”, który LGD-„Gniazdo” realizowała w okresie od 19 czerwca 2007 r. do 14 kwietnia 2008r.

Potwierdzeniem kwalifikacji i doświadczenia członków Rady Decyzyjnej są informacje zawarte w Załączniku Nr 11 do LSR , z którego wynika , że spośród 15 członków tego organu 6 ukończyło szkolenia w wyniku których nabyło wiedzę z zakresu Leader i rozwoju obszarów wiejskich. Jeden spośród członków Rady włada językiem angielskim w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się. Blisko 70% członków Rady co najmniej od 3 lat jest zameldowanych na obszarze LSR .

2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

2.1. Charakterystyka obszaru i uwarunkowania przestrzenne

Obszar objęty działalnością LGD- „Gniazdo” zlokalizowany jest w powiecie skierniewickim, położonym w północno-wschodniej części województwa łódzkiego. Powierzchnia tego obszaru wynosi 558,06 km² a zamieszkuje go 30943 mieszkańców. Obszar objęty LSR podzielony jest na 104 sołectwa, które stanowią 122 miejscowości wiejskie. Gminy wiejskie, na obszarze których funkcjonuje Lokalna Grupa Działania - „Gniazdo” to:

- **Gmina Głuchów**- leży w południowej części powiatu skierniewickiego. Zajmuje powierzchnię **111 km²** i liczy 6.108 tys. mieszkańców. Na gminę składa się 17 miejscowości skupionych w 15 sołectwach.
- **Gmina Godzianów** - wchodzi w skład Wysoczyzny Skierniewickiej, najdalej wysuniętego ku wschodowi terenu Wyżyny Łódzkiej, terenu wzniesionego maksymalnie do 220 m. n.p.m., jest to zachodnia część powiatu skierniewickiego. Graniczy z gminami: Lipce Reymontowskie, Skierniewice, Głuchów, Słupia i Maków. Zajmuje powierzchnię **44.06 km²** i liczy 2.711 tys. mieszkańców. Na gminę składa się 6 sołectw skupionych w 6 miejscowościach. Tereny gminy leżą w dorzeczu Bzury - jej dopływów: Skierniewki, Uchanki i Pisi (w dolnym biegu zwanej Zwierzyńcem).
- **Gmina Lipce Reymontowskie** - leży w zachodniej części powiatu skierniewickiego. Zajmuje powierzchnię **43 km²** i liczy 3.370 tys. mieszkańców. Na gminę składa się 9 miejscowości skupionych w 9 sołectwach.
- **Gmina Maków** - leży w zachodniej części powiatu skierniewickiego. Zajmuje powierzchnię **83 km²** i liczy 6.006 tys. mieszkańców. Na gminę składa się z 12 miejscowości skupionych w 10 sołectwach.
- **Gmina Nowy Kawęczyn** - leży w południowo - wschodniej części powiatu skierniewickiego. Zajmuje powierzchnię **104 km²** i liczy 3.279 tys. mieszkańców. Na gminę składa się 36 miejscowości skupionych w 22 sołectwach.
- **Gmina Skierniewice** - Gmina wiejska Skierniewice leży w centralnej części powiatu skierniewickiego. Zajmuje powierzchnię **132 km²** i liczy 6.766 tys. mieszkańców. Na gminę składa się 31 miejscowości skupionych w 28 sołectwach.
- **Gmina Słupia** - leży w południowo - zachodniej części powiatu skierniewickiego na terenie o zróżnicowanej rzeźbie, szczególnie w dolinie rzeki Łupi i Jeżówki. Zajmuje powierzchnię **41 km²** i liczy 2.703 tys. mieszkańców. Na gminę składa się 11 miejscowości skupionych w 14 sołectwach. Sąsiaduje z gminami : Głuchów , Godzianów , Lipce Reymontowskie i Rogów .

Obszar funkcjonowania LGD – „Gniazdo” znajduje się w jednym obrysie , a więc wykazuje spójność pod względem przestrzennym.

Wszystkie gminy , których obszar jest objęty LSR są członkami LGD-„Gniazdo” i nie są członkami innych LGD ubiegających się o wybór do realizacji LSR w ramach Programu, ani podmiotami , które zobowiązały się do współpracy w w/w zakresie z innymi LGD.

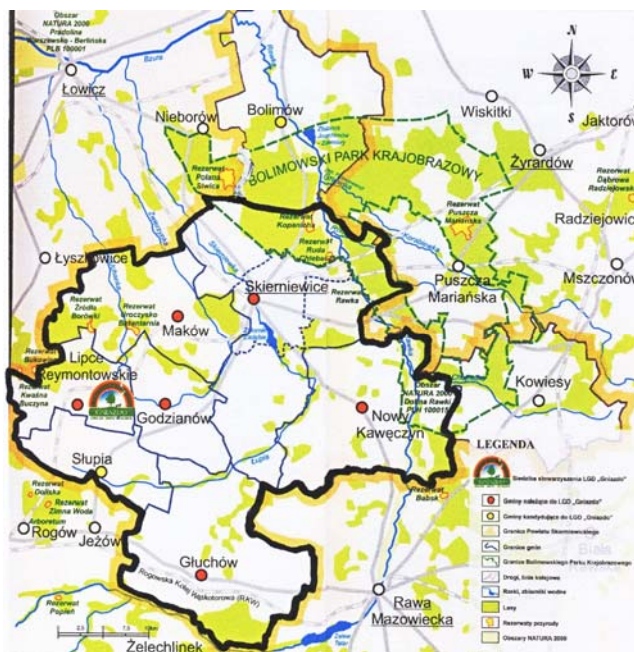
Dokumentem potwierdzającym członkostwo w LGD-„Gniazdo” jest uchwała Rady Gminy o przystąpieniu do LGD-„Gniazdo” w charakterze członka zwyczajnego .

Obszar LGD- „Gniazdo”

Źródło: Oprac. własne

Sąsiedzi administracyjni

Źródło: Oprac. własne

Sąsiadami administracyjnymi omawianego obszaru są gminy: Rawa Mazowiecka (powiat rawski), Puszcza Mariańska (województwo mazowieckie), Żelechlinek (powiat tomaszowski), Jeżów, Rogów, Dmosin, (powiat brzeziński), Nieborów i Łyszkowice (powiat łowicki) oraz Bolimów i Kowiesy (powiat skierniewicki).

2.2. Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze

Klimat

Generalnie warunki klimatyczne na obszarze działania LGD „Gniazdo” można uznać za korzystne. Większość obszaru posiada bardzo dobre warunki termiczne, wilgotnościowe i wietrzne. Na podstawie notowań określić można, że w omawianych gminach średnia roczna temperatura wynosi 10,8°C. Najwięcej wiatrów pochodzi z kierunków zachodnich oraz południowych. Przeważają wiatry osiągające prędkości 3-5 m/sek. Ilość opadów jest niewielka i wynosi w skali rocznej 514 mm przy średniej krajowej 600 mm. Okres wegetacyjny wynosi od 180 do 200 dni.

Na terenie tym można jednak zaobserwować pewne zróżnicowanie warunków klimatycznych. Dotyczy to przede wszystkim nasłonecznienia związanego z nachyleniem stoków w obrębie wysoczyzn oraz dolin cieków. W obrębie samych dolin rzek Rawki i Skierniewki występuje zwiększona wilgotność powietrza, szczególnie w warstwie przygrunтовой, często zalegają mgły i opary oraz występują tendencje do wzrostu temperatury powietrza wraz z wysokością.

Gleby (klasy bonitacyjne)

Jednym z najważniejszych elementów środowiska przyrodniczego wpływającym na rozwój obszarów wiejskich są gleby. Mają decydujący wpływ na rozwój produkcji rolnej, a w szczególności na strukturę upraw i wysokość plonów. Cały obszar, który swoim działaniem obejmuje LGD ma charakter rolniczy. Przeważającą część obszaru bo aż 60% zajmują gleby III i IV klasy bonitacyjnej, pozostałe 40 % gleby V i VI klasy. 73 % ogólnej powierzchni stanowią użytki rolne, w tym grunty orne 63,4 %. Lasy zajmują 18,3% ogólnej powierzchni, 3,5% sady a 8% użytki zielone.

W każdej z gmin, której obszar został objęty niniejszą strategią gleby charakteryzują się innymi właściwościami. Pod względem jakości gleb istnieje w gminach duże zróżnicowanie przestrzenne. Udział gleb dobrych w poszczególnych wsiach waha się od 18 do 95 %.

Na terenie LGD występują obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Łączna powierzchnia tych obszarów to 36 291,60 ha¹, z czego w gminie:

- Maków – 1102 ha
- Lipce Reymontowskie – 447,6 ha
- Głuchów – 11 134 ha
- Nowy Kawęczyn – 10 441 ha
- Skierniewice – 13 167 ha

Bogactwa naturalne (lesistość)

Najcenniejszymi obszarami w strukturze przestrzennej krajobrazu, zarówno ze względu na biologiczną różnorodność środowiska jak i z uwagi na rozległość, są obszary leśne:

¹ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 czerwca 2004 r., w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach ONW(...), Dz. U. Nr 73 i nr 158 z późn. zm.

- Gmina Głuchów: Lasy obejmują 12,33% ogólnej powierzchni gminy. Powierzchnia lasów wynosi 1365ha.
- Gmina Godzianów: Lasy zajmują niewiele - bo jedynie 6,5% powierzchni gminy. Powierzchnia lasów wynosi 290 ha.
- Gmina Lipce Reymontowskie: Lasy - 17,43% powierzchni gminy tj. 748 ha
- Gmina Maków: Lasy zajmują 26,54 % powierzchni gminy tj.2204ha
- Gmina Nowy Kawęczyn: Tereny zajmowane przez lasy to 17,65% powierzchni ogólnej gminy tj. 1840 ha
- Gmina Słupia : Lasy zajmują niewiele bo 2,5 % powierzchni gminy tj. 106ha
- Gmina Skierniewice: w strukturze gruntów nierolniczych lasy mają najwyższy udział, bo 28,99 % powierzchni ogólnej tj. 3813 ha .

Największe kompleksy leśne na obszarze LGD :

- **Las Zwierzyniec** położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Skierniewic od strony Makowa. Porasta powierzchnię ok.350 hektarów.
- **Uroczysko Bażantarnia** rezerwat leśny położony przy drodze między Makowem a Łyszkowicami o powierzchni 44,52 hektary.
- **Las Pszczonowski** kompleks leśny znajdujący się na terenie gminy Maków o powierzchni ok. 1750 hektarów.
- **Las Lipiecki** kompleks leśny położony w pobliżu wsi Lipce Reymontowskie o powierzchni 1,70 ha. Drugim rezerwatem położonym na obszarze Lasu Lipieckiego jest Kwaśna Buczyna i zajmuje 14,19 ha.
- **Las Głuchowski** kompleks leśny o powierzchni ok.1130 hektarów w gminie Głuchów.
- **Bolimowski Park Krajobrazowy** największy obszar chroniony tej części Polski. Położony jest na pograniczu dwóch województw: mazowieckiego i łódzkiego , na terenie gmin: Kowiesy, Bolimów, Nowy Kawęczyn (niewielki fragment północno-wschodniej części gminy) , Skierniewice (rezerwaty: Ruda-Chlebacz i Budy Grabskie - Kopanicha) oraz na terenie miasta Skierniewice. Na terenie gminy Skierniewice znajduje się 4022 hektary.

Duże fragmenty lasów poddane zostały rygorom ochrony prawnej jako cenne zespoły przyrodnicze lub poddane innym ograniczeniom w prowadzeniu na nich gospodarki leśnej. Stanowią formy i obszary ochrony. Na omawianym terenie znajduje się 9 rezerwatów przyrody i 183 pomniki przyrody a powierzchnia obszarów chronionych wynosi 4210,82 ha :

- Rezerwat przyrody „Źródła Borówki” (gm. Maków) - jest rezerwatem krajobrazowo-leśnym o powierzchni 21,99 ha, położonym we wschodniej części lasu pszczonowskiego, wokół źródeł rzeczki Borówki – prawobrzeżnego dopływu Uchanki. Rezerwat leży na wysokości 140-160 m n.p.m. i charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Dominującą formą krajobrazu jest głęboki wąwóz. Cenne w obszarze jest występowanie różnych zbiorowisk roślinnych – od łągu jesionowo-olszowego w terenach źródliskowych Borówki po las grądowy, bór mieszany i bór świeży, z ponad 100-letnim drzewostanem sosnowym (z domieszką okazałych dębów, buków i grabów).
- Rezerwat przyrody „Uroczysko Bażantarnia” (gm. Maków)- na terenie rezerwatu wykształciły się ciekawe i cenne zbiorowiska leśne: od bagiennego lasu olszowego, poprzez łąg jesionowo-olszynowy, grąd, bór mieszany po świetlistą dąbrowę. Szczególne walory krajobrazowe i estetyczne obszaru podkreśla

obecność około 40 sztuk pomnikowych dębów szypułkowych, w wieku ponad 300 lat.

- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Zwierzyniec Królewski”(gm. Maków i Skierniewice) - teren uroczyska to przede wszystkim stary las, z mozaiką siedlisk, z sędziwymi dębami szypułkowymi (najstarsze z nich osiągają 230 lat), bukami zwyczajnymi (stanowisko wyspowe, poza granicą zasięgu), 200-letnimi grabami, 100-letnimi jesionami i wiązami. Przewaga siedlisk wilgotnych i bagiennych narzuca temu kompleksowi leśnemu szczególną rolę w regionalnym systemie ochrony wód.
- Rezerwaty: Ruda-Chlebacz i Budy Grabskie - Kopanicha leżące na terenie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego .
Rezerwat Ruda Chlebacz - o powierzchni 12,58 ha, utworzony w 1980 r. dla ochrony łągu olszowego i stanowiska widłaka wronca - rośliny górskiej. Leży w południowej części dużego kompleksu leśnego Mokra, w leśnictwie Grabina będącego pozostałością dawnej Puszczy Bolimowskiej. Zajmuje lokalne obniżenie terenu o kształcie przypominającym misę w pradolinie rzeki Rawki. Rezerwat porasta drzewostan olszowy z domieszką dębu szypułkowego i jesionu.
Rezerwat Kopanicha- o powierzchni 42,53 ha. Istnieje od 1980 r. Celem ochrony jest zachowanie fragmentu lasu, naturalnego pochodzenia . W rezerwacie są dwie zasadnicze grupy zbiorowisk leśnych różniących się wilgotnością siedlisk: zbiorowiska leśne na siedliskach wilgotnych i bagiennych oraz na świeżych.

Największą część w rezerwacie zajmują lasy olchowe – olsy (22,48 ha).

Na obszarze LGD „Gniazdo” zlokalizowane są też tereny znajdujące się w ekologicznym systemie obszarów chronionych. Są to:

- obszary południowej części gminy Głuchów będące w zasięgu obszarów chronionego krajobrazu, stanowiącego otulinę dla rezerwatu rzeczno-rawki i Lasów Doświadczalnych SGGW w Warszawie,
- dolina Rawki włączona do sieci ekologicznej Econet – Polska, stanowiąca element korytarz ekologicznego o znaczeniu krajowym /42km/, łącząc obszary węzłowe o randze międzynarodowej /Puszcza Bolimowska/.

Innymi cennymi formami krajobrazu naturalno-kulturowego są:

- zespoły zabudowy wraz z otaczającymi terenami naturalnych zalesień i zadrzewień w pobliżu doliny rzek Rawka i Łupia ,
- aleja złożona z 311 drzew, w tym z 23 lip drobnolistnych, 13 kasztanowców, 18 jesionów wyniosłych wzdłuż drogi powiatowej z Głuchowa do Skierniewic.

Siedliska zwierząt, ptaków, rośliny chronione

Dolina rzeki Rawki podlega ochronie jako dziedzictwo przyrodnicze Europy i została zgłoszona do objęcia programem sieci ekologicznej NATURA 2000. Na tym terenie występują łąki – lasy lipowo – dębowo – grabowe. W rejonie Białynina i Kochanowa występują lasy dębowe oraz mieszane dębowo – sosnowe z wielogatunkowym runem.

Dolina Rawki charakteryzuje się zbiorowiskiem łąkowo – niżnym, łąkami jesionowo – olszowymi, które pełnią ważną rolę wodochronną i biocenotyczną stanowiąc ostoje roślin i zwierząt. Na terenie lasów głuchowskich gniazduje bocian czarny. Każdego roku bywa tu również orzeł bielik, a sezonowo odwiedza lasy głuchowskie łoś.

W dorzeczu Rawki kilka lat temu pojawiły się i żyją całymi rodzinami bobry. Wśród roślin chronionych warto wymienić ziele wawrzynek wilczełyko i liczne kwiaty jak: żółte kosańce, pływającą lilię – grażel żółty, storczyki i lilie złotogłów. Wzdłuż całej długości rzeki obserwuje się występowanie chronionych zwierząt: bobra i wydry.

Spośród całej sieci wodnej byłego województwa skierniewickiego wydry zasiedlają jedynie Rawkę.

Zasoby wodne

Innymi, wyróżniającymi się w krajobrazie elementami środowiska przyrodniczego omawianego terenu są doliny rzeczne, z biocenozami zbiorowisk łąkowych założonych przez człowieka na siedliskach pierwotnych lasów łąkowych. Istotne są wartości krajobrazu górnych odcinków dolin rzecznych, ze względu na walory wizualne tych dolin. Na przykład, na terenie gminy Maków, szczególne urozmaicenie rzeźby terenu, a co za tym idzie jej malowniczość, towarzyszy dolinie rzeki Uchanki na odcinku przebiegu przez obszary wsi Święte Łaski i Święte Nowaki.

Wody powierzchniowe gminy Lipce Reymontowskie należą do zlewni rzeki Bzury. Obszar podzielony jest na pięć zlewni (rzek, będących bezpośrednimi dopływami Bzury). Największa powierzchniowo jest zlewnia rzeki Uchanki. Południowo – wschodni fragment obszaru gminy położony jest w zlewni rzeki Zwierzyniec, biorącej swój początek na terenie gminy Godzianów. Niewielki fragment południowej części znajduje się w zlewni rzeki Łupi a zachodnia część obszaru gminy należy do zlewni Mrogi.

W gminie Skierniewice najwartościowsze przyrodniczo i najbardziej interesujące pod względem turystyczno-rekreacyjnym tereny Parku położone są wzdłuż Rawki i jej dopływów. Dolinę rzeki o wyraźnych zboczach wypełniają rozległe, bogate łąki i pastwiska oraz gęste zarośla, zapusty i bagniste olsy. Całość uzupełniona dziesiątkami oczek wodnych i starorzeczy stanowi doskonały korytarz ekologiczny, w którym można spotkać niemal wszystkich przedstawicieli fauny i flory Parku.

Zanieczyszczenie środowiska

Środowisko gmin, których dotyczy obszar LSR jest mało zdegradowane. Procesy antropogeniczne w niewielkim stopniu powodują przekształcenie i zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Degradacja wód powierzchniowych spowodowana jest niekontrolowanymi zrzutami ścieków z terenów zabudowanych, trafiających do gruntu i rowów melioracyjnych a także spływem z pól nawozów oraz środków ochrony roślin.

Zanieczyszczenie atmosfery na terenie gmin nie jest wysokie z uwagi na brak uprzemysłowienia. Źródła skażenia powietrza pochodzą głównie z sąsiedztwa ciągów komunikacyjnych oraz z braku uregulowanej gospodarki cieplnej, opierającej się na zasadzie indywidualnych palenisk domowych. Czynnikiem wpływającym na zanieczyszczenie gleb na terenie gmin jest nawożenie pól nawozami sztucznymi i stosowanie środków ochrony roślin oraz innych środków wykorzystywanych w działalności człowieka.

Negatywnie na środowisko naturalne oraz człowieka oddziałuje linia kolejowa, gdyż w jej pobliżu występują uciążliwe wibracje oraz hałas.

2.3 Uwarunkowania historyczne

Ziemie objęte LSR od zawsze należały do dzielnicy mazowieckiej. Pod względem geograficznym obszar należy zaliczyć do trzech mezoregionów : Równiny Łowicko-Błońskiej, Wzniesień Łódzkich i Wysoczyzny Rawskiej. Przeszłość tych regionów nie była jednolita. Do XIV wieku obszar ten należał do 3 kasztelani : łowickiej, sochaczewskiej i bialskiej. Dzisiejsze gminy Głuchów, Godzianów, Lipce Reymontowskie, Maków i

północna część gminy Skierniewice należały do kasztelani łowickiej. W XIV wieku zaczął kształtować się podział na ziemie: rawską i sochaczewską. W XV wieku utworzono powiaty.

Każda z gmin objętych LSR posiada własną historię, nieodłącznie powiązaną jednak z wydarzeniami, jakie miały miejsce w gminach ościennych.

Godzianów – dzieje Godzianowa rozpoczęła mozolna praca osiedlającej się już w średniowieczu ludności, polegająca na karczowaniu obszarów leśnych i obsiewaniu ich zbożami. Wraz z powstawaniem pól nadawano im różne nazwy. Niektóre z nich używane współcześnie pochodzą z tamtych czasów. Przykładem mogą być nazwy kolonii wsi, np.: Gąszcz, Koci Lasek i Lipie. Z czasem powstawały osady i tworzyły się wsie. Do 1300 roku powstał Kawęczyn, Lnisno i Zapady, w 1345 r. Byczki, a w 1357 r. Płyćwia.

Wieś Godzianów, zgodnie z miejscową legendą, założona została w 1251 roku. W 1300 roku wieś nosiła nazwę Goczonów. Według dawnego podziału administracyjnego ziemie, na których położona jest Gmina Godzianów wchodziły w skład dóbr łowickich, zwanych Kasztelanią Łowicką, a następnie Księstwem Łowickim. Po III rozbiorze Polski dobra księstwa łowickiego znalazły się w zaborze pruskim. Po kongresie wiedeńskim (1814 – 1815) opisywane ziemie weszły w skład Królestwa Polskiego, lecz stanowiły własność carską.

Głuchów - Głuchów jest wsią, która ma swoje początki jeszcze przed rokiem 1300. Być może późniejszy Głuchów to Słuchowo - znane z bulli papieża Innocentego II datowanej na 7 lipca 113 r., wymieniony przez Jana Długosza w kronikach. Pierwsza udokumentowana adnotacja dotycząca Głuchowa pochodzi z roku 1338, kiedy to arcybiskup Janisław dla powiększenia zysków z majątków ziemskich przydzielił braciom Witowi i Witosławowi do wykarczowania i uprawy dąbrowę Jawórzec usytuowaną między Głuchowem i Białyninem, w zamian za lokowanie Głuchowa na prawie zachodnim (średzkim), co nastąpiło, 12 września 1338 r. w dokumencie wystawionym w Słupi. Natomiast w dokumencie wystawionym w Gnieźnie dnia 26 kwietnia 1341 roku, arcybiskup Janisław w celu zagospodarowania dóbr kościelnych, za zgodą kapituły gnieźnieńskiej sprzedał sołectwo Paszkowi - synowcowi Waclawa rządcy rawskiego. W 1359 roku wystawiono dokument, w którym Ziemowit III, książę Mazowsza uznał prawa arcybiskupa Jarosława do wsi Głuchów. U schyłku XV w wieś wchodziła w skład województwa rawskiego, prokuracji michowickiej. W 1796 r. rząd pruski w specjalnym dekreście ogłosił, że ziemie, które dawniej wchodziły w skład arcybiskupstwa i znalazły się na obszarze zaboru pruskiego stają się własnością skarbu pruskiego. W 1813 roku ziemie te zajęli Rosjanie. Z ziem, które przeszły na skarb państwa, utworzono majątek Głuchów, w skład którego weszły również okoliczne wsie. W XIX stuleciu Głuchów był siedzibą tzw. ekonomii głuchowskiej, będącej częścią dóbr łowickich. Zaczął odzyskiwać znaczenie, w czasach gdy jego dzierżawcami stała się rodzina Okęckich.

Lipce Reymontowskie - Historia Lipiec sięga pierwszej połowy XIV wieku. Wieś Lipce założona została w 1338 roku przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Janisława. Na podstawie dokumentu księcia mazowieckiego Ziemowita wiadomo, że Lipce leżące na terenie kasztelani łowickiej, należały do arcybiskupów. Pierwsza połowa XIV wieku przyniosła intensywną akcję osiedleńczą w południowej części dóbr łowickich. Powstały wtedy wsie: Drzewce (1331 r.), Lipce (1338 r.), Retniowiec (1351 r.), Wola Drzewiecka (1357 r.) i Chlebów (1359 r.). Wsie Lipce, Drzewce, Mszadła (dzisiejsza nazwa Mszadla) należały do klucza michowickiego. Z czasem z 5 wsi, w tym Lipiec, Mszadli i Drzewiec utworzono partykularz słupski. Po III rozbiorze Polski dobra arcybiskupie zagarnięte zostały przez Prusy. W połowie XIX w. przez teren obecnej gminy przeprowadzono linię kolei Warszawsko - Wiedeńskiej. W związku z nowym podziałem administracyjnym w 1867 roku, Lipce włączono do gminy Słupia w powiecie

skierniewickim. Po odzyskaniu niepodległości w 1918, Lipce przeszły na własność skarbu państwa. Po II wojnie światowej teren gminy Słupia, do której należała większa część obecnej gminy Lipce Reymontowskie, został podzielony na trzy gromady: Lipce, Winna Góra i Słupia. Przy kolejnej reorganizacji administracji i reaktywowaniu gmin w 1972 roku na terenie dawnej gminy słupskiej powstały dwie odrębne jednostki. Na życzenie mieszkańców do nowej gminy Lipce z dawnej Gromady Słupia przeszły wsie Wólka Krosnowska i Wólka Podlesie. 1 kwietnia 1973 roku utworzona została w powiecie skierniewickim gmina Lipce. Dla upamiętnienia zamieszkującego tu noblisty Władysława Stanisława Reymonta, który pracując na kolei Warszawsko – Wiedeńskiej w latach 1888-1893 umieścił wieś Lipce i w niej akcję swojej powieści, Zarządzeniem z dnia 17 grudnia 1983 r. Ministra Administracji i Gospodarki Przestrzennej zmieniono nazwę gminy na obecnie obowiązującą Lipce Reymontowskie.

Maków - wieś kościelna powstała prawdopodobnie wraz z parafią w XII w. Najstarsza wzmianka o Makowie pochodzi z 1340 roku.

Nowy Kawęczyn – odkryte ślady wskazują na bardzo wczesne pojawienie się na tym terenie osadnictwa, czego dowodem są grodziska średniowieczne z okresu VI – IX wieku odkryte w Dzwonkowicach i Starej Rawie. Od XV wieku do rozbiorów funkcjonowało Województwo Rawskie, z powiatami: bialskim, rawskim, mszczonowskim, sochaczewskim, gabińskim i gostynińskim. Obszar dzisiejszej gminy Nowy Kawęczyn położony był na terenie powiatu rawskiego. Były to ziemie należące gminy Doleck i parafii Stara Rawa. Gdy w 1866r. utworzono powiat skierniewicki, gmina Doleck wraz z całą północną częścią powiatu rawskiego weszła w skład nowo utworzonego powiatu. Doleck pozostał siedzibą władz gminnych do 1954r., tj. do czasu likwidacji gmin i utworzenia gromad. Siedzibę władz gromadzkich przeniesiono wówczas do wsi położonej w samym centrum gromady, czyli do Kawęczyna Nowego. W latach 1972-1975 przeprowadzono nowy podział administracyjny, który ustanowił dwustopniowy podział na województwa i gminy. Została wtedy utworzona Gmina Nowy Kawęczyn z siedzibą we wsi Nowy Kawęczyn.

Słupia – Najstarszą znaną miejscowością na terenie objętym LSR, a także w powiecie skierniewickim jest według historyków wieś Słupia. Pierwsza wiadomość o istnieniu wsi na terenie dzisiejszej gminy Słupia pochodzi z dokumentu wystawionego przez księcia mazowieckiego Konrada I w 1242 r. Z podanych w tym dokumencie informacji wynika, że wieś Słupia należała wtedy do arcybiskupstwa gnieźnieńskiego i znajdował się w niej dwór należący do arcybiskupów. Nazwa wsi “Słup” wskazuje, że wieś znajdowała się na granicy dóbr arcybiskupich, gdyż taką nazwą określano wtedy miejscowości graniczne. Pierwsza połowa XIV w. przyniosła intensywną akcję osiedleńczą w południowej części dóbr łowickich, głównie poza terenem dzisiejszej gminy Słupia, chociaż w jej bezpośrednim sąsiedztwie(Janisławice, Drzewce, Lipce, Byczki, Borysław, Płyćwia, Wola Drzewiecka). Na terenie dzisiejszej gminy Słupia w tym okresie założono tylko jedną wieś - Gzów. Do 1300 r. Słupia oraz inne wsie okoliczne stanowiły “wyspy” wśród rozległych lasów i dopiero erekcje nowych wsi w pierwszej połowie XIV w. na terenie kasztelanii łowickiej zagęściły nieco sieć osadniczą na północ i wschód od Słupi. Ziemia rawska w XV w. została podzielona na dwa powiaty: rawski i bialski, a Słupia weszła do powiatu rawskiego. Stan taki trwał do 1462 r. kiedy król Kazimierz Jagiellończyk dokumentem wystawionym w Rawie, wcielił ziemię rawską do Korony. Okres Księstwa Warszawskiego miał fundamentalne znaczenie dla wsi Słupia, która w 1807 r. stała się siedzibą gminy. Na terenie obecnej Gminy Słupia istniały po 1807 r. na pewno co najmniej dwie gminy: Słupia oraz Krosnowa. Reforma administracji przeprowadzona przez władze carskie w 1867 r. spowodowała zmianę położenia Gminy Słupia, która odtąd na przeciąg ponad 100 lat weszła w skład powiatu skierniewickiego. Od 1

kwietnia 1941 r. po likwidacji pow. skierniewickiego, Gmina Słupia weszła w skład powiatu łowickiego. W 1954 r. teren gminy podzielono na trzy gromady: Lipce, Winna Góra i Słupia. Ponieważ wkrótce dostrzeżono błędy tej reorganizacji, zaczęto likwidować najsłabsze gromady. Gromadę Winna Góra zlikwidowano z dniem 31 grudnia 1959 r. a jej teren włączono do Gromady Słupia. Tak powstały podstawy dzisiejszej Gminy Słupia. Przy kolejnej reorganizacji administracji i reaktywowaniu gmin w 1972 r. planowano utworzenie również gminy w Słupi z połączenia Gromad Słupia i Lipce Reymontowskie. Ponieważ jednak i mieszkańcy Lipiec Reymontowskich mieli uzasadnione ambicje posiadania siedziby gminy w swej miejscowości, w praktyce na terenie dawnej gminy słupskiej powstały dwie gminy, z nieznacznymi korektami terenu: z dawnej Gromady Słupia na życzenie mieszkańców przeszły do nowej Gminy Lipce Reymontowskie wsie Wólka Krosnowska i Wólka Polesie, natomiast jako rekompensata przybyła do Gminy Słupia wieś Gzów z dawnej Gromady Janisławice.

2.4. Uwarunkowania kulturowe

Kultura odgrywa wielką rolę w budowaniu tożsamości i samoidentyfikacji mieszkańców. Dzięki niej następuje integracja ludzi z miejscem zamieszkania. Pełni również rolę promocji regionu pokazując przyjezdnym różne obrzędy i obyczaje niespotykane w innych częściach kraju. Zachowane do dzisiaj dziedzictwo kulturowe opisywanego obszaru kształtowało się na przestrzeni jego historii. Na to dziedzictwo składa się ukształtowany przez człowieka krajobraz, różnorodne nurty architektury, artystyczna i rzemieślnicza twórczość ludowa i zawodowa, zwyczaje, obrzędy, stroje i gwary, a także pamięć o ludziach i wydarzeniach. Większość pozostałości tradycyjnej kultury ludowej, na które można natrafić na tym terenie związana jest z kulturą łowicką. Współczesna sztuka ludowa w pewnym stopniu oderwała się od tradycyjnej kultury ludowej, z której się wywodzi. Dawne zwyczaje i obrzędy prawie już nie istnieją, zmieniło się też znaczenie wiejskiego artysty. Twórcy ludowi tworzą nie tylko z potrzeby serca i na użytek lokalnej społeczności, ale na zamówienia muzeów oraz miejskiego odbiorcy. Działalność powojennych spółdzielni pracy i Cepelii, mająca na celu rozwój sztuki ludowej jednocześnie oderwała ją od korzeni, jakimi była wiejska obrzędowość.

Część Ziemi Skierniewickiej, czyli dzisiejsze gminy Głuchów, Godzianów, Lipce Reymontowskie, Maków i północna część gminy Skierniewice należały do Kasztelanii Łowickiej. Większość artystów ludowych, przede wszystkim hafciarki, w swojej twórczości nawiązuje do sztuki łowickiej. Jej najbardziej charakterystycznymi elementami są występujące w łowickim stroju ludowym barwne paski zapasek i pasiaków oraz haftowany motyw czerwonej róży. Strój ludowy to tradycja, świętość i szacunek dla historii. Szczególnie w gminie Głuchów nie jest to sztuczne hołdowanie folklorowi, ale naturalny szacunek do ludowych tradycji dziadów i pradziadów. W Głuchowie zarówno 3-letnie dziewczynki jak i 80-letnie kobiety ubierają się w ludowe, barwne jak tęcza „wełniaki” i w święta podążają do kościoła. Najlepszą okazją do ich podziwiania są doroczne procesje na Wielkanoc i na Boże Ciało. Powszechność ludowego stroju powiązana była i jest do dziś z rękodzielnictwem. Na terenie gminy Słupia działają hafciarki z Gzowa-Zofia Majcher i Władysława Gruchała. Artystki kontynuują łowickie tradycje; hafty powstają najczęściej na obrusach, serwetach, mereżkach - tworzonych przez wyciąganie nitki z tkaniny, ozdabiają też... modne woreczki na telefony komórkowe. Kultywowanie tradycji ludowych widoczne jest także w działalności ludowych rzeźbiarzy. W Białyninie Podborzu (Gm. Głuchów) wiejskie sceny rodzajowe i szopki bożonarodzeniowe tworzy Zbigniew Fabijański, w gminie Maków – Adam Głuszek, którego dzieła to tradycyjna rzeźba ludowa, m. in. o tematyce

sakralnej (Madonny, Świątki, św. Nepomucen, anioły i in.), a także przedstawiającej tradycyjną obrzędowość. Artysta chętnie używa motywów sztuki łowickiej.

W gminach zachowały się niektóre dawne zwyczaje ludowe . I tak w Głuchowie jest to zbieranie świeżych brzoźowych gałęzi, którymi przystrojone są ołtarze na trasie procesji. Gałązki przechowuje się potem w mieszkaniach, zatknięte za święte obrazy. W oktawę Bożego Ciała święci się 7 wianków uplecionych z polnych ziół i kwiatów (m.in. macierzanki, rozchodnika i dzikiej róży), które mają przynieść szczęście domownikom i całemu gospodarstwu, chronić przed piorunami i odpędzać choroby. Żywy jest również obyczaj pochodu barwnych zapustowych przebierańców, odwiedzających gospodarstwa w ostatni wtorek karnawału. Okazją do zapoznania się z miejscowym folklorem jest również, organizowana od 1999 r. w ostatnią niedzielę sierpnia „Niedziela na przydrożku”. Nazwa imprezy nawiązuje do dawnego określenia miejsca spotkań oraz dziecięcych zabaw i właśnie tam zabawić się można w rytm ludowej muzyki, spotkać twórców ludowych czy obejrzeć pieczywo obrzędowe. Dawną kulturę ludową przypominają zespoły regionalne, uświetniając lokalne uroczystości i występując na targach i jarmarkach. Najbardziej znane tradycje upowszechniane są poprzez okresowe wystawianie przez jeden z najstarszych zespołów folklorystycznych w kraju – Amatorski Zespół Regionalny im. Wł. ST. Reymonta z Lipiec Reymontowskich , widowisk artystycznych pt. „Pierzawka” i „Wesele Boryny - opartego na motywach powieści Reymonta „Chłopi” . Premiera tego programu artystycznego odbyła się 24 września 1933 roku. Stare (często zapomniane) ludowe pieśni weselne, pasterskie, wielkopostne, a także ballady i kolędy, zbierane od najstarszych mieszkańców lipieckiej gminy i pieczęłowicie spisywane , stanowią repertuar zespołu śpiewaczego „Lipconki”. Pieśni wykonywane są a cappella, z ogromną starannością, odpowiadającą stylowi dawnego śpiewu ludowego. Tradycje obszaru można poznać również dzięki różnorodnym eksponatom z dziedziny historii i kultury materialnej, znajdującym się w Muzeum Mazowsza Zachodniego w Lipcach Reymontowskich oraz w przyległym do Muzeum , Centrum Reymontowskim - Zagrodzie Ludowej . W Dąbrowicach (Gm. Maków) zgromadzone w skansenie przedmioty związane z kulturą ludową tworzą swoiste muzeum kultury zachodnio-południowej części Księstwa Łowickiego . O historii tego regionu przypomina także Muzeum Czynu Zbrojnego w Lipcach . Dawna historia tych terenów związana była ze strukturami administracji kościelnej. W związku z tym pozostałe do dnia dzisiejszego dobra kultury są świadectwem ówczesnych czasów. Na terenie, będącym przedmiotem opracowania znajdują się 93 obiekty dziedzictwa kulturowego w tym 65 obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Do najbardziej znanych możemy zaliczyć:

- Kościół Parafialny pw. św. Wojciecha w Makowie,
- Kościół Parafialny pw. św. Doroty, dzwonnica , cmentarz i pałacyk przy kościele w Pszczonowie,
- Park dworski w Dolecku,
- Grodzisko wczesnośredniowieczne w Dzwonkowicach,
- Zespół dworski, park dworski i aleja w Nowym Dworze,
- Park dworski w Rzędkowie Starym,
- Kościół parafialny p.w. św. Szymona i Tadeusza, kaplica cmentarna, dzwonnica kościoła parafialnego , cmentarz rzymsko-katolicki w Starej Rawie,
- Grodzisko wczesnośredniowieczne w miejscowości Stara Rawa,
- Dwór i park w miejscowości Trzecianna.
- Kaplica cmentarna w Lipcach Reymontowskich z XVII wieku (wpisana do rejestru zabytków) oraz kościół parafialny z 1866 roku;
- Domek dróżnika w Lipcach Reymontowskich z 1888 roku (związany z pobytem

- Władysława Reymonta);
- 100-letni budynek mieszkalny położony na terenie „Centrum Reymontowskiego – Zagrody Ludowej” w Lipcach Reymontowskich, objęty ochroną konserwatorską,
 - Dwór, park oraz spichlerz w miejscowości Prusy;
 - Kościół p.w. św. Małgorzaty w Janisławicach;
 - wieś Brzozów - park;
 - wieś Dębowa Góra – z dworem i parkiem krajobrazowym z 1850 roku, przekomponowanym w 1908 roku. Centralnym obiektem założenia parkowego o zróżnicowanym drzewostanie,
 - wieś Pamiętna - dwór murowany z końca XIX wieku rozbudowany w latach 1989 -1991, pozostałości parku krajobrazowego z 1907 roku,
 - wieś Ruda - grodzisko stożkowe,
 - wieś Strobów - dwór murowany z 1907, przebudowany w 1938 roku oraz park krajobrazowy z początku XIX wieku,
 - wieś Rzeczków - grodzisko wczesnośredniowieczne;
 - wieś Żelazna - dzwonnica kościelna murowana z 1800 roku , cmentarz przykościelny, dwór murowany z 1900 roku , park krajobrazowy z 1850 roku ,
- Na terenie gmin znajdują się również liczne przejawy patriotyzmu mieszkańców. Są to między innymi pomniki i mogiły :
- las Zwierzyniec – mogiła zbiorcza z okresu II wojny światowej,
 - Mogiła zbiorowa z lat 1939-1945 na cmentarzu w Lipcach Reymontowskich (wpisana do rejestru zabytków);
 - Mogiła zbiorowa z II wojny światowej w miejscowości Złota;

2.5. Ocena społeczno - gospodarcza obszaru , w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz aktywności społecznej

2.5.1. Potencjał społeczno-gospodarczy

Demografia

Tabela 5. Stan ludności ogółem na dzień 31. XII 2006 r. wg stałego miejsca zameldowania

Okres sprawozdawczy:	Dane roczne
Kategoria:	LUDNOŚĆ
Grupa:	STAN LUDNOŚCI I RUCH NATURALNY
Podgrupa:	Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci
Wymiary:	Lokalizacje, Miejsce zamieszkania/zameldowania, Stan na dzień, Płeć, Lata
Ostatnia aktualizacja:	2008-06-18

Kod	Jednostka terytorialna	na wsi [osoba]
1101915052	Lipce Reymontowskie	3 370
1101915062	Maków	6 006
1101915072	Nowy Kawęczyn	3 279
1101915082	Skierniewice	6 766
1101915092	Słupia	2 703
1101915022	Głuchów	6 108
1101915032	Godzianów	2 711
	Razem	30 943

[1995 - 2008 © Główny Urząd Statystyczny](#)

Tabela 5a. Stan ludności ogółem wg stałego miejsca zameldowania w latach 2002-2006

Jednostka terytorialna	stałe miejsce zameldowania stan na 31 XII				
	2002	2003	2004	2005	2006
Głuchów	6247	6234	6160	6137	6108
Godzianów	2787	2768	2751	2752	2711
Lipce Reymontowskie	3413	3432	3382	3376	3370
Maków	6085	6063	6016	6018	6006
Nowy Kawęczyn	3319	3310	3311	3297	3279
Skierniewice – obszar wiejski	6783	6749	6729	6717	6766
Słupia	2720	2706	2672	2719	2703
OGÓŁEM	31354	31262	31021	31016	30943
w tym: kobiety	15688	15689	15566	15512	15626
mężczyźni	15666	15573	15455	15504	15317

Źródło: GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na obszarze działania LGD – „Gniazdo” zamieszkiwały w 2006 roku 30943 osoby. W tym 15626 kobiet i 15317 mężczyzn. Od roku 2002 do 2006 liczba ludności systematycznie malała. Liczba ludności w tym okresie zmniejszyła się o 411 osób, co stanowi spadek o 1,3 % w stosunku do ogólnej liczby ludności. Generalnie można przyjąć, że gminy są terenem stałego odpływu ludności. Wskazują na to także dane dotyczące migracji ludności tego obszaru, wg których osoby migrujące to przede wszystkim ludzie młodzi i lepiej wykształceni. Narastanie tego zjawiska przy malejącym przyroście naturalnym, jaki charakteryzuje ten obszar, może oddziaływać na zmniejszenie ilości osób w wieku produkcyjnym. Zahamowanie tendencji spadkowej liczby ludności wystąpić może w przypadku intensywnego tworzenia nowych miejsc pracy na terenie gmin.

Analizując strukturę wieku ludności omawianego obszaru, wyróżniono jej trzy podstawowe kategorie, istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku 0 - 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lata,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej.

Tabela 6. Struktura wieku ludności

Ludność	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.
W wieku przedprodukcyjnym	7559	7731	7096	6941	6786
W wieku produkcyjnym	17526	17679	17736	17843	17921
W wieku poprodukcyjnym	6148	6137	6066	6024	5993
OGÓŁEM	31233	31547	30898	30808	30700

Źródło: GUS

W takim ujęciu, dominującą grupę wiekową stanowią osoby w wieku produkcyjnym, których na obszarze gmin w 2006 r. było 17921 osób co stanowi ok. 57,9 % udziału w ogólnej liczbie mieszkańców. Dane wskazują również na tendencję do zmniejszania się liczby osób w wieku przed i poprodukcyjnym. Prognozuje się, że w najbliższych latach udział ludności w wieku produkcyjnym w dalszym ciągu będzie niższy niż 60 %, przy czym wyraźnie zmniejszy się terytorialne zróżnicowanie wskaźników struktury.

Wykształcenie

Istotnym zagadnieniem, z punktu widzenia rozwoju obszaru jest ocena struktury ludności w wieku 15 lat i więcej wg poziomu wykształcenia. Dokonane analizy potwierdziły fakt, że stopień wykształcenia, a co za tym idzie kwalifikacji zawodowych ludności nie jest zadowalający. W gminach objętych analizą poziom wykształcenia ludności znajduje się mniej więcej na tym samym poziomie - dominującą grupą są osoby z wykształceniem podstawowym (ukończonym i nie) oraz zasadniczym zawodowym. Wykształceniem średnim i policealnym legitymuje się ok. 20 % mieszkańców, natomiast wykształceniem wyższym jedynie ok. 4%. Należy również odnotować fakt, iż w grupie ludności o wykształceniu średnim i wyższym przeważają kobiety. Szczególnie widoczne to jest w gminie Lipce Reymontowskie, gdzie prawie dwukrotnie więcej kobiet niż mężczyzn posiada wykształcenie wyższe. Obecnie poziom wykształcenia ludności uległ nieznacznej poprawie w stosunku do ubiegłych lat jednak nadal jest on niezadowalający. Problem ten stanowi poważną barierę, ograniczającą możliwości zatrudnienia. Jakość zasobów siły roboczej w sensie posiadanych kwalifikacji i różnorodności profili wykształcenia jest także ważnym czynnikiem rozwoju oraz lokalizacji jednostek gospodarczych. Analizowany obszar posiada ogromny atut w postaci jasno sprecyzowanego profilu gospodarczego, jakim jest produkcja owoców, warzyw i kwiatów oraz obecność na tym terenie oddziałów: Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa, Instytutu Warzywnictwa oraz jednostek naukowo - badawczych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Jednak transfer wiedzy z instytutów naukowych do praktyki gospodarczej jest daleko niewystarczający. Należy podjąć kompleksowe działania, mające na celu podnoszenie wiedzy i kwalifikacji mieszkańców obszaru.

Bezrobocie i zatrudnienie

W grudniu 2006 r. najniższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano w Województwie Łódzkim w powiecie skierniewickim (8,8%) . W 2007 stopa bezrobocia spadła do poziomu 7 % . Jednakże niski poziom bezrobocia nie jest skutkiem aktywności gospodarczej i powstawania nowych miejsc pracy, ponieważ najmniejszą aktywność w tworzeniu nowych miejsc pracy przejawiały jednostki właśnie w powiecie skierniewickim – 109. Największa ilość miejsc pracy (i tym samym zatrudnionych) skoncentrowana jest w gminach, charakteryzujących się występowaniem największej liczby mieszkańców i ilości podmiotów gospodarczych.

Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach jest proporcjonalna do liczby mieszkańców, tj. w gminach o największej liczbie ludności bezrobocie w liczbach jest największe. W gminach takich jak Słupia, Godzianów, Nowy Kawęczyn , Lipce bezrobotnych jest najmniej (Tabela 7). Większość bezrobotnych to kobiety, gdyż należą one do grupy bardziej podatnej na bezrobocie długotrwałe. Bezrobocie kobiet jest wynikiem kilku elementów, mających dwojaką naturę. Po pierwsze - możemy mówić o powodach natury ekonomicznej – tzn. takich, które są związane z szeroko rozumianym zagadnieniem struktury popytu na pracę. Mogą się one objawiać w praktyce pod postacią określonych dla poszczególnych stanowisk pracy wymogów kwalifikacyjnych. Swoją specyfikę bezrobocie kobiet „zawdzięcza” także silnemu oddziaływaniu przesłanek natury społeczno – kulturowej, związanych z istnieniem ról społecznych tradycyjnie przypisywanych poszczególnym płciom. Sytuacja taka może być odzwierciedleniem faktu, iż kobiety, zajmujące się tradycyjnie pracą w domu, zarejestrowały się jako osoby bezrobotne. Szczególnie niepokojącym jest wysoki udział osób bez prawa do zasiłku, w

ogólnej liczbie bezrobotnych. Wskazuje to, na istnienie w gminach powiatu skierniewickiego grup ludności pozostających trwale bez pracy. Grupom tym należy poświęcić szczególną uwagę, gdyż wraz z długością okresu pozostawania bez pracy, maleją szanse powrotu na rynek pracy. Ważnym także zagadnieniem jest możliwość zdobycia zatrudnienia przez absolwentów. W ostatnim okresie przestaje istnieć problem bezrobocia wśród absolwentów, nie tylko wyższych uczelni.

Tabela 7. Bezrobocie w gminach obszaru objętego LSR

Jednostka terytorialna		2003	2004	2005	2006	2007
Głuchów	kobiety	112	100	106	78	58
	mężczyźni	156	140	110	94	59
ogółem		268	240	216	172	117
Godzianów	kobiety	50	61	50	40	29
	mężczyźni	67	59	36	22	15
ogółem		117	120	86	62	44
Lipce R.	kobiety	81	73	66	45	37
	mężczyźni	96	80	65	49	38
ogółem		177	153	131	94	75
Maków	kobiety	154	135	133	95	65
	mężczyźni	168	126	128	90	60
ogółem		322	260	261	185	125
Nowy Kawęczyn	kobiety	95	98	76	78	62
	mężczyźni	81	90	83	58	51
ogółem		176	188	159	136	113
Skierniewice	kobiety	173	177	161	128	126
	mężczyźni	193	169	147	115	103
ogółem		366	346	308	243	229
Słupia	kobiety	72	65	47	51	33
	mężczyźni	87	89	75	38	34
ogółem		159	154	122	89	67

Źródło: GUS

Charakterystyczną cechą dla wszystkich gmin jest to, że najwyższy w ogólnej liczbie bezrobotnych, jest udział osób o wykształceniu zasadniczym zawodowym i podstawowym. Wysoki jest także udział bezrobotnych o wykształceniu policealnym i średnim zawodowym. Dla tych grup zawodowych nie są generowane miejsca pracy. O ile grupa bezrobotnych o wykształceniu podstawowym i zasadniczym zawodowym jest mało mobilna, w zakresie zmiany kwalifikacji, to osoby o wykształceniu policealnym i technicznym zawodowym są bardziej podatne na zmiany i podwyższanie kwalifikacji zawodowych. Należy zatem spodziewać się, iż ta grupa będzie łatwiej się przystosowywała do potrzeb i wymogów rynku pracy.

Aktywność gospodarcza

Globalizacja niesie za sobą przemiany, które wpłynęły na wszystkie dziedziny życia, docierając również na tereny wiejskie. Gospodarka gmin obszaru działania LGD-„Gniazdo” jest ściśle związana ze zmianami zachodzącymi w powiecie skierniewickim i w samym mieście Skierniewice. Ważnym ośrodkiem oddziaływania gospodarczego dla gmin jest Warszawa. Na gospodarkę gminy wpływ mają także Łowicz, Rawa Mazowiecka, Żyrardów oraz aglomeracja łódzka. Gospodarka gmin jest silnie

uzależniona od koniunktury na rynkach lokalnych i krajowych. To one decydują dochodach ludności wiejskiej i stopie bezrobocia.

Wyniki aktywności ekonomicznej na podstawie 2007 roku wskazują na:

- wzrost liczby pracujących ,
- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych niezależnie od miejsca zamieszkania i płci;
- zmniejszenie obciążenia pracujących osobami nie pracującymi;
- zmniejszenie liczby osób poszukujących innej pracy niż dotychczasowa, nadal dla połowy
 - z nich powodem pozostaje chęć poprawy warunków finansowych;
- spadek stopy bezrobocia wśród osób w wieku 18-24 lata;
- spadek stopy bezrobocia wśród absolwentów.

Struktura zatrudnienia w sektorach

Wg danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w 2007 roku na terenie gmin zarejestrowane były 1662 podmioty gospodarcze. Zdecydowaną większość zarejestrowanych podmiotów stanowiły jednostki prywatne – ok.95%. Większość wśród zarejestrowanych jednostek gospodarczych stanowią mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób. Wśród nich dominują osoby fizyczne prowadzące własną działalność (Tabela 8). Świadczy to o dużej przedsiębiorczości lokalnego społeczeństwa. Taki stan rzeczy odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część PKB podmiotami są właśnie najmniejsze przedsiębiorstwa, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku. Należy zwrócić także uwagę, że te przedsiębiorstwa są też najbardziej podatne na zewnętrzną koniunkturę gospodarczą i ich rozwój jest uzależniony od pomocy instytucji okołobiznesowych. Te przedsiębiorstwa są również najbardziej innowacyjnymi podmiotami gospodarki.

Biorąc pod uwagę branże (Tabela 9), w których funkcjonują przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie objętym LSR zauważa się zdecydowaną przewagę sektora usług w zakresie handlu i napraw , który stanowi 30 % wszystkich podmiotów. Kolejnymi, najbardziej aktywnymi sektorami w gospodarce gmin są: budownictwo (ok. 17%) i działalność produkcyjna (10,5%) oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność (ok. 9%) . Ilość podmiotów gospodarczych świadczących usługi w poszczególnych gminach, jest odzwierciedleniem struktury gmin wg liczby ludności . Stopień nasycenia usługami poszczególnych gmin, można uznać za zadawalający, ale niewystarczający w kontekście wyzwań rozwojowych. Stan rozwoju usług ma dwojakie znaczenie. Z jednej strony, wpływa on na poziom rozwoju gospodarczego, kreację miejsc pracy oraz zmniejszenie bezrobocia poprzez tzw. samozatrudnienie , z drugiej strony natomiast wpływa bezpośrednio na poziom warunków bytowych i jakości życia społeczeństwa, poprzez stwarzanie tzw. walorów obsługi mieszkańców danego obszaru. Ważnym kierunkiem rozwoju usług powinno być tworzenie alternatywnych miejsc pracy dla osób odchodzących z rolnictwa. Dziedzina przyszłościową mogą stanowić usługi związane z odnawialnymi źródłami energii i „zielonymi” miejscami pracy. Pomimo wielu walorów przyrodniczych gmin oraz wielu atrakcji, brak jest na obszarze gospodarstw agroturystycznych oraz firm oferujących usługi noclegowe i rekreacyjno – turystyczne.

Tabela8. Jednostki zarejestrowane wg sektorów własnościowych w 2007 roku (wg GUS)

Sektor	Głuchów	Godzianów	Lipce R	Maków	Nowy Kawęczyn	Skiermiewice	Slupia
Ogółem sektory	319	155	188	261	161	438	140
Sektor publiczny							
podmioty gospodarki narodowej ogółem	16	14	15	13	9	9	10
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	15	13	13	10	7	7	9
przedsiębiorstwa państwowe	0	0	0	0	0	0	0
spółki handlowe	0	0	0	0	1	1	0
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0	0	0
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	0	0	0	0	0	0	0
Sektor prywatny							
podmioty gospodarki narodowej ogółem	303	141	173	248	152	429	130
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	251	106	136	208	117	359	103
spółki handlowe	3	4	3	7	6	17	2
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	1	1	4	1
spółdzielnie	4	3	1	2	1	3	1
fundacje	0	0	1	0	0	0	0
stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	7	10	13	9	16	6

Źródło: GUS

Tabela 9. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w 2007 r. na terenie obszaru wg sekcji PKD

Sekcja	Liczba zarejestrowanych podmiotów							
	Ogółem	Głuchów	Godzianów	Lipce R	Maków	Nowy Kawęczyn	Skiermiewice	Slupia
ogółem	1662	319	155	188	261	161	438	140
sektor publiczny	86	16	14	15	13	9	9	10
sektor prywatny	1576	303	141	173	248	152	429	130
A-rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo								
ogółem	90	16	11	10	16	6	21	10
sektor publiczny	2	0	0	0	1	1	0	0
sektor prywatny	88	16	11	10	15	5	21	10
C-górnictwo i kopalnictwo								

ogółem	4	0	1	0	0	1	2	0
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	4	0	1	0	0	1	2	0
D- działalność produkcyjna								
ogółem	174	41	12	21	31	18	43	8
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	174	41	12	21	31	18	43	8
E- zaopatrzenie w energię								
ogółem	2	0	0	1	0	0	1	0
sektor publiczny	1	0	0	0	0	0	1	0
sektor prywatny	1	0	0	1	0	0	0	0
F- budownictwo								
ogółem	281	53	26	22	57	23	83	17
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	281	53	26	22	57	23	83	17
G- handel hurtowy i detaliczny ; naprawy								
ogółem	494	100	34	51	67	52	151	39
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	494	100	34	51	67	52	151	39
H- hotele i restauracje								
ogółem	31	9	2	3	5	2	8	2
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	31	9	2	3	5	2	8	2
I- transport, gospodarka magazynowa i łączność								
ogółem	148	33	18	18	17	9	32	21
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	148	33	18	18	17	9	32	21
J- pośrednictwo finansowe								
ogółem	45	7	7	2	11	2	15	1
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	45	7	7	2	11	2	15	1
K- obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów								
ogółem	98	9	9	6	15	19	33	7
sektor publiczny	5	0	1	1	1	1	0	1
sektor prywatny	93	9	8	5	14	18	33	6
L-administracja publiczna i ochrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna								
ogółem	64	14	8	7	10	10	8	7
sektor publiczny	12	2	2	2	2	2	0	2
sektor prywatny	52	12	6	5	8	8	8	5
M-edukacja								
ogółem	64	13	10	10	7	4	14	6
sektor publiczny	52	12	9	9	7	3	6	6
sektor prywatny	12	1	1	1	0	1	8	0
N- ochrona zdrowia i opieka socjalna								
ogółem	31	6	4	5	4	7	3	2
sektor publiczny	7	1	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny	24	5	3	4	3	6	2	1
O-pozostała działalność usługowa komunalna , socjalna i indywidualna								
ogółem	136	18	13	32	21	8	24	20
sektor publiczny	7	1	1	2	1	1	1	0
sektor prywatny	129	17	12	30	20	7	23	20

Zródło: GUS

Rolnictwo

Gminy obszaru objętego LSR są gminami o charakterze rolniczym, w których rolnictwo stanowi główną dziedzinę gospodarki i ma dominujący wpływ na rozwój gmin i poziom życia ich mieszkańców. Rolnictwo stanowi główną formę zatrudnienia lub główne źródło utrzymania mieszkańców. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego wynosi 7,5ha. Najwyższa średnia wielkość gospodarstw rolnych występuje w gminie Nowy Kawęczyn, Godzianów i Głuchów. Natomiast najwięcej gospodarstw powyżej 15 ha. występuje w gminach: Nowy Kawęczyn, i Głuchów. Średnia gospodarstw nie jest skorelowana z jakością gleb występujących w poszczególnych gminach. Spośród ww. gmin dobrymi glebami charakteryzuje się tylko gmina Godzianów. Tak więc, na obszarach o najlepszych warunkach dla rozwoju rolnictwa nie powstały dochodowe, duże gospodarstwa rolne. Nie można także wyłonić związku między jakością gleb (klasa bonitacyjna), rodzajem upraw, a wielkością gospodarstwa. Największą wśród ogólnej powierzchni zasiewów w powiecie zajmowały zboża, ziemniaki i rośliny pastewne. Niewielka liczba gospodarstw zajmowała się uprawą warzyw i były to głównie gospodarstwa o powierzchni od 0,1 do 5,0 ha. Stan pogłowia zwierząt wskazuje, iż było ono największe w gminach: Głuchów, Maków i Godzianów. Są to obszary o stosunkowo wysokiej średniej wielkości gospodarstw indywidualnych i dobrych warunkach glebowych. Stan usprzętowania gospodarstw rolnych wskazuje na to, iż najwięcej maszyn było w gminie Słupia i Lipce Reymontowskie w przeliczeniu na 100ha użytków rolnych.

Istotnym elementem wpływającym na warunki prowadzenia produkcji rolniczej jest stopień zmeliorowania gruntów i poziom zaspokojenia potrzeb w tym zakresie. Posiadane dane wskazują, iż najwyższy procent wykonania prac melioracyjnych odnotowano w gminach: Maków i Skierniewice. Gminy te, nie charakteryzują się największą intensywnością produkcji rolniczej, ani wielkością gospodarstw rolnych.

Turystyka

Walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz kulturowe gmin w obszarze działania LGD – „Gniazdo” stwarzają dogodne warunki dla rozwoju turystyki wiejskiej. Agroturystyka wiąże się z bliskim kontaktem turystów ze środowiskiem naturalnym, miejscową społecznością i jej kulturą. Jednakże mimo posiadania walorów wyraźnie zauważalny jest brak odpowiedniej infrastruktury, w tym także gospodarstw agroturystycznych oraz firm oferujących usługi noclegowe i rekreacyjno - turystyczne. Dla zachowania walorów przyrodniczych i ochrony środowiska wyodrębniono i utworzono rezerваты przyrody i obszary chronione. Istnieje sieć dobrze oznakowanych szlaków turystycznych, idealnych dla do wędrówek pieszych i rowerowych. Istnieje też możliwość wędkowania, kajakowania na rzece Rawce oraz polowania w lasach. Odzwierciedleniem bogatej historii tych ziem jest wiele cennych, często unikalnych zabytków. W zdecydowanej większości są to obiekty sakralne, przydrożne kapliczki i dawne budynki podworskie. Należy zaznaczyć, że obszar cechuje dobra dostępność komunikacyjna: kolejowa i drogowa, co ma duże znaczenie w ruchu turystycznym.

Infrastruktura społeczna oraz poziom i jakość życia mieszkańców

Ważnymi elementami całości procesów społeczno-gospodarczych, które mają wpływ na poziom warunków bytowych, koniunkturę gospodarczą i migrację ludności

jest gospodarka mieszkaniowa i rynek mieszkaniowy . Nie bez znaczenia jest także ścisła współzależność między miejscem zamieszkania, a miejscem pracy .

Na terenie omawianych gmin większość mieszkań to mienie prywatne. W strukturze własności mienie komunalne nie przekracza 3– 5%. W gminie Maków zasoby te zupełnie nie występują . Stan techniczny komunalnych zasobów mieszkaniowych jest w większości gmin zadowalający.

Analiza ilościowa zasobów mieszkaniowych w gminach wskazuje, iż panują w nich zbliżone warunki w zakresie przeciętnej powierzchni użytkowej w m² na 1 mieszkanie i na jedną osobę. Według obu wskaźników najlepsze warunki panują w gminie Godzianów. Ocena zasobów mieszkaniowych poprzez wskaźnik zagęszczenia (liczba osób w 1 mieszkaniu, liczba osób na 1 izbę), także wskazuje na zbliżone warunki we wszystkich gminach. Przy czym najlepsze warunki, według tych wskaźników, panują w Nowym Kawęczynie .Ocena istniejących zasobów według przyjętych wskaźników nie wykazuje dużych dysproporcji w warunkach mieszkaniowych ludności w poszczególnych gminach.

Edukacja

Istotnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju jest wysoki poziom wykształcenia ludności. Z socjologicznego punktu widzenia wychowanie jest instrumentem rozwijania uzdolnień i umiejętności. Daje przygotowanie do współuczestniczenia w życiu gospodarczym, politycznym, kulturalnym. Typową instytucją wychowawczą jest szkoła.

Na terenie objętym LSR funkcjonują przede wszystkim instytucje edukacyjne w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (Tabela 10) oraz w zakresie szkolnictwa zawodowego – licea profilowane tylko w gminie Głuchów (54 uczniów) i Godzianów (57 uczniów) oraz technikum w Głuchowie (164 dzieci) oraz liceum ogólnokształcące i szkoła policealna w Godzianowie (90 uczniów) .

Tabela 10. Instytucje edukacyjne w 2006 r.

Sektor	Głuchów	Godzianów	Lipce R	Maków	Nowy Kawęczyn	Skiernewice	Słupia
Szkolnictwo podstawowe	Liczba						
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	6	2	3	6	2	5	4
pomieszczenia szkolne	43	19	26	56	16	39	27
oddziały w szkołach	36	14	18	39	13	30	16
uczniowie	445	217	228	492	237	411	183
Szkolnictwo gimnazjalne	Liczba						
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	1	1	1	1	1	1	2
pomieszczenia szkolne	11	7	8	13	11	9	4
oddziały w szkołach	12	7	6	13	6	5	6
uczniowie	270	150	133	330	162	119	131

Źródło: GUS

Niezaprzeczalnie ogromny wpływ na rozwój edukacji mają technologie informacyjne. Potrzeba wprowadzania tych technologii jest obecnie bardzo widoczna, głównie z powodu Internetu. Postęp wdziera się do naszego życia, codziennej pracy i

przede wszystkim do szkoły, do sposobu nauczania, przekazywania wiedzy i kształtowania postaw. Jednak na obszarach wiejskich jeszcze w dalszym ciągu dostępność do Internetu jest ograniczona i odbywa się poprzez szkoły, biblioteki i GOKSiR.

Opieka zdrowotna

Opieka zdrowotna wpływa znacząco na jakość życia mieszkańców obszaru. W wyniku reformy systemu w 1998 dominującą rolę przypisano lekarzom rodzinnym, czyli opiece zdrowotnej szczebla podstawowego. Na rynku usług medycznych gmin funkcjonują w związku z tym zakłady publiczne i niepubliczne opieki zdrowotnej. Placówki te zaspokajają potrzeby mieszkańców w zakresie stacjonarnej podstawowej opieki zdrowotnej. Pomoc w zakresie specjalistyki ambulatoryjnej, rehabilitacji, leczenia zamkniętego, stomatologii i protetyki, zabezpieczają szpitale w okolicznych miastach powiatowych.

Bezpieczeństwo publiczne

Sprawą bezpieczeństwa i porządku publicznego na omawianym terenie zajmują się Komisariaty Policji oraz Rewiry Dzielnicowych. Działaniami o charakterze użyteczności publicznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej, zajmują się Ochotnicze Straże Pożarne.

Ochrona przeciwpożarowa polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem.

2.5.2 Poziom lokalnej aktywności społecznej

Niezaprzeczalną rolę w budowaniu tożsamości mieszkańców odgrywa kultura. Dzięki niej następuje integracja ludzi z miejscem zamieszkania. Kultura pełni również rolę promocji regionu pokazując przyjezdnym różne obrzędy i obyczaje niespotykane w innych częściach kraju. Aktywność kulturowa mieszkańców obszaru LGD realizowana jest przede wszystkim przez gminne ośrodki kultury i gminne domy kultury. Na obszarze LGD działają 4 Gminne Ośrodki Kultury Sportu i Rekreacji które realizują aktywność kulturową mieszkańców. Do zadań realizowanych przez ośrodki należy organizowanie imprez integracyjnych oraz kulturalnych, upowszechnianie i ochrona kultury, prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturowe mieszkańców. Ośrodki kultury mają również za zadanie umożliwienie jak najszerszej grupie mieszkańców udział we współtworzeniu życia kulturalnego. Skupiają one wokół siebie ludzi kultury, twórców kultury, poetów, rzeźbiarzy, malarzy, hafciarki...

Kultura to nie tylko działalność artystyczna zespołów czy imprezy kulturalne. Funkcję szerzenia kultury w gminnych społecznościach pełnią także gminne biblioteki. Wiele z nich organizuje konkursy recytatorskie, spotkania z czytelnikami, wystawy plastyczne i inne. Na terenie LGD funkcjonuje 6 bibliotek i 10 filii.

Rozwijanie kultury fizycznej wśród mieszkańców realizowane jest przez działające na terenie obszaru Ludowe Zespoły Sportowe oraz wiejskie kluby sportowe. Na terenie LGD działa 6 klubów sportowych i 4 Ludowe Zespoły Sportowe. Kluby sportowe czynnie uczestniczą w rywalizacji sportowej (np. w gminie Nowy Kawęczyn - Gminny Klub Sportowy „Manchatan” wykazuje dużą aktywność w organizowaniu

różnorodnych imprez sportowych, których przykładami są turnieje piłki nożnej i siatkowej, w gminie Maków LZS „Macovia”, także odnoszący sukcesy w piłce nożnej).

Popularna wśród kobiet w każdej wsi jest przynależność do Koła Gospodyń Wiejskich. Członkinie organizują imprezy artystyczne, różnorodne kursy i zabawy wiejskie. Kultuwują lokalne tradycje w dziedzinie kulinariów oraz rękodzielnictwa. Na analizowanym terenie zarejestrowanych jest 36 kół gospodyń wiejskich, które reprezentowane są przez Gminną Radę Kół Wiejskich w Lipcach Reymontowskich. Do jej zadań należy koordynowanie prac kół oraz reprezentowanie ich potrzeb i interesów wobec organów władzy.

Do jednych z prężniej działających organizacji społecznych na terenie gmin należą jednostki OSP. Na omawianym obszarze istnieje 40 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Efekty ich działalności można dostrzec na każdym kroku, poprzez np. organizację imprez lub zawodów pożarniczych. Przy OSP prężnie działają orkiestry, które biorą udział w różnych imprezach i przeglądach. Są to Orkiestra Dęta w Głuchowie, Godzianowie i Makowie wraz z grupą paradową.

Do znanych i pielęgnujących tradycje ludowe należą także zespoły ludowe: folklorystyczny Zespół Pieśni i Tańca „Sierakowice”, Zespół Pieśni i Tańca „Makowiacy”, Zespół „Głuchowiacy” z Głuchowa, Amatorski Zespół Regionalny im. Władysława Stanisława Reymonta, Kapela Ludowa „Borynioki”, zespół śpiewaczy „Lipconki”, Zespół Wokalno-Kabaretowy Klubu Seniora „Promyk” oraz Dziecięce Teatry „CO-NIE-CO” i „ABC”. Zespoły te można spotkać na różnych imprezach odbywających się na terenie LGD.

Gmina Maków współpracuje z zagranicznymi gminami: Gminą Purgstall oraz Rejonem Moletai na Litwie. Dzięki temu gmina promuje swoją kulturę i otwiera ludzi na integrację europejską.

Dorobek kulturalny mieszkańców terenu LGD - „Gniazdo” prezentowany jest na odbywających się corocznie imprezach. Do tych cyklicznych spotkań cieszących się dużą popularnością i gromadzących całe rodziny należą: „Makowski Karnawał”, „Makowska Majówka”, „Dzień Reymonta”, „Dożynki Powiatowe”, „Niedziela na przydrożku” oraz „Z kołędą i dobrym słowem”.

Formę samoorganizacji społeczeństwa stanowią wszystkie stowarzyszenia i organizacje społeczne działające w gminach. Są one źródłem inicjatyw nie tylko na rzecz propagowania kultury i tradycji, ale także, w wielu przypadkach przyczyniają się do mobilizowania lokalnych społeczności do realizacji inwestycji użytecznych dla mieszkańców. Warto zaznaczyć, że lokalne organizacje pozarządowe stanowią forum opiniotwórcze, bowiem są wyrazicielem opinii miejscowych środowisk i ważnym partnerem społecznym dla lokalnych władz:

- Fundacja im. Władysława Stanisława Reymonta popularyzuje twórczość Reymonta w kraju i zagranicą, promuje nowych pisarzy wywodzących się ze środowisk wiejskich oraz zajmuje się inicjowaniem i finansowaniem prac naukowo-badawczych o życiu i twórczości Wł. St. Reymonta. Fundacja wspiera samorządowe inicjatywy społeczne, oświatowe, kulturowe i gospodarcze rozwoju wsi i gminy Lipce Reymontowskie.
- Towarzystwo Przyjaciół Lipiec Reymontowskich. Działa od 1983 roku. Jego działalność obejmuje teren całego kraju. Celami działania Towarzystwa są: współdziałanie w realizowaniu działań z zakresu rozwoju społeczno-kulturalnego Lipiec Reymontowskich, ochrona tradycji kulturowych Lipiec Reymontowskich i terenów etnicznie związanych, udział w wytyczaniu kierunków rozwoju gminy lipieckiej, wyzwalanie inicjatyw społecznych w celu rozwoju społeczno-kulturalnego Lipiec, popieranie inicjatyw zmierzających do upowszechniania

kultury lipieckiej, popularyzowanie tradycji kultury ludowej Lipiec Reymontowskich w kraju i zagranicą, nawiązywanie kontaktów z towarzystwami o podobnym profilu działalności, wspieranie samorządowych inicjatyw społeczno - gospodarczych rozwoju wsi i gminy Lipce Reymontowskie.

- Stowarzyszenie „Ptasi Raj” istnieje od 2000 roku . Poprzez nawiązanie współpracy z wieloma instytucjami i organizacjami stowarzyszenie współuczestniczy w organizowaniu szeregu wystaw np. na Świącie Kwiatów Owoców i Warzyw w Skierniewicach , konkursów plastycznych i fotograficznych .
- Wymienione wcześniej Ochotnicze Straże Pożarne, oprócz działalności na rzecz bezpieczeństwa pożarowego, uczestniczą aktywnie w organizacji imprez kulturalnych, sportowych i charytatywnych.

Istotnym wskaźnikiem kapitału społecznego jest również aktywność społeczna wyrażana za pomocą takiego wskaźnika jak frekwencja w wyborach samorządowych.

Aktywność społeczna w wyborach samorządowych w 2006 r.(wg GUS) w poszczególnych gminach obszaru objętego LSR przedstawiała się następująco:

- Gmina Głuchów	31,59 %
- Gmina Godzianów	26,51 %
- Gmina Lipce Reymontowskie	17,78 %
- Gmina Maków	18,63 %
- Gmina Nowy Kawęczyn	11,54 %
- Gmina Skierniewice	11,59 %
- Gmina Słupia	31,37 %

Średnia frekwencja gmin wyniosła 20,5% , przy ogólnej 45,69 % frekwencji województwa łódzkiego .

2.5.3 Specyfika obszaru

Istotnym z punktu widzenia zawartej w strategii wizji oraz celów ogólnych jest podkreślenie , że opisane elementy charakteryzujące tereny gmin wchodzących w skład LGD-„Gniazdo” pod względem przyrodniczym , kulturowym , architektonicznym i gospodarczym potwierdzają jego określony charakter i decydują o specyfice tego obszaru . Specyfika tego obszaru związana jest z jego rolniczym charakterem oraz najcenniejszymi obszarami w strukturze przestrzennej krajobrazu, jakimi są obszary leśne i doliny rzeczne, najbardziej interesujące pod względem turystyczno-rekreacyjnym tereny położone wzdłuż rzeki Rawki i jej dopływów. Bogactwo przyrodnicze w postaci : lasów i kompleksów leśnych z gatunkami chronionymi w skali kraju , rezerwatów przyrody , obszaru chronionego Natura 2000 , pomników przyrody będącymi pojedynczymi drzewami lub zabytkowymi alejami drzew oraz bogatej flory (dla zachowania walorów przyrodniczych i ochrony środowiska wyodrębniono i utworzono Bolimowski Park Krajobrazowy z dobrze oznakowanymi szlakami turystycznymi do wędrówek pieszych i rowerowych) to elementy determinujące dobre warunki do rozwoju turystyki aktywnej i rekreacji na tym obszarze – np. wędkowanie , kajakarstwo , turystyka konna , polowania. Należy podkreślić , że są to miejsca ciekawe , gdzie walory przyrodnicze przeplatają się i są ściśle powiązane z walorami historycznymi . Albowiem odzwierciedleniem bogatej historii tej ziemi jest wiele cennych, często unikalnych zabytków (opisanych w uwarunkowaniach kulturowych) . W zdecydowanej większości są to obiekty sakralne, przydrożne kapliczki i dawne budynki podworskie. Ważnym jest , że obszar cechuje dobra dostępność komunikacyjna: kolejowa i drogowa, co stanowi jego istotny atut w rozwoju ruchu turystycznego . Rozwój turystyki może być istotnym impulsem

dynamizującym rozwój społeczno-ekonomiczny tego regionu oraz równocześnie może przyczynić się do odkrywania najcenniejszych zasobów kulturowych i środowiskowych, których eksponowanie poprawi wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek regionu. Specyficznym elementem tego obszaru jest również zachowane do dzisiaj dziedzictwo kulturowe, które kształtowało się na przestrzeni jego historii i odegrało wielką rolę w budowaniu tożsamości regionu i samoidentyfikacji mieszkańców. Na to dziedzictwo składa się ukształtowany przez człowieka krajobraz, różnorodne nurty architektury, artystyczna i rzemieślnicza twórczość ludowa i zawodowa, zwyczaje, obrzędy, stroje, a także pamięć o ludziach i wydarzeniach. Dzięki niemu następuje integracja ludzi z miejscem zamieszkania. Pełni również rolę promocji regionu pokazując przyjezdnym różne obrzędy i obyczaje niespotykane w innych częściach kraju.

Specyficzne cechy obszaru LGD-„Gniazdo” zostaną wykorzystane do budowania potencjału gospodarczego i społecznego na wsi, lepszego zarządzania jej zasobami, tworzenia silniejszego poczucia identyfikacji mieszkańców z ich regionem wraz z jego wartościami i tradycjami. Podstawowym sposobem wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego będzie powiązanie ich ze sferą gospodarczą obszaru (rozwoj usług turystycznych oraz stworzenie wizerunku obszaru atrakcyjnego dla turysty), co stanie się stymulatorem przedsiębiorczości mieszkańców oraz postaw innowacyjnych związanych z umiejętnością kreowania nowych usług i produktów, a tym samym pozwoli zdywersyfikować zakres działalności gospodarczych realizowanych na tych obszarach o działalności pozarolniczej.

Wykorzystanie aktywności mieszkańców wyrażającej się udziałem w cyklicznych imprezach kulturalnych lub inicjatywami sportowymi stanowić będzie przy odpowiednim wsparciu i ukierunkowaniu świetną podstawę do promocji obszaru i uczynienia go atrakcyjnym zarówno dla lokalnej społeczności jak i dla przyjezdnych. Wzrostowi potencjału gospodarczego na tym obszarze będą sprzyjać nie tylko działania związane z rozwojem turystyki, ale także z wykorzystaniem sadownictwa i ogrodnictwa, bowiem charakter tej ziemi nadają także liczne tereny przeznaczone pod sady i ogrody, związane z obecnością Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa oraz Instytutu Warzywnictwa, a także zakładów doświadczalnych SGGW.

2.5.4 Podsumowanie diagnozy - uzasadnienie spójności obszaru LGD

Po dokonaniu powyższej diagnozy można stwierdzić, iż obszar działania LGD – „Gniazdo” stanowi spójną całość zarówno pod względem położenia, powiązań komunikacyjnych, tradycji i uwarunkowań historycznych oraz uwarunkowań o charakterze gospodarczym.

- Spójność geograficzna i historyczna

Obszar działalności LGD „Gniazdo” leży w Polsce Centralnej. Cały obszar administracyjnie należy do województwa łódzkiego i jest położony w jego północno-wschodniej części. Wszystkie gminy zlokalizowane są na terenie tego samego powiatu – skierniewickiego. Cechą charakterystyczną układu geograficzno-przestrzennego obszaru jest jego nizinny w przeważającej części charakter, typowy dla krajobrazu terenów Polski Środkowej. Omawiany obszar ma długą historię rozwoju życia społecznego i gospodarczego, sięgającą XIII wieku. Tereny uroczysk, w szczególności: Zwierzyniec i Bażantarnia były miejscem reprezentacyjnym polowań królewskich. Do dziś zachowały się tam obiekty świadczące o ich historii.

- Spójność przyrodnicza

Przedmiotowe tereny wiejskie łączy podobieństwo ukształtowania terenu, którego charakterystycznymi cechami są rozległe równiny i niewysokie wierzchowiny. Również

warunki klimatyczne całego obszaru są bardzo zbliżone, ponieważ charakteryzuje się bardzo specyficznymi warunkami klimatycznymi: dużym nasłonecznieniem i niską sumą opadów atmosferycznych. Struktura rodzajów terenów wskazuje, jakie funkcje gospodarcze są dla tego obszaru wiodące. Analizując strukturę użytkowania terenów zwraca przede wszystkim uwagę bardzo duży udział użytków rolnych - zajmują one łącznie ok. 76% terenu tj. 41956ha. Drugim rodzajem terenów są lasy i obszary leśne, których wielkość powierzchni wynosi 10327 ha, co stanowi ok. 18,5% powierzchni obszaru. Pozostałe 6,4% powierzchni to przede wszystkim tereny zajęte pod komunikację i zainwestowane. Wprawdzie rolnictwo posiada tu naturalne zaplecze i predyspozycje do rozwoju, to znaczne tereny leśne oraz strefy otwartej przestrzeni (łąki, pastwiska), stwarzają potencjalne szanse rozwoju turystyki i rekreacji. Rozwój funkcji turystycznych oraz związanych z produkcją zdrowej żywności a także rozwój innych funkcji gospodarczych i społecznych (np. edukacyjne) umożliwią również czystość środowiska obszaru. Należy wspomnieć także o podobnym składzie gatunkowym lasów oraz podobieństwach świata roślinnego i zwierzęcego. Wartości przyrodniczo – krajobrazowe oraz kulturowe: rezerваты przyrody, uroczyska, siedliska ptaków, zbiorniki wodne oraz liczne obiekty zabytkowe są kluczową cechą, która definiuje obszar objęty działalnością LGD, koncentrując na sobie cele projektów LSR.

Obszar działania LGD-„Gniazdo” ma istotne znaczenie na szczeblu krajowym i międzynarodowym, ze względu na unikalne walory krajobrazowe oraz występujące tam cenne gatunki fauny i flory. Na terenach gmin znajduje się bowiem 9 rezerwatów przyrody i 183 pomniki przyrody a powierzchnia obszarów chronionych wynosi 4210,82 ha. Dolina rzeki Rawki podlega ochronie jako dziedzictwo przyrodnicze Europy i została wdrożona do programu sieci ekologicznej NATURA 2000. Wzdłuż całej długości rzeki obserwuje się występowanie rzadkich i chronionych w większości krajów Europy gatunków zwierząt m.in.: bobra i wydry. Innymi, wyróżniającymi się w krajobrazie gmin, elementami środowiska przyrodniczego są doliny rzeczne, z biocenozami zbiorowisk łąkowych założonych przez człowieka na siedliskach pierwotnych lasów łąkowych. Puszcza Bolimowska wraz z doliną Rawki stanowi ważny węzeł ekologiczny mający znaczenie krajowe w sieci ekologicznej ECONET – POLSKA.

Do pełnienia funkcji turystyczno-rekreacyjnych predestynuje ten obszar także ilość zlokalizowanych tam obiektów zabytkowych. W każdej gminie objętej działalnością LGD istnieją lub są obecnie wytyczone szlaki turystyczne: piesze lub/i rowerowe.

Ze względu na walory przyrodniczo – krajobrazowe, gminy objęte LSR posiadają dogodne warunki dla rozwoju turystyki wiejskiej. Brak wielkiego przemysłu, duże kompleksy leśne sprawiają, że środowisko jest tu nieskażone. Występowanie obiektów zabytkowych, jak również rezerwatów i pomników przyrody pogłębia atrakcyjność tego terenu.

- Spójność kulturowa

Niepodważalnym czynnikiem świadczącym o spójności obszaru jest jego jednolitość kulturowa przejawiająca się m.in. w kultywowaniu podobnych tradycji, zwyczajów i obrzędów. Na dziedzictwo kulturowe składa się ukształtowany przez człowieka krajobraz, różnorodne nurty architektury, artystyczna i rzemieślnicza twórczość ludowa i zawodowa, zwyczaje, obrzędy i stroje, a także pamięć o ludziach i wydarzeniach.

Dużą rolę odgrywają tu liczne organizacje społeczne, które pielęgnują tradycje obszaru, prezentując jej przejawy na imprezach plenerowych w regionie. Ważnym elementem spójności kulturowej są również wspólne doświadczenia historyczne. Odzwierciedleniem bogatej historii tej ziemi jest wiele cennych, często unikalnych zabytków.

- Spójność demograficzna i społeczna

Ludność wszystkich gmin objętych działalnością LGD to ludność wiejska. We wszystkich gminach stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet jest zbliżony i wynosi ok. 50%. Ludność terenów cechuje niski przyrost naturalny oraz podobna struktura wiekowa .

Główny problem omawianego obszaru to zagrożenie marginalizacją i izolacją oraz wysokie bezrobocie i niski dochód na jednego mieszkańca. Osoby starsze, młodzież, osoby o niskich dochodach, osoby samotnie wychowujące dzieci i inni nieaktywni zawodowo stają w obliczu niewielkiej szansy na znalezienie pracy oraz na korzystanie z takich usług jak sklepy, instytucje użyteczności publicznej, obiekty kulturalno – rozrywkowe czy rekreacyjno – sportowe. Negatywnym zjawiskiem obecnym we wszystkich gminach wiejskich jest niski procent osób posiadających wyższe wykształcenie.

Dokonane analizy potwierdziły fakt, że stopień wykształcenia, a co za tym idzie kwalifikacji zawodowych ludności gmin nie jest zadowalający. Na obszarze objętym analizą stosunkowo niewiele jest dalszych możliwości edukacyjnych i szkoleniowych dla mieszkańców. Infrastruktura kulturalna i rekreacyjna również nie zaspokaja potrzeb ludności lokalnej w tym zakresie .

Charakterystyczną cechą dotyczącą świadomości społeczności lokalnej jest uznawanie przez mieszkańców wartości przyrodniczo – kulturowych regionu oraz identyfikowanie się z nimi .

- Spójność gospodarcza

Cały obszar objęty LSR leży w strefie, zaniedbanej pod względem rozwoju przemysłu. Przestrzeń rolnicza jest wolna od zanieczyszczeń pochodzenia przemysłowego. Gospodarka jest oparta na działalności rolniczej i usługach oraz odradzającym się przemyśle rolno-spożywczym . Niepokojącym sygnałem, wskazującym na pogarszanie się sytuacji gospodarczo – bytowej na omawianym obszarze, jest ujemne saldo migracji, dotyczące wszystkich gmin w ramach LGD. Ponieważ osoby migrujące to przede wszystkim ludzie młodzi - dalsze narastanie tego zjawiska, przy systematycznie malejącym przyroście naturalnym spowoduje, iż będzie następował coraz szybszy wzrost wskaźnika osób w wieku poprodukcyjnym i zacznie się zmniejszać ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

W omawianych gminach odnotowuje się dość wysoką stopę bezrobocia. Ponadto, do grup najbardziej podatnych na bezrobocie długotrwale należą kobiety i osoby niepełnosprawne.

Z uwagi na znaczące walory środowiska naturalnego (przyrodniczego i kulturowego), bliskość aglomeracji warszawskiej i łódzkiej oraz dominującą funkcję rolniczą, omawiany obszar ma szansę stać się istotnym regionem turystycznym w kraju. Gospodarka gmin, których dotyczy niniejsze opracowanie powinna być nastawiona przede wszystkim na świadczenie usług agroturystycznych, połączonych z aktywnym wypoczynkiem (spływy kajakowe, jeździectwo, turystyka rowerowa) i tzw. turystyką przyrodniczą. Konieczne jest podjęcie zintegrowanych, kompleksowych działań w celu zwiększenia atrakcyjności turystycznej obszaru objętego działalnością LGD. Podejmowane w tym kierunku działania muszą być wsparte poprzez odpowiednią promocję gmin, skierowaną do zdefiniowanego rynku, a także skutecznym marketingiem, mającym na celu wykreowanie wizerunku gmin, jako miejsca atrakcyjnego, „ekologicznego” wypoczynku.

3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy

Analiza SWOT tworzona jest w celu zdefiniowania najważniejszych czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na rozwój obszaru objętego niniejszą Strategią, a więc jego mocnych i słabych stron oraz ewentualnych szans i zagrożeń. Celem analizy czynników wewnętrznych – traktowanych jako mocne i słabe strony obszaru jest zidentyfikowanie jego atutów i walorów oraz słabości będących konsekwencją ograniczeń zasobów. Uwarunkowania wewnętrzne stanowią te czynniki, na które Lokalna Grupa Działania ma wpływ. A zatem analiza taka jest szczególnie cenna, ponieważ na jej podstawie można ustalić właściwe kierunki działania oraz zwrócić szczególną uwagę na czynniki, które są bezpośrednio związane z procesami odnowy, poprawą warunków życia społecznego i funkcji gospodarczych, spełnieniem kryterium zadowolenia społeczności lokalnej. Natomiast analiza czynników zewnętrznych identyfikuje zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się szansą – impulsem do rozwoju oraz te czynniki, które postrzegane są jako bariery rozwoju, utrudnienia – a więc stanowią zagrożenie dla procesów rozwojowych obszaru objętego niniejszą strategią.

Położenie, środowisko naturalne

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra dostępność komunikacyjna • Położenie przy linii kolejowej • Położenie przy drogach powiatowych • Bliskość miasta wojewódzkiego – Łodzi • Bliskość miasta Warszawy • Bliskość miasta Skierniewice • Zasoby naturalne (kompleksy leśne, pomniki przyrody, parki, obszary chronionego krajobrazu) • Znaczny stopień lesistości • Niski poziom zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające wykorzystanie krajobrazu gmin i ich walorów przyrodniczych oraz kulturowych • Często występująca stara zabudowa o konstrukcji drewnianej, co stwarza ryzyko powstania pożarów punktowych • Niedostateczny stopień skanalizowania • Niedostateczna dbałość o otaczające środowisko
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki na bazie walorów środowiska • Rozwój rolnictwa ekologicznego • Korzystne działania proekologiczne • 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja środowiska przez niekontrolowane odprowadzanie ścieków i odpadów stałych

Położenie ma podstawowy wpływ na zadania i projekty realizowane na wskazanym terenie. Omawiany obszar posiada bardzo dobre położenie pomiędzy dwoma wielkimi aglomeracjami miejskimi – Łodzią a Warszawą. Nie bez znaczenia jest usytuowanie wokół centrum administracyjnego regionu jakim są Skierniewice. Cały obszar objęty strategią posiada doskonałe połączenia komunikacyjne z resztą kraju. Chodzi tu nie tylko o dobre połączenia drogowe z Łodzią i Warszawą, ale również o położenie na szlaku kolei Łódź – Warszawa. Dostępność komunikacyjna i położenie są jednym z czynników, które warunkują możliwości rozwoju turystyki, a to jest jednym z celów niniejszej strategii. Wprawdzie słabą stroną obszaru jest niekontrolowane odprowadzanie nieczystości przez mieszkańców i okoliczne firmy oraz zaśmiecanie lasów i wód powierzchniowych, to jednak poziom zanieczyszczenia środowiska

jest nadal niski . Dlatego też warunki środowiskowe w połączeniu z walorami przyrodniczo – krajobrazowymi i występowaniem ciekawych obiektów zabytkowych decydują o atrakcyjności tego regionu , stanowiąc zachętę do odwiedzenia tych stron. Bez wątpienia jednak brak dbałości o otaczające środowisko naturalne jest jedną z barier rozwojowych. Podjąć więc należy działania zmierzające do zmiany mentalności mieszkańców – edukacji ekologicznej , wspieranie produkcji ekologicznej – w tym surowców bioenergetycznych.

Infrastruktura techniczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Znaczący potencjał terenów niezagospodarowanych • Położenie w pasie rosnącej urbanizacji i wzrostu gospodarczego wokół Skierniewic i Łodzi • Dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych i powiatowych • Rozwinięte układy infrastruktury kolejowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny dróg , brak chodników • Słaba infrastruktura społeczna (niewystarczająca liczba świetlic i innych miejsc spotkań , placów zabaw , boisk , miejsc rekreacji) • Brak jednolitego systemu ciepłego • Słabe zaplecze noclegowe • Niezadawalający stan techniczny niektórych obiektów oświaty, kultury i sportowych • Wymagające remontu zabytkowe budynki • Niewystarczający dostęp do Internetu • Niewystarczające środki finansowe na rozwój infrastrukturalny
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Nowe inwestycje • Napływ inwestorów z zewnątrz • Ogólny rozwój obszaru • Rozwój informatyzacji i telekomunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Migracje młodych ludzi do miast • Bierność społeczności • Pogłębianie się zjawiska wykluczenia społecznego • Degradacja istniejącej infrastruktury

Infrastruktura komunalna i techniczna jest na terenie działania LGD „Gniazdo” dobrze rozwinięta, lecz jej jakość jest w stanie złym lub bardzo złym. Drogi wymagają remontów. Zbyt duży ruch powoduje niebezpieczeństwa na drogach. Szczególnie źle przedstawia się sytuacja na drogach gminy Maków, które stanowiła połączenie Głowna, Łyszkowic ze Skierniewicami. Bardzo duży ruch pojazdów ciężkich spowodował degradację dróg, spękania domów. Może to utrudniać rozwój turystyczny tego obszaru. Pilnego remontu wymagają zabytki na terenie wszystkich gmin. Choć nie stanowią o sile turystycznej regionu mogą stać się jedną z atrakcji. Szczególnie ważnym elementem rozwoju musi stać się rozwój telekomunikacji. Jakość połączeń komórkowych na niektórych obszarach nie jest za dobra . Może to spowodować odpływ turystów do innych regionów. Dla mieszkańców szczególnie ważny jest rozwój sieci internetowej i zwiększenie dostępności do Internetu wraz z obniżeniem kosztów korzystania z tej sieci .

Gospodarka, rolnictwo

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki • Istnienie rezerwowej siły roboczej • Dobrze rozwinięty system połączeń komunikacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak specjalizacji w produkcji • Słaby rozwój instytucji otoczenia biznesu • Niedostateczne wykorzystanie bogactwa zasobów wodnych, • Niski wskaźnik przedsiębiorczości (mała ilość firm i usług)

	<ul style="list-style-type: none"> • Bierność mieszkańców w sferze przedsiębiorczości • Niewystarczająca skuteczność w zdobywaniu zewnętrznych środków finansowych • Niski poziom wykształcenia • Brak wykwalifikowanej siły roboczej • Brak nowych inwestorów z zewnątrz • Rozdrobnienie gospodarstw • Brak alternatyw w aktywizacji zawodowej ludności wiejskiej poza rolnictwem • Brak zorganizowanego rynku artykułów rolnych • Brak przechowalnictwa płodów rolnych • Słabe wyposażenie w sprzęt rolniczy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie bezrobocia • Ogólny rozwój obszaru • Napływ inwestorów z zewnątrz • Rozwijający się rynek usług dóbr konsumpcyjnych - szczególnie w dziale spożywczym • Możliwość zewnętrznego finansowania działań ukierunkowanych na rozwój • Moda na żywność ekologiczną 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba wydajność ekonomiczna rolników i przedsiębiorców • trudne procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych • zbyt częste zmiany przepisów prawnych • Bogata oferta i silna konkurencja na innych obszarach • Dostępność kredytów (trudnodostępne i drogie) • Duża niepewność działania wynikająca z licznych zmian gospodarczych , społecznych i politycznych • Brak efektywnego systemu aktywizacji bezrobotnych • Niebezpieczeństwo niepełnego wykorzystania szans jakie dają środki UE • Uzależnienie od obcego kapitału • Brak korelacji między wzrostem gospodarczym a powstawaniem nowych miejsc pracy

Rozwinięty układ sieci kolejowych, drogowych stanowi o sile gospodarki obszaru. Choć istnieją na obszarze wolne zasoby siły roboczej , to należy jednak zwrócić szczególną uwagę na brak jej wykwalifikowania. Bezrobocie regionu spowodowane jest w znacznej mierze brakiem wykształcenia mieszkańców. Jakość nauczania jest słaba (szczególnie jeśli chodzi o wykształcenie średnie i wyższe). Jakość wykształcenia stanowi o innowacyjności lokalnej gospodarki a co za tym idzie jej konkurencyjności. Duże bezrobocie wśród rolników i mała dochodowość w rolnictwie sprawia , że większość z nich poszukuje dodatkowych pozarolniczych źródeł dochodu . Do najważniejszych , które mogą być rozwijane na tym obszarze w oparciu o lokalne zasoby można zaliczyć turystykę i agroturystykę . Dlatego też szczególnie istotnym zadaniem dla LGD będzie wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, który ma na celu wzrost aktywności gospodarczej ludności, z wykorzystaniem zasobów własnych. Na terenie obszaru nie funkcjonują dotychczas żadne formy wspierania przedsiębiorczości, co utrudnia prowadzenie czy zakładanie działalności gospodarczej. Jest to bardzo słabą stroną obszaru, którą powinny zniwelować przyszłe działania LGD. Szans na rozwój obszaru można upatrywać we wzroście zainteresowania produkcją żywności ekologicznej oraz surowców bioenergetycznych , tym bardziej , że na omawianym terenie występują korzystne warunki przyrodnicze do jej rozwoju.

Kultura, sport, turystyka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bogactwo obiektów zabytkowych • Ogromne walory przyrodniczo - krajobrazowe • Wolne tereny rekreacyjne do zagospodarowania • Bogate dziedzictwo kulturowe (cykliczne imprezy lokalne i regionalne , liczne zespoły ludowe) • Znaczna liczba organizacji pozarządowych wspierających również kultywowanie tradycji lokalnych (KGW , LZS i inne) • Sportowa aktywność mieszkańców • Artyści ludowi i rękodzielnictwo regionalne • Ciekawe , wytyczone szlaki turystyki pieszej i rowerowej • Inwentaryzacja zasobów przyrodniczych , architektonicznych i kulturowych obszaru 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała liczba imprez kulturalnych i sportowych o charakterze ponadlokalnym • Niedostatecznie rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna i kulturalna • Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna • Niski poziom obsługi turystycznej (brak doświadczenia i wiedzy w zakresie tworzenia rynku turystycznego i agroturystycznego) • Niedobór środków finansowych na inwestycje związane z kulturą , sportem i rekreacją • Zbyt mało wyraziste kultywowanie tradycji kulinarnych • Brak kalendarium imprez lokalnych • Niedostateczna ilość publikacji na temat atrakcji turystycznych w miejscowościach obszaru • Brak działań na rzecz promocji regionu i informacji turystycznej oraz występowanie w tym zakresie działań nieskoordynowanych • Brak pełnego wykorzystania wszystkich obiektów i atrakcji turystycznych - nieskoordynowane działania w tej sferze • Słabe oznakowanie szlaków • Niedostateczne zagospodarowanie centrów wsi • Brak miejsc sprzedaży wyrobów twórców ludowych i lokalnych rzemiosła artystycznego • Brak oferty dla młodzieży w zakresie spędzania czasu wolnego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki wykorzystującej walory środowiska • Rozwój krajobrazowych ścieżek rowerowych • Nowe miejsca pracy • Ogólny rozwój obszaru • Rozwój bazy obiektów użyteczności publicznej • Korzystne zmiany w preferencjach turystów: moda na turystykę wiejską, zdrowy styl życia, popularność regionalizmu, turystyki kulturowej, rosnący popyt na ofertę turystyki aktywnej • Wzrost liczby turystów zainteresowanych poznawaniem tradycji ludowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrata szansy na rozwój turystyki • Zanik regionalizmu i zanik tożsamości kulturowej

Omawiany obszar posiada duże walory przyrodniczo-krajobrazowe , kulturowe i architektoniczne . Rozwój lokalny powinien zatem dokonywać się przy wykorzystaniu tych walorów. Podstawą rozwoju powinien być rosnący popyt na atrakcje i usługi turystyczne tego regionu z jednoczesnym zachowaniem ochrony środowiska . Przeszkodę stanowi tu brak wykształconej bazy hotelowo – noclegowej , niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna ,brak informacji na temat kalendarza imprez kulturalnych odbywających się w gminach obszaru oraz brak środków finansowych na realizację takich inwestycji – co powoduje marginalizację obszaru. Do słabości należy zaliczyć również słabą wiedzę mieszkańców o świadczeniu usług agroturystycznych i finansowaniu takich przedsięwzięć. Działania mające na celu poprawę tych czynników doprowadzą do

szybkiego rozwoju rynku turystycznego na wskazanym obszarze. Szansą dla regionu jest wzrost liczby turystów zagranicznych odwiedzających coraz częściej nasz kraj, dla których możliwość styczności z żywą kulturą i tradycjami ludowymi stanowią o atrakcyjności przyjazdu. Niezbędne będzie podjęcie skoordynowanych działań promocyjnych i informacyjnych dotyczących wszystkich atrakcji w gminach obszaru.

Warunki socjalno-bytowe, potencjał ludzki

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozwinięta i funkcjonująca sieć szkół podstawowych i średnich • Wysoki poziom wykrywalności przestępstw • Samorządowy system zarządzania sferą społeczną w gminie • Rosnąca w świadomości społeczeństwa potrzeba aktywnego stylu życia • Obecność instytucji i osób związanych z kulturą o ugruntowanej renomie i tradycji • Dobre warunki przyrodnicze do uprawiania sportu i rekreacji • Rosnące zainteresowanie mieszkańców uczestnictwem w procesie decyzyjnym, świadczące o rozwoju społeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębiające się różnice dochodów w poszczególnych grupach społecznych • Ciągły spadek liczby mieszkańców gminy spowodowany ujemną migracją i ujemnym przyrostem naturalnym. • Ubożenie mieszkańców • Rosnące bezrobocie • Wzrost zjawisk patologii społecznych • Pogarszające się warunki życia ludności wiejskiej • Odływ z regionu ludzi młodych i wykształconych • Systematyczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej • Mały odsetek młodzieży rozpoczynającej studia wyższe • Słaba znajomość języków obcych • Zbyt małe zaangażowanie mieszkańców w sprawy społeczności lokalnych, niski poziom kreatywności
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie środków na rozwój • Powstanie nowych organizacji pozarządowych • Rozwój działalności istniejących organizacji • Integracja społeczności gmin oraz rozwój współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> • Starzenie się społeczeństwa • Niekorzystne zmiany demograficzne: niski przyrost naturalny i migracja młodych mieszkańców obszaru do miast • Degradacja obiektów użyteczności publicznej • Dziedziczna bierność społeczna • Wykluczenie społeczne i patologia • Słaba motywacja do rozwiązywania spraw wspólnych

Rosnące zainteresowanie mieszkańców uczestnictwem w procesie decyzyjnym świadczy o rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Przemiany te umożliwiła między innymi realizacja programu Leader+. Szkolenia, warsztaty uświadomiły mieszkańcom, że stanowią najważniejszy element rozwoju swojego otoczenia. Nie bez znaczenia jest przychylność władz gmin obszaru LGD i ich zaangażowanie we wspólne działania. Ludzie rozumieją jak cenne walory przyrodnicze i kulturowe posiadają, ale nie mają środków i możliwości by je chronić. Dzięki warsztatom obudzona została ich inicjatywa. Przestali się wstydzić swojego miejsca zamieszkania. To ważny element całościowej odnowy wsi. Problemem mieszkańców jest jednak słaba dostępność do infrastruktury edukacyjnej szczególnie na poziomie średnim i wyższym. Szczególnie wykształcenie wyższe wiąże się z koniecznością ponoszenia niemałych opłat. Niski status materialny powoduje jednak brak możliwości edukacji. Społeczeństwo ubożeje a młodzież migruje do większych ośrodków miejskich. Widoczne są również patologie społeczne.

Szczególnym zagrożeniem jest migracja młodzieży i uznano, iż w działaniach LGD szczególny nacisk powinien być położony na aktywizację młodzieży i pozyskanie jej do wspólnych działań na rzecz obszaru, szczególnie poprzez umożliwienie jej rozwoju zainteresowań i edukacji. Uznano również, że rozwój organizacyjny LGD – „Gniazdo” będzie z pewnością stanowił istotny czynnik mający wpływ na przyszły rozwój obszaru.

4. Określenie wizji i misji LGD - „Gniazdo”

Wizja jest ujęciem koncepcyjnym przyszłego stanu obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju. Dzięki ustalonej przez uczestników procesu planowania strategicznego spójnej wizji obszaru zyskujemy czynnik jednoczący społeczność lokalną. Zadaniem wizji jest przekonanie mieszkańców do podjęcia wysiłku kreowania własnego losu. W Lokalnej Strategii Rozwoju wizja odnosi się do obszaru, dla którego opracowywana jest strategia, oraz na którym będzie działała Lokalna Grupa Działania – „Gniazdo”. Na podstawie oceny sytuacji obszaru opracowano następującą **wizję** :

" Wspólnie kreujemy rozwój obszaru o bogatych walorach przyrodniczych, przyjazny dla zamieszkania i wypoczynku, dbając o zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy z zachowaniem tradycji i kultury lokalnej."

Misja jest najczęściej związana z funkcjonowaniem organizacji i dlatego określa deklarowany sposób działania LGD w osiąganiu stanu docelowego – wizji. Nawiązując do fundamentalnych wartości i założeń LGD – „Gniazdo”, misja stanowi swoiste credo „Gniazda” i wyjaśnia sens jego istnienia. Misja ta będzie realizowana przy zachowaniu zasad partnerstwa i współpracy pomiędzy lokalnymi instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i partnerami prywatnymi, oraz aktywizacji i udziale mieszkańców w rozwoju lokalnym i procesach decyzyjnych. **Misja:**

„Lokalna Grupa Działania – „Gniazdo” działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, aktywizuje społeczność lokalną i promuje obszar oraz wspiera i upowszechnia realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.”

5. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje

Niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju ma charakter przekrojowy i skupiona jest wokół tematów, które mogą łączyć różne środowiska i które zostały wskazane w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 jako możliwe do realizacji podejściem Leader. W opracowanym dokumencie rozwijane są więc te zagadnienia, które opisują specyficzne zasoby i okazje do rozwoju obszaru objętego działaniem LGD – „Gniazdo”.

Wybrane cele strategiczne wynikają z uwarunkowań tego obszaru oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych. Są także efektem przeprowadzonej analizy SWOT, stanowią odpowiedź na zidentyfikowane podczas konsultacji potrzeby miejscowej ludności oraz mają charakter długofalowy i umożliwiają realizację działań w okresie programowania 2009-2015. Przyjęte cele ogólne są dalekosiężne i w pełni zgodne z celami Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz wzajemnie się uzupełniają.

Mając na względzie kierunki rozwoju LSR oraz nakreśloną wizję obszaru objętego strategią wyodrębniono trzy zasadnicze cele strategiczne. Są nimi:

- 1. Aktywizacja społeczności lokalnych**
- 2. Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby**
- 3. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru**

Poprzez cel pierwszy społeczność lokalna rozumie konieczność aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców poprzez nabywanie wiedzy, umiejętności, wspieranie inicjatyw obywatelskich i biznesowych. W konsekwencji mieszkańcy oczekują wzmocnienia samorządności i samowystarczalności, większego poczucia odpowiedzialności za kreowanie rozwoju lokalnego. Cel drugi oznacza wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców głównie w zakresie działalności powiązanej z turystyką z uwagi na duży potencjał rozwojowy tej dziedziny gospodarki lokalnej. Dla realizacji celu drugiego niezbędna jest również poprawa lokalnej infrastruktury (rekreacyjnej, turystycznej, itp.) Cel drugi zawiera także ideę zrównoważonego rozwoju, opartego na istniejących zasobach i kreowanego w poszanowaniu przyrody. Cel trzeci podkreśla konieczność zachowania lokalnej tożsamości przez zachęcanie do kultywowania tradycji oraz specyficznego charakteru otoczenia. Realizacja celu trzeciego ma zapobiegać niekorzystnym zmianom w krajobrazie wsi i sprzyjać większej integracji obszaru i jego mieszkańców.

Cele ogólne zostały doprecyzowane poprzez cele szczegółowe. Celom szczegółowym przyporządkowano kierunki działania przyjęte przez mieszkańców, wskazujące jakie przedsięwzięcia są planowane przez LGD do finansowania ze środków przeznaczonych na LSR.

Wypracowane cele mają charakter długofalowy i zapewniają ciągłość oraz trwałość rozwoju. Cele te są spójne z uwarunkowaniami lokalnymi, takimi jak bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo historyczno-kulturowe, usytuowanie przestrzenne, słabo rozwinięta infrastruktura społeczna i poziom aktywności mieszkańców. Cele zatem określają zmianę jaka ma nastąpić. Komplementarna realizacja założonych celów zmierza do innowacyjnego rozwoju obszaru w oparciu o posiadane zasoby i integrację zaangażowanych podmiotów lokalnych.

Tabela 11 Cele ogólne i szczegółowe LGD-„Gniazdo

Cel ogólny 1 : Aktywizacja społeczności lokalnych	
<p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców 1.2. Zwiększenie liczby i wyposażenia obiektów służących integracji społecznej mieszkańców 1.3. Zwiększenie liczby organizowanych przedsięwzięć integracyjnych 1.4. Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności . 	<p>Przedsięwzięcia :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1/1. Integracja i aktywizacja w zakresie sportu, kultury i rekreacji. 1/2. Upowszechnianie dostępu do Internetu. 1/3. Edukacja mieszkańców w zakresie prowadzenia różnych form działalności gospodarczej i społecznej. 1/4. Podnoszenie kwalifikacji członków i pracowników biura LGD . 1/5. Wspieranie rozwoju produkcji ekologicznej ,w tym surowców bioenergetycznych oraz energii odnawialnej . 1/6. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.
Cel ogólny 2 : Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby	
<p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym 	<p>Przedsięwzięcia :</p> <ol style="list-style-type: none"> 2/1. Spójna i atrakcyjna sieć szlaków turystycznych. 2/2. Zagospodarowanie zbiorników wodnych oraz terenów wokół zbiorników. 2/3. Rozwój aktywnych form rekreacji. 2/4. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. 2/5. Promocja i ochrona zasobów obszaru .
Cel ogólny 3 : Zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru	
<p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych realizowanych w oparciu o tradycję lokalną 3.2. Zwiększenie dostępności i rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej 3.3. Poprawa estetyki wsi z zachowaniem jej tradycyjnego charakteru 3.4. Zwiększenie liczby przedsięwzięć kulturalnych związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych. 	<p>Przedsięwzięcia :</p> <ol style="list-style-type: none"> 3/1. Renowacja , rewitalizacja i adaptacja obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego. 3/2. Wspieranie i promowanie miejscowych artystów i twórców ludowych oraz rzemieślników. 3/3. Promocja kultury obszaru.

Opis przedsięwzięć :

Przedsięwzięcie 1/1 : „Integracja i aktywizacja w zakresie sportu , kultury i rekreacji”

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego : „Aktywizacja społeczności lokalnych”

- Celu szczegółowego : 1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców ,1.2.

Zwiększenie liczby i wyposażenia obiektów służących integracji społecznej

mieszkańców , 1.3. Zwiększenie liczby organizowanych przedsięwzięć integracyjnych .

Uzasadnienie : Aktywna społeczność gwarantuje prawidłowy rozwój lokalny. Niezbędne jest przełamywanie barier ograniczających uczestnictwo mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym poprzez działania integracyjne oraz stworzenie warunków do podniesienia aktywności i inicjatyw podejmowanych na terenach wiejskich sprzyjających integracji społecznej . Przedsięwzięcie to będzie więc ukierunkowane na działania pobudzające zaangażowanie społeczności lokalnej w rozwój obszarów wiejskich. Na terenie gmin odbywają się różne imprezy o charakterze sportowym i kulturalnym , jednakże w większości przypadków angażują tylko mieszkańców danej miejscowości , rzadziej imprezy mają szerszy wymiar , mimo że mieszkańcy chętnie by widzieli współdziałanie sąsiednich wsi lub gmin. Wiele inicjatyw wiejskich w tym zakresie do tej pory nie miało szansy realizacji . Istotną barierę w zacieśnianiu kontaktów międzyludzkich , czy realizowaniu pomysłów stanowi brak miejsc spotkań mieszkańców . Budowa obiektów rekreacyjnych i poprawa infrastruktury sprawi, że ludzie zaczną mieć szersze możliwości , począwszy od szans integracyjnych i edukacyjnych a skończywszy na poziomie samoświadomości ekologicznej i regionalnej lokalnej społeczności.

Grupy docelowe beneficjentów : osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną .

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 60

Preferowane będą operacje przyczyniających się do pobudzenia aktywności mieszkańców, takie jak:

- organizacja imprez integracyjnych, sportowych i rekreacyjnych wykorzystujących lokalne dziedzictwo

- promocja lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej,

- kultywowanie miejscowych tradycji i zwyczajów,

- projekty polegające na wyposażeniu i remoncie świetlic wiejskich,

-projekty służące budowie , zagospodarowaniu i porządkowaniu obiektów małej infrastruktury rekreacji i wypoczynku.

Tabela 12. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 1/1: „Integracja i aktywizacja w zakresie sportu, kultury i rekreacji”

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	1. Aktywizacja społeczności lokalnych	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -obszar stanie się znany z inicjatyw integracyjnych w zakresie sportu, kultury i rekreacji, -powstanie infrastruktury sprzyjającej organizacji tego typu imprez wzmocni zaangażowanie mieszkańców -większe poczucie wartości regionu w oczach mieszkańców -stałe rozwijanie i zacieśnianie współpracy między gminami obszaru w zakresie organizacji imprez	-regionalny kalendarz imprez kulturalnych i sportowych	Będzie rosło zainteresowanie ze strony podmiotów organizowanych zintegrowanych imprez kulturalnych i sportowych
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców , 1.2. Zwiększenie liczby i wyposażenia obiektów służących integracji społecznej mieszkańców , 1.3. Zwiększenie liczby organizowanych przedsięwzięć integracyjnych .	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> - do 2014 roku w 14 miejscowościach zostaną wyremontowane , wyposażone świetlice wiejskie, wykorzystywane na cele społeczno-kulturalne, -do 2014 r. odbędzie się 16 imprez integracyjnych, -do 2014 r. powstanie w każdej gminie co najmniej 1 nowy obiekt służący integracji społ.	- raporty z imprez , -dokumentacja w siedzibie LGD i w urzędach gmin	
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	-organizacja imprez integracyjnych, sportowych i rekreacyjnych wykorzystujących lokalne dziedzictwo - promocja lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, - kultywowanie miejscowych tradycji i zwyczajów, - projekty polegające na wyposażeniu i remoncie świetlic wiejskich, - projekty służące budowie , zagospodarowaniu i porządkowaniu obiektów małej infrastruktury rekreacji i wypoczynku,	<u>Wskaźniki produktu</u> : - min 60 zrealizowanych operacji	-Dokumentacja w siedzibie LGD	Zainteresowanie ze strony lokalnej społeczności , co przełoży się na przygotowywanie przez nich małych projektów.
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	-

Przedsięwzięcie 1/2 : „Upowszechnianie dostępu do Internetu”

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego „Aktywizacja społeczności lokalnych”
- Celu szczegółowego : 1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców , 1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności .

Uzasadnienie : Mieszkańcy wsi muszą zmierzyć się także z całym zespołem zjawisk wynikających z globalizacji oraz z przechodzenia od ery rolniczo –przemysłowej do ery informacji i usług .Niestety pomimo postępującej komputeryzacji nadal wiele gospodarstw domowych nie jest wyposażonych w komputer, a także dostęp do Internetu. Gminy czy szkoły również rzadko są w stanie zapewnić możliwość korzystania z komputerów z dostępem do sieci. Obecny stan infrastruktury informatycznej jest ważnym problemem hamującym rozwój społeczeństwa informacyjnego, a przecież gospodarka oparta na wiedzy by mogła się rozwijać wymaga odpowiedniej bazy technicznej.

Grupy docelowe beneficjentów : osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne ,

jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną .

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 7

Preferowane będą operacje dotyczące udostępniania urządzeń i sprzętu komputerowego , w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu.

Tabela 13. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 1/2 : „Upowszechnianie dostępu do Internetu”

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	1 . Aktywizacja społeczności lokalnych	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -poprawa stanu infrastruktury informatycznej obszaru przyczyni się do zwiększenia dostępu do informacji i wiedzy , a tym samym do rozwoju postaw kreatywnych wśród społeczności.	-dane statystyczne	
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców , 1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności .	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> - do2014 r. w 7miejscowościach zostaną zamontowane urządzenia umożliwiające mieszkańcom dostęp do Internetu -do 2014 r. około1000osób uzyska możliwość korzystania z usług Internetu.	-dokumentacja w urzędach gmin	-będzie rosło zainteresowanie mieszkańców uzyskaniem dostępu do Internetu
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	-operacje dot. udostępniania urządzeń i sprzętu komputerowego , w tym urządzeń i	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 7 zrealizowanych	-dokumentacja w siedzibie LGD -dokumentacja	Władze gmin wykażą zaangażowanie w realizację operacji

	sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu.	operacji	w urzędach gmin	
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	-

Przedsięwzięcie 1/3. Edukacja mieszkańców w zakresie prowadzenia różnych form działalności gospodarczej i społecznej.

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego „Aktywizacja społeczności lokalnych”
- Celu szczegółowego : 1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców ,1.2 Zwiększenie liczby i wyposażenia obiektów służących integracji społecznej mieszkańców, 1.3. Zwiększenie liczby organizowanych przedsięwzięć integracyjnych, 1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności .

Uzasadnienie : Wzrastające tempo współczesnego życia powoduje potrzebę uświadomienia ludzi z różnych środowisk. Mieszkańcy wsi również potrzebują szansy i możliwości podnoszenia swoich kwalifikacji. Powinni móc zmieniać i kreować świat, w którym żyją. Dzięki temu mogą przełamywać stereotypy i schematy funkcjonujące na ich temat. Szansę na powodzenie podejmowanych przedsięwzięć określa dostęp do wiedzy i możliwości jej wykorzystywania. Inwestycja w rozwój kapitału ludzkiego w konsekwencji skutkuje nie tylko mniejszym bezrobociem ale sprawia , że ludzie stają się bardziej mobilni i świadomi swojej wartości, potrafią odnaleźć swoje miejsce na coraz bardziej wymagającym rynku pracy ale także w społeczności , którą reprezentują . Badania wskazują, że właśnie poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest decydującym czynnikiem implikującym rozwój podmiotów gospodarczych w danym regionie, a tym samym wpływa na intensyfikację działań ukierunkowanych na innowacyjność i kreatywność społeczną na poziomie mikro-gospodarki . Operacje realizowane w ramach tego przedsięwzięcia spowodują również potrzebę powstania lub zagospodarowania obiektów , w których będzie można przeprowadzać różnego typu warsztaty i spotkania edukacyjne.

Grupy docelowe beneficjentów :

- osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną .
- LGD-„Gniazdo”

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 6

Preferowane będą operacje dotyczące - organizacja szkoleń, warsztatów i innych przedsięwzięć służących nabywaniu umiejętności przez mieszkańców oraz podnoszeniu świadomości lokalnej,

„Nabywanie umiejętności i aktywizacja” – liczba operacji min 21

Preferowane operacje : działania informacyjne, szkoleniowe i doradcze ułatwiające mieszkańcom aktywne zaangażowanie się w rozwój lokalny, w tym w szczególności w realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Tabela 14. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia: 1/3. Edukacja mieszkańców w zakresie prowadzenia różnych form działalności gospodarczej i społecznej.

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	1 . Aktywizacja społeczności lokalnych	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców obszaru -wzrost poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców	-dane statystyczne -rejestracja w urzędzie gminy	
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców , 1.2 Zwiększenie liczby i wyposażenia obiektów służących integracji społecznej mieszkańców, 1.3. Zwiększenie liczby organizowanych przedsięwzięć integracyjnych, 1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności .	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> -do 2014 min. 300 osób zostanie przeszkolonych w zakresie prowadzenia różnych form działalności gospodarczej - w 2014 roku min. 10 podmiotów rozpocznie działalność w wyniku odbytych szkoleń -do 2014 roku wzrośnie o 7 liczba obiektów wyposażonych do celów szkoleniowych	dokumentacja w urzędach gmin	-będzie rosło zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców w rozwój społeczno-gospodarczy obszaru
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	-organizacja szkoleń, warsztatów i innych przedsięwzięć służących nabywaniu umiejętności przez mieszkańców oraz podnoszeniu	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 6 zrealizowanych operacji	-listy obecności ze szkoleń -dokumentacja w urzędach gmin	-Władze gmin wykażą zaangażowanie w realizację operacji -zainteresowanie ze strony społeczności

	świadomości lokalnej,			
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-działania informacyjne, szkoleniowe i doradcze ułatwiające mieszkańcom aktywne zaangażowanie się w rozwój lokalny, w tym w szczególności w realizację LSR.	<u>Wskaźniki produktu</u> : - min 21 zrealizowanych operacji	-listy obecności ze szkoleń oraz dokumentacja w biurze LGD	-zainteresowanie ze strony społeczności

Przedsięwzięci 1/4.Podnoszenie kwalifikacji członków i pracowników biura LGD.

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego „Aktywizacja społeczności lokalnych”
- Celu szczegółowego : 1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności

Uzasadnienie : Warunkiem pobudzania zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru oraz lepszego wykorzystania jego zasobów jest budowanie kapitału społecznego na wsi. Z uwagi na ogólnie niski poziom aktywności i zaangażowania społeczności wiejskiej w struktury lokalne, działania aktywizujące, promocyjne czy szkoleniowe, jakie będą prowadzone przez lokalną grupę działania mają szczególnie istotne znaczenie dla rozwoju obszaru. W tym celu niezbędne jest również zapewnienie sprawnego funkcjonowania lokalnej grupy działania, która będzie prowadziła ww. działania aktywizujące i animacyjne, poprzez doskonalenie zawodowych umiejętności osób uczestniczących w realizacji LSR.

Grupy docelowe beneficjentów : LGD-„Gniazdo”

Lista rekomendowanych operacji :

„Nabywanie umiejętności i aktywizacja” - liczba operacji min 6

Preferowane operacje:

- szkolenia pracowników , członków Zarządu , Rady Decyzyjnej w zakresie wdrażania LSR .

Tabela 15. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia: 1/4. Podnoszenie kwalifikacji członków i pracowników biura LGD.

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	1 . Aktywizacja społeczności lokalnych	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców obszaru -wzrost poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców	-dane statystyczne dotyczące obszaru	
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> -33osoby tj. członkowie Zarządu , Rady Decyzyjnej LGD oraz pracownicy biura zostaną przeszkoloni w zakresie wdrażania LSR	-dokumentacja w biurze LGD	-powstanie wysoko wykwalifikowana kadra
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	-	-	-	-
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	- szkolenia członków, organów władzy, pracowników , zakresie wdrażania LSR .	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 6 zrealizowanych operacji	-listy obecności ze szkoleń oraz dokumentacja w biurze LGD	

Przedsięwzięcie 1/5. Wspieranie rozwoju produkcji ekologicznej ,w tym surowców bioenergetycznych oraz energii odnawialnej .

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego „Aktywizacja społeczności lokalnych”
- Celu szczegółowego : 1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców , 1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności .

Uzasadnienie : unikalne walory krajobrazowe oraz bogactwo przyrodnicze w postaci : lasów i kompleksów leśnych z gatunkami chronionymi w skali kraju , rezerwatów przyrody , obszaru chronionego Natura 2000 , wyklucza ich intensywne wykorzystanie rolnicze . Jednakże liczne tereny przeznaczone pod sady i ogrody , związane z obecnością Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarnictwa oraz Instytutu Warzywnictwa, a także

zakładów doświadczalnych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego stwarzają możliwości dla rozwoju produkcji ekologicznej i surowców bioenergetycznych . Rosnąca popularność tego tematu oraz poczynione już przez „Gniazdo” pewne kroki dot. współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami w kierunku wykorzystywania sadownictwa i ogrodnictwa ekologicznego , staną się bodźcem rozwojowym tej nowatorskiej na naszym obszarze dziedziny przedsiębiorczości , wykorzystując dla tego celu istniejącą strukturę gospodarstw rolnych .

Grupy docelowe beneficjentów : rolnicy , szkoły , organizacje pozarządowe , przedsiębiorcy oraz wybrane LGD .

Lista rekomendowanych operacji :

„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – liczba operacji min 7

Preferowane będą operacje dotyczące produkcji ekologicznej , w tym surowców bioenergetycznych

„Małe projekty”- liczba operacji min. 7

Preferowane będą operacje :

- związane z wykorzystaniem energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych ,
- inicjowaniem powstawania , przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach , albo podnoszenie jakości tych produktów.

„Projekt współpracy”- liczba operacji min 1

Preferowane będą operacje : inicjowanie powstawania , przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach , albo podnoszenie jakości tych produktów.

Tabela 16. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 1/5 Wspieranie rozwoju produkcji ekologicznej , w tym surowców bioenergetycznych oraz energii odnawialnej .

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	1 . Aktywizacja społeczności lokalnych	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców obszaru -wzrost poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców w zakresie ekologii -przedsięwzięcie zainicjuje na obszarze działania związane z produkcją ekologiczną	-dane statystyczne -rejestracja w urzędzie gminy	
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców , 1.4 Stałe	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> - 10 podmiotów rozpocznie	-dokumentacja w biurze LGD	-będzie rosło zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców

	podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności .	działalność związaną z produkcją ekologiczną - min. 70 osób zostanie przeszkolonych w zakresie produkcji ekologicznej		w rozwój społeczno-gospodarczy obszaru
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-operacje dotyczące produkcji ekologicznej , w tym surowców bioenergetycznych	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 7 zrealizowanych operacji	-rejestracja w urzędzie gminy	-rolnicy będą zainteresowani podjęciem nowej działalności
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	-operacje związane z wykorzystaniem energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych , -inicjowaniem powstawania , przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach , albo podnoszenie jakości tych produktów	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 7 zrealizowanych operacji	-listy obecności ze szkoleń -dokumentacja w urzędach gmin	-Władze gmin wykażą zaangażowanie w realizację operacji i będą wspierały działania związane z tematem energii odnawialnej i produkcji ekologicznej -zainteresowanie ze strony społeczności lokalnej -rolnicy będą zainteresowani podjęciem nowej działalności
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	-
Projekt współpracy	operacje związane z : -inicjowaniem powstawania , przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach , albo podnoszeniem jakości tych produktów	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 1 zrealizowana operacja	-dokumentacja w biurze LGD	

Przedsięwzięcie: 1/6. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego „Aktywizacja społeczności lokalnych”
- Celu szczegółowego : 1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców , 1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności .

Uzasadnienie:

Rozwój pozarolniczej przedsiębiorczości wiejskiej jest postrzegany jako niezbędny warunek przezwyciężenia niekorzystnych zjawisk na wsi takich jak: bezrobocie, kryzys w rolnictwie, rosnąca skala ubóstwa czy apatia mieszkańców. W pozarolniczej aktywności gospodarczej upatruje się głównej siły przemian wsi . W tym kontekście ważne jest stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich . Na terenach podstawowymi jednostkami gospodarczymi, oprócz gospodarstw rolnych, są małe przedsiębiorstwa, które dzięki swej elastyczności i zdolnościom adaptacyjnym będą odgrywać dominującą rolę w gospodarce. Lokalne władze nie zawsze dostrzegają jednak ich rolę jako kreatora rozwoju gospodarczego gminy. Tymczasem to właśnie małe firmy wywierają zasadniczy wpływ na lokalny rynek pracy- cechą tych firm jest praca właściciela i jego rodziny. U podstaw przedsiębiorczości rozwijanej na terenach wiejskich leżą motywacje, które kierują przedsiębiorcami, a więc chęć poprawy sytuacji finansowej oraz chęć samorealizacji jako główne bodźce motywujące do rozpoczęcia własnej działalności . Wynikają one po pierwsze z nieopłacalności produkcji rolnej, która jest motywem zakładania działalności pozarolniczej na terenach wiejskich, a po drugie z tradycji ‘pracy na swoim’, obecnej w gospodarstwach rolnych, która wskazywana jest jako ważny czynnik stymulujący rozwój gospodarczy obszarów wiejskich.

Grupy docelowe beneficjentów: prowadzące działalność jako mikroprzedsiębiorstwo osoby fizyczne lub prawne , lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej .

Lista rekomendowanych operacji :

„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” - liczba operacji min. 14

Preferowane operacje związane tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw (usługi, przetwórstwo produktów rolnych lub leśnych jadalnych , wytwarzanie produktów z biomasy).

Tabela 17. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 1/6. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	1 . Aktywizacja społeczności lokalnych	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru -rozwój usług dla ludności	-dane statystyczne -rejestracja w urzędzie gminy	

		-powstanie nowych miejsc pracy -wzrost dochodów społeczności		
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	1.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców , 1.4 Stałe podnoszenie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności .	<u>Wskaźniki rezultatu</u> : -do 2014r. min.7 podmiotów rozpocznie działalność gospodarczą i 7 podmiotów rozszerzy swoją działalność	- dokumentacja w urzędach gmin	-będzie rosło zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców w rozwój społeczno-gospodarczy obszaru
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-operacje związane tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw (usługi , przetwórstwo produktów rolnych lub leśnych jadalnych wytwarzanie produktów z biomasy)	<u>Wskaźniki produktu</u> : - min 14 zrealizowanych operacji	-wpisy w ewidencji działalności gospodarczej -wpisy do rejestru w urzędach gmin	-zainteresowane ze strony różnych podmiotów
Małe projekty	-	-	-	-
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	-

Przedsięwzięcie : 2/1 Spójna i atrakcyjna sieć szlaków turystycznych.

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego :

„Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby ”

-Celu szczegółowego : 2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru , 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości i lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej , 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym.

Uzasadnienie :

Zapotrzebowanie na aktywne formy spędzania czasu wolnego wymaga utworzenia odpowiednio zagospodarowanych i wyposażonych szlaków turystycznych : rowerowych, pieszych , konnych lub kajakowych . Te z nich , które już funkcjonują na naszym

obszarze powinny stworzyć możliwość pełniejszego wykorzystania bogatych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych obszaru, w taki sposób aby pozostawały w harmonii ze środowiskiem naturalnym. Ważne jest także aby tworzyły powiązany ze sobą system, wraz z elementami małej architektury turystycznej na bazie już istniejącej lub powstającej infrastruktury w poszczególnych gminach obszaru. Przedsięwzięcie to będzie kontynuacją zapoczątkowanego w ramach PP Leader+ II Schemat działania „Analiza możliwości rozwoju szlaków rowerowych i konnych na obszarze wdrażania ZSRROW”. Istotnym elementem jest wizualizacja szlaków i najciekawszych miejsc na szlakach, w sposób podnoszący ich atrakcyjność i powodujący zainteresowanie ze strony turysty oraz zapisanie się w jego pamięci. Należy więc przewidzieć jednolite oznakowanie wszystkich elementów oferty turystycznej, począwszy od ścieżek rowerowych i konnych, szlaków pieszych, poprzez zabytki, atrakcje przyrodnicze, aż po obiekty infrastruktury do obsługi ruchu turystycznego. Również nie bez znaczenia są działania promujące i informacyjne w tym zakresie.

Grupy docelowe beneficjentów : osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają osobowość prawną.

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 14

Preferowane będą operacje dotyczące :

- rozwijania turystyki lub rekreacji (budowa, odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej, utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji,
- projekty służące zachowaniu, odtworzeniu, zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego.

Tabela 18. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 2/1 Spójna i atrakcyjna sieć szlaków turystycznych.

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	2.Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -zmiana wizerunku obszaru jako atrakcyjnego dla mieszkańców i turystów, -wzrost dochodów gmin z tytułu rozwoju turystyki - wzrost ilości turystów na szlakach turystyki aktywnej i kulturowej	-dane statystyczne gmin, ROT	
Cele szczegółowe realizowane przez	2.1. Zwiększenie liczby	<u>Wskaźniki rezultatu</u> :	-dokumentacja w urzędach	-wzrost zainteresowania

przedsięwzięcie	przedsięwzięcie gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym	-do 2014 o 4 zwiększy się liczba oznakowanych szlaków -do 2014 r. powstanie 14 obiektów w ramach infrastruktury szlaków turyst. -do 2014 r. powstanie przynajmniej jedna publikacja na temat wszystkich szlaków turystycznych obszaru	gmin -dokumentacja odbioru technicznego, -dokumentacja w LGD	turystyką w regionie
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	-operacje dot. rozwijania turystyki lub rekreacji (budowa , odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej , utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych , przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji, - projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 14 zrealizowanych operacji	-dokumentacja w siedzibie LGD - dokumentacja w urzędach gmin	-Władze gmin wykażą zaangażowanie w realizację operacji -zainteresowanie ze strony lokalnych rzemieślników
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	-

Przedsięwzięcie : 2/2 Zagospodarowanie zbiorników wodnych oraz terenów wokół zbiorników.

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego :

„Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby”

-Celu szczegółowego:

2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru , 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości i lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej , 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym.

Uzasadnienie :

Na obszarze objętym działaniem LGD-„Gniazdo” znajdują się zbiorniki wodne , które mogą stanowić dodatkowy atut dla rozwoju turystyki i rekreacji oraz bazę do powstania nowych usług w tej dziedzinie. Aby jednak mogły pełnić taką funkcję niezbędne jest poczynienie inwestycji zmierzających do poprawy zagospodarowania terenów położonych wokół nich . Działania te powinny uwzględniać istniejące walory przyrodnicze oraz kształtowanie krajobrazu jako wizualnego zapisu elementów środowiska naturalnego.

Grupy docelowe beneficjentów : osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną .

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 14

Preferowane będą operacje dotyczące :

-rozwijania turystyki lub rekreacji (budowa , odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej , utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych , przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji,

- projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego

- organizacja imprez kulturalnych , sportowych , rekreacyjnych.

Tabela 19. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 2/2 Zagospodarowanie zbiorników wodnych oraz terenów wokół zbiorników

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	2. Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -zmiana wizerunku obszaru jako atrakcyjnego dla mieszkańców i turystów, -wzrost dochodów gmin z tytułu rozwoju turystyki	-dane statystyczne gmin, ROT	
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> -do 2014 r. powstanie 14 miejsc rekreacji nad zagospodarowanymi zbiornikami	- dokumentacja w urzędach gmin i dokumentacja w biurze LGD - dokumentacja odbioru technicznego	-wzrost zainteresowania turystyką w regionie -więcej imprez o charakterze sportowym , rekreacyjnym w oparciu o miejsca zagospodarowanymi zbiornikami
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	-operacje dot. rozwijania turystyki lub rekreacji: budowa, odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej , utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 14 zrealizowanych operacji	- dokumentacja w siedzibie LGD - dokumentacja w urzędach gmin	-Władze gmin wykażą zaangażowanie w realizację operacji -zainteresowanie ze strony właścicieli akwenów

	stron internetowych , przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji, - projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego			
Nabywanie umiejętności i aktyw.	-	-	-	-

Przedsięwzięcie : 2/3.Rozwój aktywnych form rekreacji.

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego :

„Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby”

- Celu szczegółowego :

2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru , 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości i lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej , 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym.

Uzasadnienie : Problem czasu wolnego oraz sposoby jego wykorzystania należą do najbardziej doniosłych problemów współczesności. Rozwój cywilizacji ma oprócz pozytywnych cech negatywne działanie, polegające na zmniejszeniu aktywności ruchowej. Cywilizacja współczesna wyznacza określone sposoby życia i aktywności człowieka, szczególnie ważną rolę spełnia ruch na wolnym powietrzu, który rozwija niezbędne sprawności i nawyki ruchowe mające szansę utrzymania się przez całe życie. Rozwój aktywnych form rekreacji spełnia także inne funkcje , bowiem wymusza poprawę jakości lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej oraz zwiększenie dostępności do niej . Pozwoli również na zaangażowanie lokalnego potencjału(przyrodniczego , osobowego) oraz przyczyni się do rozbudowania oferty turystycznej obszaru.

Grupy docelowe beneficjentów :

-osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 21

Preferowane będą operacje dotyczące :

-rozwijania turystyki lub rekreacji (budowa , odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej , utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych , przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji,

- projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego
- organizacja imprez kulturalnych , sportowych , rekreacyjnych.
- organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym,
- kultywowanie miejscowych tradycji i zwyczajów .

Tabela 20. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 2/3.Rozwój aktywnych form rekreacji.

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	2.Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -zmiana wizerunku obszaru jako atrakcyjnego dla mieszkańców i turystów, -wzrost dochodów gmin z tytułu rozwoju turystyki	-dane statystyczne gmin, ROT, -artykuły w prasie	
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> -do 2014 r. zostanie zorganizowanych 14 imprez sportowych , rekreacyjnych i turystycznych -do 2014 r. min. 7 miejscowości posiada nowe lub zmodernizowane obiekty sportowo-rekreacyjne -do 2014 roku min. 20 osób skorzysta ze szkoleń w zakresie turystyki kwalifikowanej	-dokumentacja w urzędach gmin i dokumentacja w biurze LGD -dokumentacja odbioru technicznego	-wzrost zainteresowania turystyką w regionie -więcej imprez o charakterze sportowym , rekreacyjnym -rozwój sportowych inicjatyw
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	operacje dotyczące: -rozwijania turystyki lub rekreacji (budowa ,	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 21 zrealizowanych operacji	-dokumentacja w siedzibie LGD - dokumentacja	-Władze gmin wykażą zaangażowanie w realizację operacji -zainteresowanie ze strony

	odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej , utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych , przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji, - projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego - organizacja imprez kulturalnych , sportowych , rekreacyjnych. -organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, -kultywowanie miejscowych tradycji i zwyczajów .		w urzędach gmin	społeczności
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	-

**Przedsięwzięcie :2/4.Modernizacja i rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i
turystycznej.**

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego:

„Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby ”

- Celu szczegółowego :

2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru , 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości i lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej , 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym

Uzasadnienie : Wpływ turystyki na rozwój gospodarki staje się coraz bardziej widoczny , rozwój turystyki stwarza szansę na stworzenie nowych miejsc pracy , zwiększenie dochodów mieszkańców oraz samych gmin . Rozwój turystyki na terenach wiejskich niesie więc perspektywy rozwojowe, ale także stwarza zagrożenia, dlatego powinien dokonywać się w zgodzie ze środowiskiem, winien być zaplanowany i mieć charakter zrównoważony. W ramach przedsięwzięcia przewidziane do realizacji są operacje , które wpłyną na zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez wykorzystanie istniejących zasobów. Ponieważ na terenie objętym działaniem LGD-„Gniazdo” brak jest odpowiedniej infrastruktury turystycznej , to z punktu widzenia podniesienia atrakcyjności obszaru , konieczne jest wsparcie działań inwestycyjnych związanych z utworzeniem lub modernizacją zaplecza turystycznego i rekreacyjnego dostosowanego do potrzeb współczesnego turysty. Przewiduje się, że dzięki zrealizowanym inwestycjom wzrośnie liczba turystów odwiedzających miejscowości obszaru. Utrwali się pożądany wizerunek tych miejscowości.

Grupy docelowe beneficjentów :

- osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną ,
- rolnik , małżonek rolnika lub domownik
- gmina , instytucja kultury – dla której organizatorem jest jst, organizacje pozarządowe o statusie OPP.

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 14

Preferowane będą operacje dotyczące :

- rozwijania turystyki lub rekreacji (budowa , odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej , utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych , przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji,
- projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego
- organizacja imprez kulturalnych , sportowych , rekreacyjnych,
- organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym,
- remont lub wyposażenie muzeów , świetlic wiejskich ,

„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – liczba operacji min 7

Preferowane będą operacje dotyczące :

- związane z rozwojem oferty turystycznej obszaru LGD (rozbudowa bazy noclegowej, usługi turystyczne, gastronomiczne, produkcja lokalnych produktów, wypożyczalnie sprzętu sportowo-rekreacyjnego i inne),

„Odnowa i rozwój wsi” - liczba operacji min 7

Preferowane będą operacje dotyczące :

- obejmujące budowę, przebudowę lub remont i wyposażanie obiektów publicznych pełniących funkcje kulturalne i turystyczne i sportowe(w tym świetlic, domów kultury),
- budowa, przebudowa , remont lub wyposażenie obiektów małej architektury ,
- budowa , przebudowa lub remont infrastruktury turystycznej,
- kształtowanie obszaru publicznej przestrzeni wiejskiej (tworzenie , przebudowa , remont ścieżek i szlaków turystycznych, placów zabaw , miejsc rekreacji),
- urządzania i porządkowania terenów zielonych , parków i innych miejsc wypoczynku,

Tabela 21. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 2/4.Modernizacja i rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej.

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Zróżła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	2.Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -zmiana wizerunku obszaru jako atrakcyjnego dla mieszkańców i turystów, -wzrost dochodów gmin z tytułu rozwoju turystyki - wzrost roli turystyki w planach strategicznych regionu -wzrost roli turystyki weekendowej, - intensyfikacja działań mieszkańców o charakterze nonprofit i biznesowym na polu aktywności turystycznej	-dane statystyczne gmin, ROT, -artykuły w prasie - plany strategiczne gmin	
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> -do 2014 r. w min 7 miejscowościach zostaną zmodernizowane obiekty turystyczne -do 2014 r. powstanie 7 nowych inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej	-dokumentacja w urzędach gmin i dokumentacja w biurze LGD -dokumentacja odbioru technicznego	-wzrost zainteresowania turystyką w regionie
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	operacje :	<u>Wskaźniki</u>	-dokumentacja	-Władze gmin

	<p>- obejmujące budowę ,przebudowę lub remont i wyposażenie obiektów publicznych pełniących funkcje kulturalne i turystyczne i sportowe(w tym świetlic , domów kultury), -budowa, przebudowa , remont lub wyposażenie obiektów małej architektury , -budowa , przebudowa lub remont infrastruktury turystycznej, -kształtowanie obszaru publicznej przestrzeni wiejskiej (tworzenie , przebudowa , remont ścieżek i szlaków turystycznych, placów zabaw , miejsc rekreacji), -urządzenia i porządkowania terenów zielonych , parków i innych miejsc wypoczynku,</p>	<p><u>produktu :</u> - min 7 zrealizowanych operacji</p>	<p>w urzędach gmin i dokumentacja w biurze LGD -dokumentacja odbioru technicznego</p>	<p>wykażą zaangażowanie w realizację operacji -zainteresowanie ze strony społeczności</p>
<p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej</p>	<p>operacje : - związane z rozwojem oferty turystycznej obszaru LGD (rozbudowa bazy noclegowej, usługi turystyczne, gastronomiczne, produkcja lokalnych produktów, wypożyczalnie sprzętu sportowo-rekreacyjnego i inne)</p>	<p><u>Wskaźniki produktu :</u> - min 7 zrealizowanych operacji</p>		<p>-zainteresowanie ze strony społeczności</p>
<p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw</p>	-	-	-	-

Małe projekty	będą operacje dotyczące : -rozwijania turystyki lub rekreacji (budowa , odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej , utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych , przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji, - projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego - organizacja imprez kulturalnych , sportowych , rekreacyjnych, - organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, -remont lub wyposażenie muzeów , świetlic wiejskich ,	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 14 zrealizowanych operacji	-dokumentacja w siedzibie LGD - dokumentacja w urzędach gmin	-zainteresowanie ze strony społeczności
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	-

Przedsięwzięcie :2/5 Promocja i ochrona zasobów obszaru

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego :

„Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby ”

- Celu szczegółowego :

2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru , 2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości i lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej , 2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym.

Uzasadnienie : Bogactwo i piękno przyrody naszego obszaru powinny stać się atutami dla zrównoważonego rozwoju turystyki . Unikatowe walory przyrodniczo- krajobrazowe oraz kulturowe przy odpowiedniej- bardziej skutecznej promocji mogą przyciągać turystów przynosząc tym samym korzyści ekonomiczne lokalnej społeczności. W ramach tego przedsięwzięcia wspierane będą działania promujące lokalny potencjał , ale także służące jego zachowaniu i ochronie.

Grupy docelowe beneficjentów :

- osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną ,
- LGD-„Gniazdo” ,
- wybrane LGD

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 14

Preferowane będą operacje dotyczące :

- promocji lokalnej twórczości z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa , w tym kulturowego , historycznego i przyrodniczego .
- rozwijania turystyki lub rekreacji (przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji),
- projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego
- organizacja imprez kulturalnych , sportowych , rekreacyjnych,
- promocji i wprowadzania na rynek lokalnych produktów.

„Nabywanie umiejętności i aktywizacja”- liczba operacji min 6

Preferowane będą operacje dotyczące :

- informowania o obszarze objętym LSR , realizacji LSR,
- realizacji badań dotyczących obszaru objętego LSR,
- realizacji wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem LSR , realizacją LSR i działalnością LGD-„Gniazdo”.

„Projekt współpracy”- liczba operacji min 1

Preferowane będą operacje : inicjowanie powstawania , przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach , albo podnoszenie jakości tych produktów.

Tabela 22. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 2/5 Promocja i ochrona zasobów obszaru

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	2.Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -zmiana wizerunku obszaru jako atrakcyjnego dla mieszkańców i turystów, -wzrost dochodów gmin z tytułu	-dane statystyczne gmin, ROT, -artykuły w prasie - plany strategiczne gmin	

		<p>rozwoju turystyki</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost roli turystyki w planach strategicznych regionu -wzrost roli turystyki weekendowej -wypracowanie zasad spójnego i skutecznego marketingu turystycznego oraz integracja działań informacyjno-promocyjnych gmin 		
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	<p>2.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowywania oferty turystycznej obszaru</p> <p>2.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej</p> <p>2.3. Zwiększenie wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym</p>	<p><u>Wskaźniki rezultatu :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -w 2014 r. opracowany zostanie plan promocji turystycznej obszaru -do 2014 r. odbędą się 2 kampanie promocyjne o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym - do 2014 r. zostanie stworzony kalendarz imprez obejmujący funkcjonujące na obszarze wydarzenia 	-dokumentacja w urzędach gmin i dokumentacja w biurze LGD	- zainteresowanie turystyką w regionie
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	<p>operacje dotyczące :</p> <ul style="list-style-type: none"> -promocji lokalnej twórczości z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa , w tym kulturowego , historycznego i przyrodniczego . 	<p><u>Wskaźniki produktu :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - min 14 zrealizowanych operacji 	<ul style="list-style-type: none"> -dokumentacja w siedzibie LGD - dokumentacja w urzędach gmin 	-zainteresowanie ze strony społeczności

	<p>-rozwijania turystyki lub rekreacji (przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji),</p> <p>- projekty służące zachowaniu , odtworzeniu , zabezpieczeniu lub oznakowaniu dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego</p> <p>- organizacja imprez kulturalnych , sportowych , rekreacyjnych,</p> <p>- promocji i wprowadzania na rynek lokalnych produktów</p>			
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	<p>operacje dotyczące :</p> <p>-informowania o obszarze objętym LSR , realizacji LSR,</p> <p>-realizacji badań dotyczących obszaru objętego LSR,</p> <p>-realizacji wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem LSR , realizacja LSR i działalnością LGD-„Gniazdo”.</p>	<p><u>Wskaźniki produktu :</u></p> <p>- min 6 zrealizowanych operacji</p>	-dokumentacja w siedzibie LGD	-zainteresowanie ze strony społeczności
Projekt współpracy	<p>Operacje związane z inicjowaniem powstawania , przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach , albo podnoszenie jakości tych produktów</p>	<p><u>Wskaźniki produktu :</u></p> <p>- min 1 zrealizowana operacja</p>	-dokumentacja w biurze LGD	

Przedsięwzięcie : 3/1. Renowacja , rewitalizacja i adaptacja obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego „Zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru”
- Celu szczegółowego : 3.2. Zwiększenie dostępności i rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej , 3.3. Poprawa estetyki wsi z zachowaniem jej tradycyjnego charakteru , 3.4.Zwiększenie liczby przedsięwzięć kulturalnych związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych.

Uzasadnienie :

Czynnikiem wpływającym na atrakcyjność regionu jest stan zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego.

W ramach działania przewiduje się realizację inwestycji z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego. Wspierane będą projekty służące poprawie i rozwojowi obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego , związane z przystosowaniem obiektów na cele kulturalne oraz z rewitalizacją niewykorzystywanych budynków, dla których przewidziano nowe funkcje kulturalne. Realizacja tych operacji w ogromnym stopniu przyczyni się do lepszego wykorzystania istniejących zasobów kulturowych, pozwoli wzmocnić funkcje kulturowe poprzez wykorzystanie obiektów nieprawidłowo lub w niewystarczający sposób użytkowanych do tej pory, stworzy impuls do następnych działań na rzecz rozwoju kultury i turystyki na naszym obszarze. W chwili obecnej stan obiektów jest bardzo zróżnicowany: od średniego, ale wymagającego wielu prac remontowych poprawiających stan techniczny, funkcjonalność i estetykę, do stanu bardzo złego.

Grupy docelowe beneficjentów :

- gmina , instytucja kultury – dla której organizatorem jest jst, organizacje pozarządowe o statusie OPP.
- osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną ,

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min. 7

Preferowane będą operacje dotyczące :

- odbudowa albo odnowienie lub oznakowanie budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków ,
- odnowienie dachów i elewacji zewnętrznych budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków ,
- remont i wyposażenie muzeów,

„Odnowa i rozwój wsi”- liczba operacji min 7

Preferowane będą operacje dotyczące :

- rewitalizacji budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków użytkowanych na cele publiczne oraz obiektów małej architektury , odnawiania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci ,
- zakupu i odnawiania obiektów charakterystycznych dla regionu lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacja na cele publiczne,

Tabela 23. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 3/1. Renowacja , rewitalizacja i adaptacja obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego.

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	3.Zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -obszar stanie się znany z inicjatyw mających na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego, -do końca realizacji LSR odbędą się co najmniej 3 imprezy o charakterze regionalnym promujące dziedzictwo kulturowe obszaru	-artykuły w prasie	
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	3.2. Zwiększenie dostępności i rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej 3.3. Poprawa estetyki wsi z zachowaniem jej tradycyjnego charakteru 3.4.Zwiększenie liczby przedsięwzięć kulturalnych związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych	<u>Wskaźniki rezultatu :</u> -do 2014 roku w min 7 miejscowościach poddane zostaną odnowieniu obiekty dziedzictwa kulturowego i historycznego - powstanie co najmniej 1 obiekt mający na celu udostępnianie na cele publiczne przedmiotów związanych z dziedzictwem kulturowym i historycznym,	-dokumentacja w urzędach gmin i dokumentacja w biurze LGD -dokumentacja odbioru technicznego	- zainteresowanie turystyką w regionie
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	operacje dotyczące : -rewitalizacji budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków użytkowanych na cele publiczne oraz obiektów małej architektury , odnawiania lub	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 7 zrealizowanych operacji	- dokumentacja w urzędach gmin - dokumentacja odbioru technicznego	-Władze gmin wykażą zaangażowanie w realizację operacji

	konserwacji lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci , -zakupu i odnawiania obiektów charakterystycznych dla regionu lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacja na cele publiczne,			
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	operacje dotyczące : - odbudowy albo odnowienia lub oznakowania budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków , - odnowienia dachów i elewacji zewn. budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojew. ewidencją zabytków -remont i wyposażenie muzeów	<u>Wskaźniki produktu :</u> - min 7 zrealizowanych operacji	- dokumentacja w siedzibie LGD - dokumentacja w urzędach gmin	-zainteresowanie ze strony społeczności
Nabywanie umiejętności i aktywiz.	-	-	-	-

Przedsięwzięcie : 3/2. Wspieranie i promowanie miejscowych artystów i twórców ludowych oraz rzemieślników.

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego „Zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru”
- Celu szczegółowego : 3.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych realizowanych w oparciu o tradycję lokalną , 3.2. Zwiększenie dostępności i rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej , 3.3. Poprawa estetyki wsi z zachowaniem jej

tradycyjnego charakteru , 3.4.Zwiększenie liczby przedsięwzięć kulturalnych związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych.

Uzasadnienie : W ramach tego przedsięwzięcia wspierane będą działania promujące lokalny potencjał artystyczny i rzemieślniczy. Albowiem poprzez kultywowanie unikalnych zwyczajów, propagowanie rozwoju rzemiosła tradycyjnego czy miejscowych sposobów budownictwa można wspomóc zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi, które stopniowo zanika. Dotychczas głównie Koła Gospodyń Wiejskich stawiały sobie za cel przywrócenie tradycyjnych umiejętności – hafciarstwa oraz wytwarzania regionalnych potraw, przetworów i wypieków. Realizacja operacji w ramach tego przedsięwzięcia daje szansę zwiększenia nie tylko liczby inwestycji gospodarczych bazujących na tradycji lokalnej , ale także liczby i zasięgu wszelkich imprez kulturalnych związanych z prezentowaniem bogatego dorobku kulturowego i artystycznego lokalnych twórców.

Grupy docelowe beneficjentów :

- osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną ,
- rolnik , małżonek rolnika lub domownik.

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min 14

Preferowane będą operacje dotyczące :

- promocja lokalnej twórczości kulturalnej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa , w tym kulturowego , historycznego lub przyrodniczego ,
- kultywowanie miejscowych tradycji , obrzędów i zwyczajów ,
- kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła ,
- remont lub wyposażenie muzeów ,
- inicjowanie powstawania , przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach , tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie , w tym kulturowym , historycznym lub przyrodniczym , albo podnoszenie jakości tych produktów .

„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – liczba operacji min 7

Preferowane będą operacje :

- realizowane w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe (kuchnia regionalna, tradycyjne rzemiosła, rękodzieło, pamiątkarstwo, wytwarzanie produktów lokalnych w oparciu o tradycyjne rasy zwierząt i uprawy i inne).

Tabela 24. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 3/2. Wspieranie i promowanie miejscowych artystów i twórców ludowych oraz rzemieślników.

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	3.Zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -obszar stanie się znany z inicjatyw mających na celu zachowanie	-artykuły w prasie	

		dziedzictwa kulturowego, -do końca realizacji LSR odbędą się co najmniej 3 imprezy o charakterze regionalnym i ponadregionalnym promujące dziedzictwo kulturowe obszaru		
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	3.2. Zwiększenie dostępności i rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej 3.3. Poprawa estetyki wsi z zachowaniem jej tradycyjnego charakteru 3.4. Zwiększenie liczby przedsięwzięć kulturalnych związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych	<u>Wskaźniki rezultatu</u> : - do 2014 r. odbędą się minimum 7 przedsięwzięć z udziałem artystów ludowych i rzemieślników , związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych -do 2014 roku min 3 podmioty rozwiną lub wprowadzą działalność produkcyjną lub usługową w oparciu o regionalne kulinaria lub rzemiosło .	-dokumentacja w urzędach gmin i dokumentacja w biurze LGD -	
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	operacje : - realizowane w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe (kuchnia regionalna, tradycyjne rzemiosła, rękodzieło, pamiątkarstwo, wytwarzanie produktów lokalnych w oparciu o tradycyjne rasy zwierząt i uprawy i inne).	<u>Wskaźniki produktu</u> : - min 7 zrealizowanych operacji	-rejestracja w urzędach gmin -wpisy do ewidencji działalności gospodarczej	-rolnicy będą zainteresowani podjęciem nowej działalności
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	operacje : -promocja lokalnej	<u>Wskaźniki produktu</u> : - min 14	-dokumentacja w siedzibie	-zainteresowanie ze strony społeczności

	<p>twórczości kulturalnej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa , w tym kulturowego , historycznego lub przyrodniczego , -kultywowanie miejscowych tradycji , obrzędów i zwyczajów -kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła , -remont lub wyposażenie muzeów , -inicjowanie powstawania , przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach , tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie , w tym kulturowym , historycznym lub przyrodniczym , albo podnoszenie jakości tych produktów .</p>	zrealizowanych operacji	LGD - dokumentacja w urzędach gmin	
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	-

Przedsięwzięcie : 3/3.Promocja kultury obszaru.

Przyczynia się do realizacji :

- Celu ogólnego „Zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru”
- Celu szczegółowego : 3.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych realizowanych w oparciu o tradycję lokalną , 3.2. Zwiększenie dostępności i rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej , 3.4.Zwiększenie liczby przedsięwzięć kulturalnych związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych.

Uzasadnienie: promocja kultury, rzemiosła i produktów regionalnych, to dbanie o utrzymanie dziedzictwa obszaru. Zdolność dzielenia się naszą tradycją świadczy zarówno o sile naszego regionu jak i o wadze tradycji . Realizacja operacji w ramach

tęgo przedsięwzięcia w ogromnym stopniu przyczyni się do lepszego wykorzystania istniejących zasobów kulturowych i potencjału ludzkiego środowiska kulturowego oraz przyczyni się do kształtowania pozytywnego postrzegania obszaru nie tylko przez mieszkańców , ale także przez inwestorów i turystów. W ramach promocji kultury obszaru wsparciem objęte zostaną projekty związane z organizacją wydarzeń kulturalnych oraz udziałem w targach i wystawach promujących kulturę regionu, a także przygotowaniem programów rozwoju i promocji produktów kulturowych.

Grupy docelowe beneficjentów :

-gmina , instytucja kultury – dla której organizatorem jest jst, organizacje pozarządowe o statusie OPP.

-osoby fizyczne zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR lub wykonujące na tym obszarze działalność , osoby prawne , jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej , którym ustawy przyznają osobowość prawną , -LGD-„Gniazdo”.

Lista rekomendowanych operacji :

„Małe projekty”- liczba operacji min 14

Preferowane będą operacje dotyczące :

-organizacji imprez kulturalnych ,
-promocji lokalnej twórczości kulturalnej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego , historycznego i przyrodniczego

„Odnowa i rozwój wsi”- liczba operacji min 7

Preferowane będą operacje dotyczące :

-zakupu towarów służących przedsięwzięciom związanym z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych lub tradycyjnych zawodów ,
-budowy , przebudowy , remontu lub wyposażenia obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług , w tym pawilonów , punktów wystawowych , sal ekspozycyjnych lub witryn ,
-odnawiania elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków i odnawiania cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków .

„Nabywanie umiejętności i aktywizacja”- liczba operacji min 4

Preferowane będą operacje dotyczące :

-informowania o obszarze objętym LSR , realizacji LSR oraz działalności LGD- „Gniazdo”,
-realizacji wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem objętym LSR , realizacją LSR oraz działalnością LGD- ”Gniazdo”.

Tabela 25. Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia 3/3.Promocja kultury obszaru.

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	3.Zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru	<u>Wskaźniki oddziaływania:</u> -zmiana wizerunku obszaru jako atrakcyjnego dla mieszkańców i turystów,	-artykuły w prasie	

		<p>-wzrost dochodów gmin z tytułu rozwoju turystyki</p> <p>-obszar stanie się znany z inicjatyw mających na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego,</p> <p>-do końca realizacji LSR odbędą się co najmniej 3 imprezy o charakterze regionalnym i ponadregionalnym promujące kulturę obszaru</p> <p>-wypracowanie zasad spójnego i skutecznego marketingu oraz integracja działań informacyjno-promocyjnych gmin</p>		
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	<p>3.1. Zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych realizowanych w oparciu o tradycję lokalną</p> <p>3.2. Zwiększenie dostępności i rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej</p> <p>3.4.Zwiększenie liczby przedsięwzięć kulturalnych związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych</p>	<p><u>Wskaźniki rezultatu</u> :</p> <p>- do 2014 r. odbędą się minimum 7 przedsięwzięć promujących kulturę obszaru</p> <p>-do 2014 r. odbędą się 2 kampanie promocyjne o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym</p> <p>- do 2014 r. zostanie stworzony kalendarz imprez kulturalnych obszaru</p>	-dokumentacja w urzędach gmin i dokumentacja w biurze LGD	- zainteresowanie i zaangażowanie władz gminnych w realizację operacji
Działania PROW:				
Odnowa i rozwój wsi	<p>operacje dotyczące :</p> <p>-zakupu towarów służących przedsięwzięciom związanym z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych lub tradycyjnych zawodów ,</p> <p>-budowy ,</p>	<p><u>Wskaźniki produktu</u> :</p> <p>- min 7 zrealizowanych operacji</p>	-dokumentacja w biurze LGD i urzędach gmin	

	<p>przebudowy , remontu lub wyposażenia obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług , w tym pawilonów , punktów wystawowych , sal ekspozycyjnych lub witryn , -odnawiania elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej wpisanych do rejestrów zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków i odnawiania cmentarzy wpisanych do rejestrów zabytków</p>			
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Małe projekty	<p>operacje dotyczące : -organizacji imprez kulturalnych -promocji lokalnej twórczości kulturalnej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego , historycznego i przyrodniczego</p>	<p><u>Wskaźniki produktu :</u> - min 14 zrealizowanych operacji</p>	<p>-dokumentacja w siedzibie LGD - dokumentacja w urzędach gmin</p>	<p>-zainteresowanie ze strony społeczności</p>
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	<p>operacje dotyczące : -informowania o obszarze objętym LSR , realizacji LSR oraz działalności LGD- „Gniazdo” , -realizacji</p>	<p><u>Wskaźniki produktu :</u> - min 4 zrealizowane operacje</p>	<p>-dokumentacja w siedzibie LGD -informacje w prasie</p>	<p>-zainteresowanie ze strony społeczności</p>

	wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem objętym LSR , realizacją LSR oraz działalnością LGD- "Gniazdo".			
--	--	--	--	--

6. Wykazanie spójności i specyfiki obszaru z celami LSR .

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju, określone na podstawie analizy SWOT i specyfiki obszaru, realizują priorytety wspólnotowe i krajowe ustalone dla obszarów wiejskich.

Pomimo dużego potencjału przyrodniczego, historycznego i kulturowego omawianego obszaru , nie był on dotychczas w wystarczającym stopniu wykorzystywany do przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego.

Opracowana strategia dla obszaru działania LGD – „Gniazdo” zintegrowała i zaktywizowała wszystkich partnerów i z ich aktywnym udziałem dokonano wyboru celów , których realizacja ma sprzyjać rozwojowi lokalnemu. Określone dla LSR cele wykorzystują bogate zasoby obszaru (przyroda , zabytki, imprezy, rzemiosło, kuchnia) i jego specyfikę poprzez planowane przedsięwzięcia w dziedzinie kultury , turystyki , usług turystycznych, odnoszące się do zachowania tradycji miejscowej, czy przedsięwzięcia związane z adaptacją lub remontem obiektów kultury, sportu, i rekreacji, związane z poprawą estetyki wsi oraz integracją z mieszkańcami. Społeczność mieszkająca na terenie LGD zamierza promować swój obszar, oferując wypoczynek w bliskości przyrody oraz powrót do korzeni, tj. kultury tradycji, zwyczajów i obyczajów .

Z uwagi na silne uzależnienie obszaru od sektora rolniczego przy niewielkim udziale innych sektorów , charakterystyczną cechą dla tych terenów jest migrowanie młodych ludzi , co powoduje starzenie się społeczeństwa wiejskiego i przyczynia się do stagnacji w rozwoju infrastruktury usługowej . Rozwiązaniem dla tego problemu będą działania mające na celu pobudzenie pozarolniczej przedsiębiorczości mieszkańców przy wykorzystaniu lokalnych zasobów. Działania te nie tylko przyczynią się do rozwoju usług rzemieślniczych , kulinarnych , turystycznych na tym obszarze , ale spowodują powstawanie nowych miejsc pracy – co może zastopować migracje młodych ludzi . Czynnikiem hamującym odpływ ludności z tych terenów może stać się również budowanie i wzmacnianie poczucia tożsamości kulturowej wśród mieszkańców , co jest zgodne z nowoczesnymi trendami w zakresie zwiększania współuczestnictwa mieszkańców w procesach rozwoju regionalnego. Większość realizowanych działań promujących lokalne walory przyrodnicze, kulturowe, folklorystyczne skupia się wokół posiadanych obiektów , które wymagają renowacji , adaptacji lub rozbudowy infrastruktury w otoczeniu tych obiektów(jak parkingi, mała gastronomia, toalety, tablice informacyjne) . Przedsięwzięcia w tym zakresie mają przyczynić się do zachowania tradycyjnego charakteru wsi , do poprawy jakości tej infrastruktury i zwiększenia dostępności do niej , zwiększenia liczby przedsięwzięć gospodarczych w oparciu o tradycję lokalną i potencjał przyrodniczy .

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR

Zgodnie ze specyfiką podejścia Leader niniejsza strategia ma charakter zintegrowany. Podejście zintegrowane w LSR dotyczy celów, przedsięwzięć, operacji, związków pomiędzy podmiotami, które uczestniczą w realizacji strategii oraz wykorzystania lokalnych zasobów.

Filozofia podejścia LEADER opiera się na trójsektorowym partnerstwie. Strategia uwzględnia tę specyfikę promując wspólne działania trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru objętego działaniem LGD – „Gniazdo” została opracowana przy aktywnej współpracy różnych podmiotów w/w sektorów, co oznacza, że planowane w strategii przedsięwzięcia i operacje będą realizowane przy współpracy tych podmiotów. Wzajemna współpraca przyczyni się do wykreowania liderów, podniesienia świadomości mieszkańców, ich integracji, nabycia nowych umiejętności, współpracy, samorządności, zmiany postaw, aktywizacji i podniesienia poziomu optymizmu. Zaplanowane przedsięwzięcia zmierzają do realizacji wspólnej wizji, której urzeczywistnienie będzie możliwe dzięki wykorzystaniu istniejących zasobów, co oznacza, że będą one stanowić bazę dla rozwoju lokalnego. Za bezcenne bogactwo, które kreować będzie rozwój gospodarczy uznano zasoby przyrodnicze, kulturowe i ludzkie. Szczególną rolę przypisano tradycji i kulturze, mających nierozzerwalny związek z historią obszaru.

Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego będzie celem wszystkich przedsięwzięć, które przyczynią się podniesienia jakości życia mieszkańców i ich integracji. Zasoby przyrodnicze zostaną wykorzystane przy realizacji przedsięwzięć związanych z rozwojem turystyki, sportu, ochroną przyrody, np. budowa ścieżek przyrodniczych, edukacyjnych, rowerowych, pieszych, zagospodarowanie zbiorników wodnych, małej infrastruktury przyrodniczej i poprawę estetyki miejscowości. Zasoby historyczne zostaną wykorzystane poprzez realizację przedsięwzięć związanych z rewitalizacją obiektów historycznych i ich przystosowaniem do pełnienia nowych funkcji, np. turystycznych, edukacyjnych, promocyjnych.

Zasoby kulturowe – przedsięwzięcia związane z kultywowaniem miejscowych tradycji, integracją mieszkańców, wzmocnią ich tożsamość, aktywność i szacunek dla tradycji. Umożliwią promocję obszaru i podniesienie jego konkurencyjności turystycznej oraz stanowić mogą źródło dodatkowych dochodów mieszkańców.

Zasoby ludzkie – przedsięwzięcia dotyczyć będą wzrostu poziomu wiedzy, zachowania tradycji i kultury miejscowej, integracji, samorealizacji i aktywności społeczno-gospodarczej.

Wszystkie sektory tworzące LGD odniosą korzyści z realizacji LSR przez wzajemną korelację przedsięwzięć, które się uzupełniają i są od siebie zależne. Tylko ich wielosektorowy charakter umożliwi przyspieszenie rozwoju gospodarczego.

Wykorzystanie zasobów przyrodniczych przy ich dużej różnorodności podniesie atrakcyjność turystyczną regionu i poprawi promocję obszaru. Sektor publiczny wspierać będzie te działania przez poprawę stanu ochrony środowiska i stanu infrastruktury technicznej i społecznej. Przedsiębiorczy mieszkańcy realizować będą przedsięwzięcia związane z uzyskaniem dodatkowego dochodu z działalności pozarolniczej i gospodarczej, w tym działalności usługowej i rzemieślniczej. Przyczyni się to do

poprawy statusu materialnego mieszkańców, wzrostu dochodów gmin, powstania nowych, atrakcyjnych miejsc pracy.

Poprawa stanu infrastruktury społecznej wzbogaci ofertę turystyczną, poprawi wizerunek i estetykę wsi, zmniejszy patologię, podniesie jakość życia i zintegruje mieszkańców.

Aktywizacja mieszkańców, działalność sektora społecznego w zakresie kultywowania tradycji i kultury przyczyni się do wzrostu napływu turystów, integracji mieszkańców, zachowania tożsamości wsi, zmiany mentalności społeczeństwa.

Projekty współpracy umożliwią wymianę doświadczeń i będą inspiracją dla nowych przedsięwzięć i wspólnej realizacji projektów.

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR

Zgodnie ze specyfiką podejścia Leader niniejsza strategia ma charakter innowacyjny. Oddolne partnerskie podejście do rozwoju obszaru realizowane przez LGD, polegające na opracowaniu przez społeczność wiejską LSR oraz realizacja wynikających z niej projektów są w obrębie działania LGD innowacyjne w odniesieniu do wymiaru lokalnego. Przekazanie społeczności lokalnej kompetencji w zakresie możliwości decydowania o tym, co dla rozwoju danego obszaru jest najważniejsze, jest nowym sposobem angażowania mieszkańców w proces rozwoju.

Innowacyjne podejście w ramach LSR, przede wszystkim wyraża się we wdrożeniu jej przez trzy sektory. Zaproponowane w strategii przedsięwzięcia do realizacji na obszarze „Gniazda” wiążą się z równoczesnym i szerokim wykorzystaniem wszystkich zasobów, tj. przyrodniczych, kulturowych, historycznych, finansowych i ludzkich. Wykorzystanie ich w tak dużej skali i przez tak dużą liczbę podmiotów nie miało tutaj nigdy miejsca. Istotnym jest, że dotychczas partnerzy lokalni swoje cele realizowali w rozproszeniu i z różnym skutkiem. Ich integracja wokół wspólnego celu jest dodatkową korzyścią, która wpłynie na powodzenie wdrożenia LSR oraz wzrost zainteresowania działalnością LGD i pozyskaniem nowych, aktywnych członków. Podjęcie się realizacji operacji w ramach przedsięwzięcia związanego z tematem produkcji ekologicznej oraz energii odnawialnej należy z pewnością do inicjatyw nie podejmowanych w zakresie globalnym na tym obszarze. Innowacyjność będzie przejawiała się w zaangażowaniu mieszkańców w działania na rzecz swoich miejscowości poprzez realizację „Małych projektów”, które przyczynią się do wzrostu kapitału społecznego, zachowania dziedzictwa i tożsamości kulturowej, podniesienia atrakcyjności obszaru dla zamieszkania i dla turystyki.

9. Określenie procedury zgodności operacji z LSR , procedury wyboru operacji przez LGD , procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania ”Wdrażanie LSR” , kryteriów na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR , oraz kryteriów wyboru operacji , a także procedury zmiany tych kryteriów .

Tryb postępowania z wnioskiem (I-IV):

I.

Projektodawcy – przygotowują dokumentację aplikacyjną w postaci wniosku o przyznanie pomocy i składają wniosek w siedzibie LGD – „Gniazdo” . Przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektodawca otrzymuje wyczerpującą pomoc ze strony LGD w zakresie informacji o możliwościach i warunkach ubiegania się o dofinansowanie operacji.

II.

Biuro LGD-„Gniazdo” – prowadzi nabór wniosków o dofinansowanie; nabór wniosków w ramach działań: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Odnowa i rozwój wsi”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstwo” ogłaszany jest jeden raz w roku w latach 2009-2014, natomiast w ramach „Małych projektów” raz w 2009 roku i dwa razy w roku w latach 2010-2014. W przypadku gdy pula środków przeznaczonych na dane działanie w danym roku, nie została wyczerpana w pierwszym naborze, LGD może ogłaszać kolejne nabory wniosków lub przeznaczyć niewykorzystaną część środków na kolejny rok. LGD składa do Samorządu Województwa wnioski o ogłoszenie naboru wniosków na operacje z zakresu działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”. Następnie LGD wraz z SW ustalają terminy emisji ogłoszeń o naborze oraz terminy naborów wniosków. Przewidywane terminy podawania do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie LSR” przedstawia harmonogram stanowiący załącznik nr 10 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR. Ogłoszenie o naborze wniosków podawane jest do publicznej wiadomości poprzez publikację ogłoszenia w lokalnej prasie oraz na stronie internetowej LGD, a także w zwyczajowo przyjęty sposób na terenie każdej gminy (tablice ogłoszeń, wysyłka informacji do sołtysów, itp.).

W ogłoszeniu o naborze wniosków podaje się następujące informacje:

- dokładny adres i dane kontaktowe LGD
- działanie którego dotyczy nabór
- rodzaje operacji jakie mogą podlegać dofinansowaniu
- datę i miejsce składania wniosków
- dostępny limit środków
- sposób pozyskania pełnej informacji o naborze i dokumentów niezbędnych do ubiegania się o dofinansowanie (wzory dokumentów, instrukcje, kryteria wyboru).

Wszystkie wpływające do Biura LGD wnioski podlegają zaewidencjonowaniu. Pracownik biura przyjmując wniosek potwierdza pieczęcią datę wpływu na kopii wniosku .

Po zakończeniu naboru wniosków Biuro LGD sporządza wykaz przyjętych wniosków na formularzu , który stanowi załącznik nr 1 do „Procedury oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji” i w terminie 3 dni od zakończenia naboru wniosków przekazuje go Przewodniczącemu Rady Decyzyjnej . Wykaz wniosków zawiera w szczególności :

nazwę operacji , nazwę działania , nr projektu , koszt całkowity projektu , wnioskowaną kwotę dofinansowania. Przewodniczący Rady w ciągu 3 dni zwołuje posiedzenie Rady – ustalając termin , miejsce i porządek obrad z Zarządem LGD . Posiedzenia Rady zwoływane są odpowiednio do potrzeb wynikających z naboru wniosków prowadzonego przez LGD. Następnie Biuro LGD do 7 dni przed ustalonym terminem posiedzenia zawiadamia członków Rady o posiedzeniu. W tym też czasie materiały i dokumenty udostępnione będą w biurze LGD w celu umożliwienia członkom Rady zapoznania się z nimi. W dniu oznaczonego posiedzenia Przewodniczący Rady Decyzyjnej otrzymuje z Biura LGD dokumentację na posiedzenie : wnioski z załączonym wykazem, określeniem terminu naboru oraz limitem przyznanych środków.

III.

Rada Decyzyjna LGD – Wybór operacji należy do wyłącznej właściwości Rady Decyzyjnej.

Rada dokonuje wyboru operacji poprzez ocenę operacji pod względem:

- zgodności operacji z celami i przedsięwzięciami określonymi w LSR,
 - stopnia spełniania lokalnych kryteriów wyboru operacji,
 - do wysokości limitu dostępnych środków podanego w informacji o naborze wniosków .
- Rada może wyłonić spośród siebie zespoły robocze w celu usprawnienia oceny projektów.

Wybór operacji dokonywany jest w terminie 30 dni od dnia , w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy . Ocena operacji odbywa się zgodnie z poniższą procedurą , a sposób i szczegółowe zasady głosowania określa §22,23 i 24 Regulaminu Rady Decyzyjnej .

Prawomocność podejmowanych przez Radę uchwał wymaga obecności co najmniej 1/3 składu Rady .

Procedura wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji

Każdy z członków Rady zobowiązany jest do niezależnej i bezstronnej oceny . W dokonywaniu oceny zgodności operacji z LSR oraz w wyborze operacji nie mogą uczestniczyć ci członkowie Rady Decyzyjnej , wobec których mogą zaistnieć wątpliwości co do ich bezstronności tj:

- członek jest związany z projektodawcą więzami rodzinnymi lub służbowymi,
- wniosek dotyczy podmiotu , który członek reprezentuje,
- członek Rady ubiega się o wybór swojej operacji .

Wyłączenie członka Rady nie zmienia zasad głosowania, co oznacza, że ;

- wymagana jest obecność 1/3 członków Rady ,
- uznanie operacji za zgodną z LSR wymaga głosowania za zgodnością większości bezwzględnej obecnych członków Rady Decyzyjnej tj. 50% +1,
- przy ocenie pod względem stopnia spełniania lokalnych kryteriów wyboru sumuje się oceny punktowe wyrażone na kartach stanowiących głosy ważne w pozycji „Suma punktów” i dzieli się przez liczbę ważnie oddanych głosów.

Procedura oceny zgodności operacji z LSR:

Wymagana obecność co najmniej 1/3 składu Rady.

Rada Decyzyjna na swoich zebraniach dokonuje oceny zgodności danej operacji z LSR, poprzez analizę jej zgodności z LSR. Członkowie organu decyzyjnego dokonują oceny zgodności operacji z LSR na podstawie następujących kryteriów:

- Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia **celów ogólnych** LSR?
- Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia **celów szczegółowych** LSR?
- Czy operacja jest zgodna z **przedsięwzięciami** planowanymi w ramach LSR?

W tym celu członkowie Rady Decyzyjnej otrzymają opracowane „**Karty oceny zgodności operacji z LSR**” (zał. nr 2 do „Procedury...”), na których głos w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR oddają przez skreślenie jednej z opcji zaznaczonych gwiazdką w sformułowaniu: Głosuję za uznaniem/nieuznaniem* operacji za zgodną z LSR

Członek Rady może głosować za zgodnością operacji z LSR tylko wtedy, gdy w jego opinii z odpowiedzi udzielonych na pytania zawarte w punktach 1, 2 i 3 karty oceny wynika, że jej realizacja przyczyni się do osiągnięcia co najmniej jednego celu ogólnego LSR, co najmniej jednego celu szczegółowego LSR oraz, że jest ona zgodna z co najmniej jednym przedsięwzięciem planowanym w ramach LSR.

Stanowisko całego organu decyzyjnego ustala się przyjmując zasadę, że decyzja odnośnie zgodności operacji z LSR jest pozytywna, gdy większość bezwzględna głosów (50% +1) została oddana na opcję, że operacja jest zgodna z LSR. Ocena operacji odbywa się zgodnie z Regulaminem Rady Decyzyjnej.

Procedura wyboru operacji

Projekty uznane za zgodne z celami i przedsięwzięciami LSR są następnie oceniane przez Radę pod względem stopnia spełnienia lokalnych kryteriów wyboru operacji.

Oceny pod względem stopnia spełniania lokalnych kryteriów wyboru operacji dokonuje się przy obecności co najmniej 1/3 członków organu decyzyjnego, na podstawie „**Karty oceny operacji wg lokalnych kryteriów**”(zał. nr 3/1 do 3/4 do „Procedury...”). Oddanie głosu polega na przyznaniu operacji oceny punktowej na podstawie kryteriów zawartych w karcie, wypełniając tabelę odpowiednią do typu działania PROW. Wszystkie rubryki zawarte w tej tabeli muszą być wypełnione, aby głos uznany był za ważny.

Wynik głosowania Rady Decyzyjnej w sprawie oceny operacji wg lokalnych kryteriów dokonuje się w taki sposób, że sumuje się oceny punktowe wyrażone na kartach stanowiących głosy ważne w pozycji „Suma punktów” i dzieli się przez liczbę ważnie oddanych głosów. Na podstawie wyników oceny sporządza się listę rankingową projektów wybranych i listę projektów niewybranych (wg zał. nr 4 i 5 do „Procedury...”). Na liście rankingowej projektów wybranych, ich kolejność wynika z ilości uzyskanych punktów (od liczby najwyższej). Lista rankingowa jest podstawą do podjęcia przez Radę Decyzyjną LGD uchwały (wzór - zał. nr 6) o wyborze/akceptacji operacji do sfinansowania ze środków przeznaczonych na realizację LSR.

Zakłada się, iż do realizacji zostaną przyjęte operacje, które otrzymały co najmniej 40% punktów w ocenie. W przypadku niewystarczającej wysokości środków finansowych na sfinansowanie wszystkich operacji w danym roku do realizacji przyjmuje się te, które otrzymały najwyższą ilość punktów. W przypadku identycznej liczby punktów o

wyborze operacji decyduje kolejność złożenia wniosku o dofinansowanie. Wybór operacji odbywa się zgodnie z Regulaminem Rady Decyzyjnej . Najpóźniej w 3 dniu po podjęciu uchwały , Przewodniczący Rady przekazuje podjętą uchwałę wraz z dokumentacją(wnioski , karty oceny , lista operacji wybranych i niewybranych), do Biura LGD .

Od rozstrzygnięć Rady Decyzyjnej przysługuje wnioskodawcy wniesienie odwołania , za pośrednictwem organu , który wydał decyzję . Tryb postępowania z wnioskiem po odrzuceniu określa **procedura odwoławcza**.

Procedura zmiany kryteriów oceny operacji i lokalnych kryteriów wyboru operacji:

Zmiana kryteriów w żadnym wypadku nie jest możliwa od czasu ogłoszenia o naborze wniosków do czasu zakończenia procedury oceny operacji.

Kryteria uchwalane są przez Walne Zebranie Członków LGD-„Gniazdo” i do jego wyłącznych kompetencji należy również zmiana kryteriów.

O zmianę kryteriów mogą wnioskować:

- Komisja Rewizyjna (po dokonaniu corocznej ewaluacji funkcjonowania LGD)
- członkowie LGD-„Gniazdo” (w liczbie minimum 5 członków podpisanych pod wnioskiem)
- Zarząd LGD-„Gniazdo”
- potencjalni beneficjenci (w liczbie minimum 10)

Wniosek o zmianę kryteriów musi zawierać uzasadnienie.

Procedura odwoławcza - tryb postępowania z wnioskiem po odrzuceniu

1. Od rozstrzygnięć Rady Decyzyjnej przysługuje wnioskodawcy wniesienie odwołania , za pośrednictwem organu , który wydał decyzję . Maksymalny czas na przeprowadzenie procedury to okres 14 dni od dnia dokonania wyboru przez Radę Decyzyjną (liczonego od dnia następującego po dniu dokonania wyboru) .

2. Odwołanie polega na złożeniu wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy. Odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia. Wystarczy, jeżeli z odwołania wynika, że strona nie jest zadowolona z wydanej decyzji.

3. Odwołanie wnosi się w terminie 7 dni od dnia doręczenia decyzji stronie.

4. W przypadku , gdy wpłyną odwołania wnioskodawców od decyzji Rady(przed upływem terminu przekazania listy wybranych operacji do SW i ARiMR) , na posiedzeniu Rady Decyzyjnej następuje ponowne rozpatrzenie wniosków o przyznanie pomocy . Jeżeli odwołania rozpatrzono na korzyść wnioskodawcy a liczba uzyskanych przez wnioskodawcę punktów kwalifikuje wniosek do wpisania na listę operacji wybranych , następuje aktualizacja listy operacji wybranych i niewybranych (ponieważ ponowne rozpatrzenie wniosków może spowodować , że wcześniej zakwalifikowane wnioski mogą posiadać mniejszą liczbę punktów od ponownie zweryfikowanych) – następuje podjęcie uchwały .

5. Biuro LGD przygotowuje i wysyła pisma informujące o wybraniu w wyniku ponownej weryfikacji operacji do realizacji oraz o niewybraniu - do osób , których operacje usunięto z listy operacji wybranych (ze względu na małą liczbę uzyskanych punktów na skutek zakwalifikowania operacji z odwołań) .

IV.

W terminie do 14 dni od dnia podjęcia uchwały przez Radę , Biuro LGD jest zobowiązane powiadomić o decyzji Rady wnioskodawców oraz SW w ramach działań „Małe projekty” i „Odnowa wsi” i ARiMR w ramach działań „Różnicowanie...” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Biuro LGD przygotowuje więc i wysyła listem poleconym z potwierdzeniem odbioru , informacje pisemne :

1) do wnioskodawców o wyniku oceny dokonanej przez Radę(zgodność lub niezgodność z LSR , przyczyny niezgodności , wybranie lub niewybranie projektu , przyczyny niewybrania , liczba uzyskanych punktów) . W piśmie znajduje się adnotacja o możliwości złożenia przez wnioskodawcę osobiście w siedzibie LGD - w terminie 7 dni od otrzymania pisma , odwołania od negatywnej decyzji Rady oraz o możliwości złożenia wniosku o przyznanie pomocy bezpośrednio do podmiotu wdrażającego.

2) do SW i ARiMR :

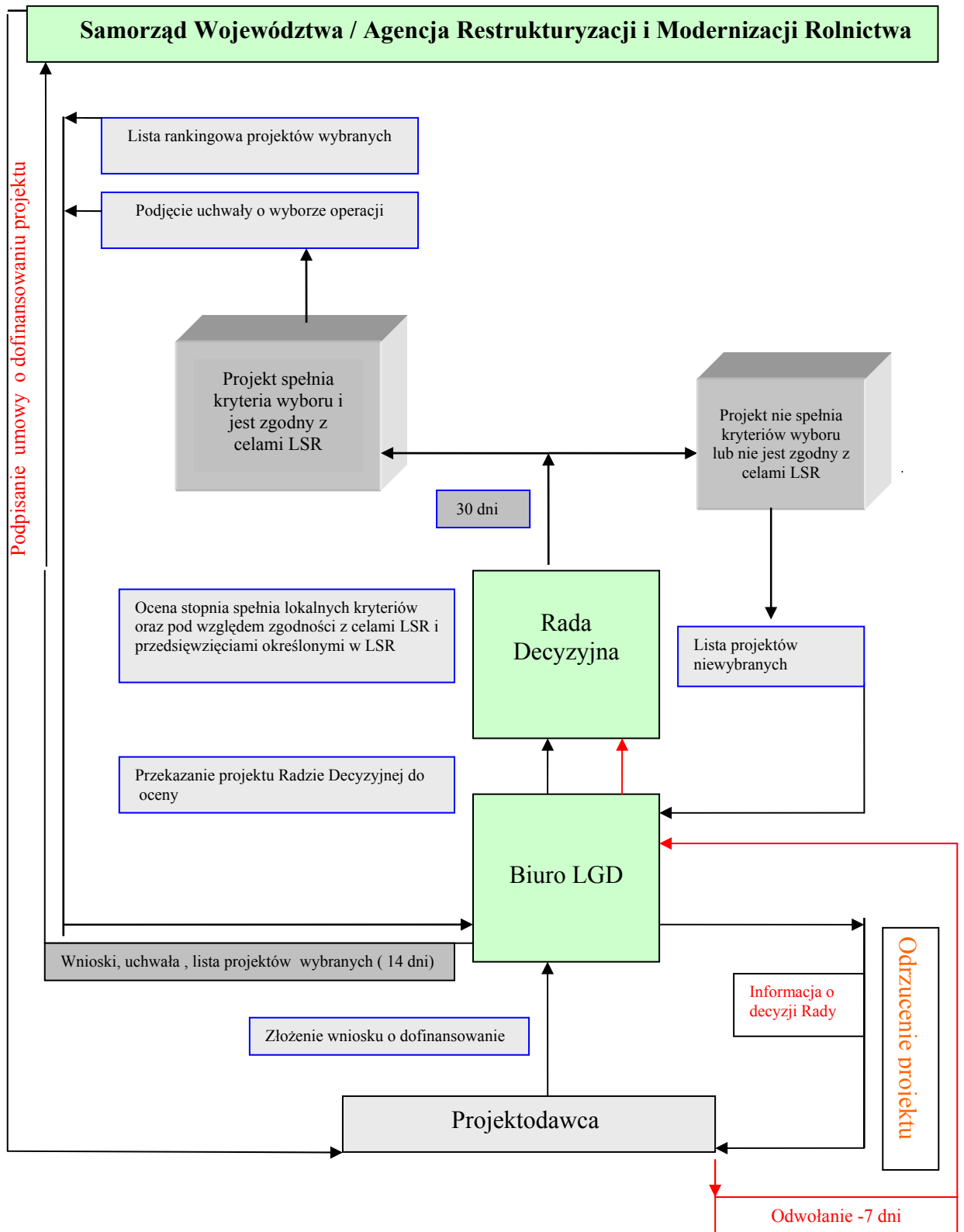
- listę operacji wybranych (kolejność zgodnie z liczbą uzyskanych punktów),
- listę niewybranych operacji (z danymi umożliwiającymi identyfikację projektu),
- uchwały
- wnioski ,

Biuro dokonuje też archiwizacji dokumentacji z posiedzeń Rady Decyzyjnej .

Tabela26. Procedura postępowania z wnioskiem

Lp.	Wykonawca czynności	Opis czynności	Czas wykonania	Dokumenty powstające w procesie
1.	Biuro LGD	1)przyjęcie wniosku 2)potwierdzenie wpływu na kopii, 3)zaewidencjonowanie wniosku, 4)przekazanie Przewodniczącemu Rady Decyzyjnej wykazu zarejestrowanych wniosków	1 dzień 3 dni od zakończenia naboru wniosków	-wniosek zarejestrowany w ewidencji -sporządzenie wykazu wniosków dla Rady -zapis o przekazaniu w dzienniku podawczym
2.	Przewodniczący Rady Decyzyjnej	Wyznacza posiedzenia Rady po uzgodnieniu miejsca , terminu i porządku obrad z Zarządem LGD	do 3 dni	-wyznaczone posiedzenie Rady - informacja do Biura LGD
3.	Biuro LGD	Zawiadomienie członków Rady	najpóźniej 7 dni przed posiedzeniem	-przygotowanie dokumentów i kart oceny na posiedzenie (dokumenty udostępnione członkom Rady)
4.	Rada Decyzyjna	1)Ocena wniosków pod względem: -zgodności operacji z LSR, -zgodności z lokalnymi kryteriami 2) przekazanie dokumentów z posiedzenia do Biura LGD	30 dni od upływu terminu składania wniosków do 3 dni, protokół do 7 dni	-karta oceny zgodności operacji z LSR, -karta oceny wniosku, -lista rankingowa, -lista projektów niewybranych, -uchwały, -protokół
5.	Biuro LGD	1)powiadomienie wnioskodawców o decyzji Rady, 2)informacja wraz z dokumentacją do SW, ARiMR.	14 dni od wyboru operacji	1)listy polecane 2) listę operacji wybranych (kolejność zgodnie z liczbą uzyskanych punktów), -listę niewybranych operacji (z danymi umożliwiającymi identyfikację projektu), -uchwały -wnioski
6.	Biuro LGD	1)obsługa odwołań od decyzji Rady, 2)archiwizacja dokumentów.		

Schemat wyboru operacji finansowanych ze środków przeznaczonych na realizację LSR

10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

Budżet Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru LGD - „Gniazdo” przedstawia stronę finansową przyjętych celów ogólnych i szczegółowych oraz planowanych przedsięwzięć, operacji i działań .

Przewidywany budżet LSR w latach 2009-2015 został przygotowany w oparciu o analizę potrzeb wyrażonych przez mieszkańców w sondażu przeprowadzonym w formie badania ankietowego , zidentyfikowanych na spotkaniach informacyjnych oraz przez zespół roboczy biorący udział w pracach nad tworzeniem LSR .

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż najwięcej oczekiwań mieszkańców skupia się wokół przedsięwzięć kwalifikujących się do wsparcia w ramach „Małych projektów”.

Po przygotowaniu symulacji budżetu zdecydowano, iż preferowane będą przedsięwzięcia, które nie będą wymagały maksymalnego poziomu dofinansowania – co znajduje swoje odzwierciedlenie w kryteriach wyboru operacji.

Budżet zakłada również odpowiednie rozłożenie wydatkowania środków przeznaczonych na realizację działań przy założeniu, że koszty stopniowo wzrastają w latach 2009-2012, a następnie maleją. Takie rozłożenie wydatków uwarunkowane jest stopniowym wzrostem aktywności mieszkańców w aplikowaniu o dotacje. Sukcesywne nabywanie przez członków LGD umiejętności selekcji projektów i zarządzania rozwojem lokalnym wpłynie na coraz sprawniejsze wdrażanie strategii i pozwoli również na sprawdzenie czy przyjęte kryteria i procedury wyboru projektów są w pełni adekwatne do oczekiwań LGD. Ułatwi to wprowadzenie niezbędnych modyfikacji. Dodatkowo, należy założyć, iż osiągnięcie pełnej efektywności pracy zatrudnionego personelu LGD wymagać będzie czasu i doświadczenia. Od roku 2012 zakłada się stopniowe „wygaszanie” działań wdrażanych w ramach LSR, tak, aby ostatecznie wszystkie środki zostały zakontraktowane do końca 2013 – w ramach „Nabywania umiejętności i aktywizacji oraz do 2014 w ramach „Małych projektów” i „Odnowy wsi”.

Przygotowując budżet kierowano się maksymalnymi progami środków finansowych przypadających na poszczególne działania oraz wyznaczoną wielkością minimalnej alokacji na te działania .

Liczba mieszkańców obszaru działania LGD – „Gniazdo”

(stan na dzień 31.12.2006r .)

- 30 943 osoby

Całkowity budżet na lata 2009-2015 : 148,-zł × 30943 osoby = 4 579 564 zł

TABELA nr 27													
BUDŻET													
Działania osi 4													
ROK	Kategoria kosztu	4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy			4.31 Funkcjonowanie LGD			Razem oś 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowanie projektów	Realizacja projektów	Razem 4.21	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywacja	Razem 431	
2008-2009	całkowite	68 000	0,0	0,0	428 571	496 571	30 943	0,0	30 943	105 682	70 000	175 682	703 196
	kwalikowalne	34 000	0,0	0,0	300 000	334 000	30 943	0,0	30 943	105 682	70 000	175 682	540 625
	do refundacji	34 000	0,0	0,0	300 000	334 000	30 943	0,0	30 943	105 682	70 000	175 682	540 625
2010	całkowite	272 000	240 000	470 666	642 857	1 625 523	0,0	30 943	30 943	105 682	70 000	175 682	1 832 148
	kwalikowalne	136 000	120 000	353 000	450 000	1 059 000	0,0	30 943	30 943	105 682	70 000	175 682	1 265 625
	do refundacji	136 000	120 000	353 000	450 000	1 059 000	0,0	30 943	30 943	105 682	70 000	175 682	1 265 625
2011	całkowite	180 000	240 000	470 666	642 857	1 533 523	0,0	30 943	30 943	105 682	30 000	135 682	1 700 148
	kwalikowalne	90 000	120 000	353 000	450 000	1 013 000	0,0	30 943	30 943	105 682	30 000	135 682	1 179 625
	do refundacji	90 000	120 000	353 000	450 000	1 013 000	0,0	30 943	30 943	105 682	30 000	135 682	1 179 625
2012	całkowite	68 000	240 000	472 000	428 571	1 208 571	0,0	0,0	0,0	105 682	20 000	125 682	1 334 253
	kwalikowalne	34 000	120 000	354 000	300 000	808 000	0,0	0,0	0,0	105 682	20 000	125 682	933 682
	do refundacji	34 000	120 000	354 000	300 000	808 000	0,0	0,0	0,0	105 682	20 000	125 682	933 682
2013	całkowite	68 000	0,0	0,0	227 697	295 697	0,0	0,0	0,0	105 682	20 412,4	126 094,4	421 791,4
	kwalikowalne	34 000	0,0	0,0	159 388	193 388	0,0	0,0	0,0	105 682	20 412,4	126 094,4	319 482,4
	do refundacji	34 000	0,0	0,0	159 388	193 388	0,0	0,0	0,0	105 682	20 412,4	126 094,4	319 482,4
2014	całkowite	64 000	0,0	0,0	214 286	278 286	0,0	0,0	0,0	105 682	0,0	105 682	383 968
	kwalikowalne	32 000	0,0	0,0	150 000	182 000	0,0	0,0	0,0	105 682	0,0	105 682	287 682
	do refundacji	32 000	0,0	0,0	150 000	182 000	0,0	0,0	0,0	105 682	0,0	105 682	287 682
2015	całkowite	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	52 842,6	0,0	52 842,6	52 842,6
	kwalikowalne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	52 842,6	0,0	52 842,6	52 842,6
	do refundacji	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	52 842,6	0,0	52 842,6	52 842,6
2008-15	całkowite	720 000	720 000	1 413 332	2 584 839	5 438 171	30 943	61 886	92 829	686 943,60	210 412,40	897 347	6 428 347
	kwalikowalne	360 000	360 000	1 060 000	1 809 388	3 589 388	30 943	61 886	92 829	686 943,60	210 412,40	897 347	4 579 564
	do refundacji	360 000	360 000	1 060 000	1 809 388	3 589 388	30 943	61 886	92 829	686 943,60	210 412,40	897 347	4 579 564

Tabela 28.

Harmonogram realizacji przedsięwzięć LSR

Okresy realizacji LSR (wg kwartałów)																											
Przedsięwzięcia	2008 - 2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015		
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
1/1																											
1/2																											
1/3																											
1/4																											
1/5																											
1/6																											
2/1																											
2/2																											
2/3																											
2/4																											
2/5																											
3/1																											
3/2																											
3/3																											
Projekty współpracy																											
Bieżące funkcjonowanie LGD																											

11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR

Opracowanie LSR powinno być procesem społecznym, angażującym w tok prac i działań różne podmioty mające istotny wpływ na rozwój obszaru, którego ta strategia dotyczy. Dlatego też Zarząd LGD „Gniazdo” w celu opracowania niniejszej strategii powołał zespół roboczy, w składzie którego znalazły się właśnie podmioty reprezentatywne dla obszaru:

- przedstawiciele Urzędu Gminy reprezentującego daną Gminę obszaru,
- przedstawiciele społeczności lokalnej odpowiednio do zakresu tematyki PROW,
- przedstawiciele Zarządu LGD

Wykorzystując zdobyte uprzednio doświadczenie w zakresie tworzenia ZSRÓW, Zarząd LGD „Gniazdo” zdecydował się kierować pracami zespołu ds. LSR.

Skład osobowy zespołu:

1. Zbigniew Wieczorek (Zarząd LGD),
2. Lech Kowara (Zarząd LGD),
3. Otylia Fitzet (gm. Lipce R., pracownik biura LGD),
4. Marek Głuszek (gm. Godzianów),
5. Jerzy Czerwiński (gm. Lipce R.),
6. Sylwia Żółnowska (gm. Nowy Kawęczyn),
7. Grażyna Kijo (gm. Skierniewice),
8. Jarosław Sobieszek (gm. Słupia),
9. Jacek Altrych (gm. Nowy Kawęczyn),
10. Krzysztof Grabowski (gm. Skierniewice),
11. Irena Kijo (gm. Godzianów).

Podczas kilku spotkań warsztatowych członkowie zespołu wypracowywali poszczególne elementy LSR: opracowano analizę SWOT, określono wizję rozwoju i misję LGD oraz cele strategii, opracowano budżet i harmonogram działań. Na kształt LSR miał wpływ także sondaż ankietowy opinii i oczekiwań społecznych w zakresie kierunków działań istotnych dla rozwoju obszaru, który przeprowadzono przy okazji odbywających się w marcu i kwietniu 2008 r. spotkań z mieszkańcami obszaru (między innymi dotyczących głównych założeń Lidera - uczestniczyło 81 osób oraz możliwości wsparcia finansowego w ramach wdrażania LSR dla rozwoju gmin i aktywizacji mieszkańców – po dwa spotkania w każdej z gmin dla łącznej liczby 213 osób).

Wyniki sondażu odegrały kluczową rolę w określeniu celów strategicznych oraz budowaniu budżetu LSR. Mając na uwadze aktywne włączenie się podmiotów składających się na lokalną społeczność, w działania LGD „Gniazdo”, zwrócono się z do Urzędów Gmin o przekazanie informacji na temat funkcjonujących na obszarze podmiotów w ramach sektora społecznego i gospodarczego. Po czym wystosowano do tychże podmiotów list intencyjny z propozycją zadeklarowania przez nie gotowości współpracy w zakresie działań mających na celu poprawę jakości życia oraz budowanie potencjału społecznego. Zorganizowano także w kwietniu 2008 r. dla przedstawicieli j.s.t. spotkanie szkoleniowe z zakresu programowania kierunków rozwoju obszaru.

Ostateczny kształt LSR nadano w biurze LGD w taki sposób, że skomasowano wyniki prac zespołu roboczego, a przy opracowaniu części analityczno-diagnostycznej LSR oparto się na zapisach zawartych w dokumentach strategicznych takich jak: strategię rozwoju oraz plany rozwoju lokalnego: powiatu skierniewickiego i gmin wchodzących w skład obszaru LGD „Gniazdo”. Posłużono się również częściowo materiałem zgromadzonym w diagnozie ZSRÓW, który to materiał po uzupełnieniu i

zaktualizowaniu wg najnowszych badań GUS wykorzystano w LSR. W odniesieniu do zakresu budowy strategii kierowano się wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lądów do realizacji LSR w ramach PROW 2007-2013.

Projekt LSR został poddany konsultacjom poprzez zamieszczenie jego treści na stronie internetowej LGD-„Gniazdo” oraz udostępnienie do wglądu w Urzędach Gmin obszaru LGD. Uwagi dotyczące projektu LSR przyjmowano listownie, e-mailem lub osobiście w siedzibie biura LGD. Zamiarem LGD jest cykliczne konsultowanie działań wynikających ze strategii w formie ankietowej, otwartego forum dyskusyjnego na stronie internetowej oraz banku pomysłów – który funkcjonuje na stronie internetowej „Gniazda” od roku . Pozytywne zaopiniowanie projektu LSR przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia LGD-„Gniazdo” nastąpiło ostatecznie w dniu 22.10.2008 r.

12 . Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Przewiduje się, że realizację strategii rozpocznie się od roku 2009. Dzięki bliskim związkom z obszarem i odpowiednią reprezentatywnością różnych środowisk, Strategia wdrażana będzie przez Stowarzyszenie LGD - ”Gniazdo”, które będzie zarządzać procesem jej realizacji. Jednocześnie mając na uwadze, że celem podejścia Leader jest aktywizowanie i zachęcenie lokalnej społeczności do większego zaangażowania na rzecz rozwoju lokalnego, LGD wdrażając LSR będzie używać wszystkich możliwych instrumentów by odbywało się to przy jak najszerszym i czynnym udziale wszystkich partnerów LGD i mieszkańców tego obszaru. Temu celowi będzie służyć zasada pełnej jawności działań podejmowanych przez LGD – „Gniazdo”. Adresatami działań informacyjnych i promocyjnych będą trzy podstawowe grupy docelowe:

- mieszkańcy obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju,
- przedstawiciele innych Lokalnych Grup Działania w kraju i za granicą,
- organizacje i instytucje wspierające rozwój obszarów wiejskich (regionalne, krajowe i zagraniczne).

Podjęte zostaną między innymi takie działania promocyjno-informacyjne, które w pierwszym rzędzie wykorzystają istniejące na naszym obszarze systemy społecznej komunikacji, a więc:

- spotkania informacyjne dotyczące poszczególnych działań objętych LSR,
 - dodatkowe spotkania z mieszkańcami podczas zebrań sołeckich,
 - warsztaty dotyczące planowania projektów,
- oraz uzupełniająco będą zastosowane :
- druk i kolportaż materiałów promocyjnych o możliwościach finansowania projektów,
 - informacja i promocja przy użyciu tablic informacyjnych w urzędach gmin, oraz stałych informacyjnych miejscach w gminach,
 - informacje w prasie lokalnej,
 - przewiduje się także organizację lub udział w imprezach kulturalnych promujących obszar, Lokalną Grupę Działania oraz przedsięwzięcia w ramach LSR.

Spotkania informacyjne organizowane będą w miejscach dostępnych dla wszystkich mieszkańców (tj. spotkania w każdej gminie, również we wsiach, które nie są siedzibami gmin). Planuje się organizację specjalnych spotkań dla poszczególnych grup potencjalnych beneficjentów – sektora społecznego, gospodarczego i publicznego.

Do bieżącej komunikacji z lokalną społecznością służyć będzie także strona internetowa LGD - „Gniazdo” , zawierająca aktualności , galerię zdjęć z najważniejszych wydarzeń Stowarzyszenia i szereg informacji przydatnych przyszłym beneficjentom , uruchomione zostanie forum dyskusyjne .

Biuro LGD – „Gniazdo” stanowić będzie dla mieszkańców źródło rzetelnej wiedzy o możliwościach i zasadach finansowania działań w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, świadczącym nieodpłatnie następujące usługi dla mieszkańców:

- informowanie o zasadach udziału we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju,
- doradztwo związane z planowaniem projektów kwalifikujących się do wsparcia lub przygotowaniem wniosku,
- warsztaty szkoleniowe, w zależności od potrzeb potencjalnych projektodawców.

Niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana na lata 2009-2015 i na dzień dzisiejszy nie przewiduje się zmian w jej założeniach . Konieczność wprowadzenia zmian może wynikać w szczególności ze zmian obowiązujących przepisów regulujących zagadnienia ujęte w LSR , zmian dokumentów programowych dotyczących zagadnień LSR Również w przypadku wystąpienia istotnych okoliczności mających wpływ na osiągnięcie zamierzonych rezultatów, dopuszcza się wprowadzenie zmian w LSR . Wszelkie zmiany w LSR przeprowadzane będą z uwzględnieniem uwag i wniosków mieszkańców i członków LGD , po zasięgnięciu ich opinii . Naczelną zasadą przy aktualizacji strategii będzie stosowanie metody uspołecznionych warsztatów partnerskich raz w roku z mieszkańcami gmin (na przykład podczas sesji rad gminnych czy przy okazji innych zebrań) , podczas których LGD będzie odwoływać się do opinii mieszkańców i partnerów lokalnych oraz uwzględniać uwagi i wnioski odnoszące się do realizacji i wdrażania LSR . Za podejmowanie uchwał w sprawie zmian strategii odpowiedzialny jest Zarząd LGD-„Gniazdo” . Nieodzownym przy aktualizowaniu treści strategii będzie monitoring, który obejmie:

- zgodność wydatkowania środków
- dopełnianie procedur
- dopełnianie założonego harmonogramu
- osiąganie założonych pierwotnie celów
- zagrożenia w realizacji projektu i możliwości ich eliminacji

Monitoring będzie odbywał się w sposób ciągły i na bieżąco , w zakresie dotyczącym kontrolowania zgodności przebiegu strategii z założeniami, głównie w aspekcie terminowości realizacji przyjętego harmonogramu , osiągnięcia celów i rezultatów określonych w strategii , wydatkowania środków przeznaczonych na poszczególne działania - co pozwoli na efektywne wdrażanie LSR. Natomiast ocena prowadzonych działań i procedur wewnętrznych będzie przeprowadzana co rok . Wyniki oceny zostaną dokładnie przeanalizowane przez LGD i w razie konieczności posłużą modyfikacji sposobu działania , czy wprowadzeniu zmian . Kompleksowa, zewnętrzna ocena wdrażania LSR zostanie dokonana w roku 2011.

LGD – „Gniazdo” przyjęło następującą procedurę monitoringu :

1. Podmiotem odpowiedzialnym za proces monitorowania strategii będzie Zarząd , który wszelkie czynności w ramach monitoringu prowadzić będzie za pośrednictwem wyznaczonych członków.
2. Odpowiedzialność za realizację celu strategicznego i każdego celu operacyjnego będzie przyporządkowana jednej konkretnej osobie w utworzonym zespole ds. monitoringu .

3. Zespół odpowiedzialny będzie za coroczne dokonywanie przeglądu wewnętrznych procedur wdrażania . Co pozwoli na wyjaśnienie dotyczące roli , funkcji i odpowiedzialności poszczególnych „wykonawców” działań LSR . Na etapie realizacji przedsięwzięć do weryfikacji rzeczywistych rezultatów posłużą wskaźniki realizacji określone dla każdego przedsięwzięcia.

4. Jako metodę raportowania przyjmuje się sporządzanie przez poszczególnych wykonawców projektów raportów pisemnych na temat postępów realizacji działań , na podstawie których na koniec każdego roku zespół opracuje sprawozdanie podsumowujące. Gwarancją otrzymania raportów od wykonawców projektów będą podpisane z nimi umowy – zapobiegnie to zagrożeniu osiągania celów LSR , gdyby projekty osi 3 nie realizowały zaplanowanych celów .

5. Raz do roku Zarząd LGD przedstawi Walnemu Zebraniu Członków LGD raport z monitoringu realizacji strategii za poprzedni rok.

6. Biuro LGD sporządzi informację dla społeczności o stanie realizacji strategii ,ewentualnie wraz z wnioskami o jej aktualizację.

13. Zasady i sposób dokonywania (oceny) ewaluacji własnej

Ewaluacja strategii posłuży sprawdzeniu czy w wyniku podejmowanych w ramach wdrażania strategii działań powstały spodziewane rezultaty, oraz czy rezultaty przełożyły się na realizację celów strategii.

Zasady i sposób dokonywania ewaluacji działalności LGD związanej z realizacją LSR zostały uregulowane w uchwale podjętej przez Zarząd Stowarzyszenia LGD – „Gniazdo” Dokument ten stanowi gwarancję stosowania zadeklarowanej w LSR zasady ewaluacji .

Zgodnie z przyjętymi zasadami, wszystkie przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach strategii będą poddawane ocenie ex ante oraz ex post . Forma oceny ex ante polegać będzie na tym, że w stosunku do każdej planowanej w ramach LSR operacji będzie istniał obowiązek sporządzenia analizy zawierającej opis spodziewanych efektów danego przedsięwzięcia oraz ocenę tego przedsięwzięcia pod kątem jego wpływu na osiąganie celów zakładanych w LSR. Analiza ta będzie jednym z elementów dokumentacji danego przedsięwzięcia rozpatrywanej przez organ podejmujący decyzję o jego realizacji i będzie miała istotny wpływ na decyzję podjętą w tej sprawie.

Ewaluacja ex post będzie dokonywana w okresach rocznych, po zakończeniu każdego roku kalendarzowego będzie ona polegać na przeanalizowaniu wszystkich zrealizowanych w minionym roku kalendarzowym działań i operacji pod kątem określenia efektów tych przedsięwzięć, a także wpływu, jaki miała ich realizacja na osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Ewaluacja będzie obejmować następujące aspekty projektu :

- adekwatność projektu (jakie problemy miały zostać rozwiązane dzięki realizacji celów projektu?)
- przygotowanie projektu i jego planu (czy projekt jest logicznie zaplanowany i spójny wewnętrznie?)
- efektywność projektu (jakie są koszty projektu oraz czas realizacji tj.: nakłady w stosunku do osiągniętych rezultatów?)
- skuteczność projektu (czy dzięki realizacji projektu osiągnięto zakładaną zmianę? jaki jest stosunek rezultatów do zakładanych celów?)
- oddziaływanie projektu (skutek jaki wywiera projekt w szerszym środowisku oraz jego wkład w realizację szerszych celów.)
- trwałość projektu (prawdopodobieństwo, że osiągnięte zmiany/ korzyści będą nadal kontynuowane).

Ewaluacji podlegać będzie także jakość partnerstwa oraz sprawność funkcjonowania LGD.

Organem odpowiedzialnym za przeprowadzenie tej ewaluacji będzie Komisja Rewizyjna. Część zadań związanych z tą formą ewaluacji Komisja będzie mogła zlecić do wykonania ekspertom zewnętrznym. Wyniki ewaluacji Komisja Rewizyjna będzie zobowiązana przedstawić w formie raportu zawierającego następujące elementy:

- wykaz przedsięwzięć zrealizowanych w minionym roku kalendarzowym, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich,
- opis bezpośrednich efektów przedsięwzięć i porównanie ich z efektami, które były zakładane w fazie projektowania,
- analizę dotyczącą wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR,
- wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGD, które zapewnią wyższą efektywność działania LGD i lepsze osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Raport powinien być przygotowany i przedstawiony do wiadomości Zarządu i członków LGD najpóźniej 14 dni przed terminem dorocznego Walnego Zebrania Członków LGD – „Gniazdo”, na którym będzie udzielane Zarządowi absolutorium za miniony rok. Treść raportu, zgodnie z zasadą jawności działania LGD, będzie także podana do wiadomości publicznej.

Przedstawiony przez Komisję Rewizyjną raport będzie przedmiotem dyskusji podczas Walnego Zebrania Członków, ze szczególnym uwzględnieniem zaproponowanych w raporcie zmian w sposobie funkcjonowania LGD. Ewentualne decyzje w tej sprawie będą podejmowane w formie stosownej uchwały Walnego Zebrania Członków.

Cele ewaluacji strategii to:

- polepszenie efektywności i wydajności w obszarze objętym LSR
- określenie efektów wdrażania strategii,
- lepsze zaspokojenie oczekiwań odbiorców projektów zaplanowanych w ramach
- strategii,
- dostarczenie informacji koniecznych dla podejmowania decyzji,
- uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z realizacją strategii,
- odniesienie się do krytyki ze strony beneficjentów działań zaplanowanych w strategii,
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i jej efektami,
- usprawnienie działalności LGD – „Gniazdo”.

Metodologia

Ewaluacja będzie realizowana w dwóch typach: jakościowym i ilościowym.

Typ ilościowy - dane ilościowe będą pochodziły ze standaryzowanych technik badawczych oraz ze źródeł danych zastanych takich jak: sprawozdania, wyniki monitoringu, audyt.

Typ jakościowy - dane jakościowe natomiast pochodzą będą z analiz opinii, wyników obserwacji, czyli z zastosowania jakościowych technik badawczych .

14 . Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Dla zapewnienia właściwych podstaw do zaplanowania działalności LGD-„Gniazdo”, oraz aby LSR zawierała przedsięwzięcia mające charakter zintegrowany i komplementarny w stosunku do działań , które będą realizowane na naszym obszarze przez inne podmioty , przy opracowaniu niniejszej strategii uwzględniono zapisy w dokumentach strategicznych istniejących na poziomie lokalnym . Analiza porównania LSR z tymi dokumentami w zakresie ich zgodności z LSR pozwoliła na wykazanie synergicznego efektu strategii oraz pozwoliła uniknąć ryzyka powielenia działań . Obszarem terytorialnym działania LGD jest obszar siedmiu gmin powiatu skierniewickiego , w związku z czym Lokalna Strategia Rozwoju powiązana jest z następującymi dokumentami planistycznymi związanymi z tym obszarem :

- „Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Godzianów na lata 2007-2013”,
- „Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Głuchów na lata 2008-2013”,
- „Planem rozwoju lokalnego Gminy Maków na lata 2007-2013”,
- „Planem rozwoju lokalnego Gminy Nowy Kawęczyn na lata 2007-2013”,
- „Planem rozwoju lokalnego Gminy Lipce Reymontowskie na lata 2007-2015”,
- „Strategią rozwoju Gminy Skierniewice”,
- „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Słupia na lata 2007-2015”
- „Planem rozwoju lokalnego powiatu skierniewickiego na lata 2007-2013”,
- „Programem rozwoju turystyki w woj. łódzkim na lata 2007-2020”,
- „Strategią rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020”,
- „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego,
- „Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020”,

oraz z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego :

- „Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007 – 2013”,
- „Narodową Strategią Spójności”.

LSR LGD-„Gniazdo” wykazuje zgodność z w/w dokumentami strategicznymi w zakresie zidentyfikowanych problemów obszaru wiejskiego oraz proponowanych kierunków rozwoju. Cele strategiczne tych dokumentów są ze sobą powiązane. Dotyczy to głównie następujących celów i priorytetów strategicznych :

Tabela 29. Powiązania celów Gmin z celami LGD-„Gniazdo”

Gmina	Cele strategiczne (ogólne)	Cele operacyjne (szczegółowe)	Cele LGD Gniazdo
Głuchów	I. Wspieranie rozwoju gospodarczego	- bezpośrednie inwestycje w infrastrukturę techniczną - budowa innowacyjnej oferty turystycznej - kształtowanie w społeczności gminy postaw przedsiębiorczych - tworzenie dogodnych warunków i wsparcie dla nowo powstających przedsiębiorstw - kształcenie ustawiczne osób bezrobotnych, chcącym podjąć pracę w	→ podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru → pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców

	<p>II. Rozbudowa infrastruktury społecznej i rozwój funkcji kulturalnych</p> <p>III. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego</p> <p>IV. Odnowa wsi – pielęgnacja kultury i tradycji</p>	<p>nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój infrastruktury telefonicznej i informatycznej - rozwój funkcji edukacyjno- oświatowych w gminie - ochronę zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, w tym bezpieczeństwa socjalnego - zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji w szczególności do internetu - wsparcie bazy opieki zdrowotnej - poprawa stanu otaczającego środowiska naturalnego - zachowanie unikalnych walorów środowiska naturalnego - dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców gminy - podjęcie działań na rzecz podniesienia świadomości kulturalnej - wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy i powiatu - podniesienie jakości życia i pracy na wsi 	<p>→ poprawa estetyki wsi i zachowanie jej tradycyjnego charakteru</p> <p>→ pobudzenie aktywności mieszkańców</p> <p>→ podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby</p>
Godzianów	<p>I. Wspieranie rozwoju gospodarczego w gminie</p> <p>II. Poprawa warunków</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bezpośrednie inwestycje w infrastrukturę techniczną - budowa oferty turystycznej - tworzenie dogodnych warunków i wsparcie dla nowo powstających przedsiębiorstw - kształtowanie w społeczności gminy postaw przedsiębiorczych - kształcenie ustawiczne osób bezrobotnych, chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą - rozwój infrastruktury telefonicznej i informatycznej 	<p>→ podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby</p> <p>→ pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców</p>

	<p>życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej i rozwój funkcji kulturalnych</p> <p>III. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego</p> <p>IV. Odnowa wsi – pielęgnacja kultury i tradycji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój funkcji edukacyjno – oświatowych i sportowych w gminie - ochrona zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, w tym bezpieczeństwa socjalnego - zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji w szczególności do Internetu - wsparcie bazy opieki zdrowotnej - poprawa stanu otaczającego środowiska naturalnego - zachowanie unikalnych walorów środowiska naturalnego - dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców gminy - podjęcie działań na rzecz podniesienia świadomości kulturalnej mieszkańców - podniesienie jakości życia i pracy na wsi - wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy i powiatu 	<p>→ poprawa estetyki wsi i zachowanie jej tradycyjnego charakteru</p> <p>→ poszerzenie oferty edukacyjnej umożliwiającej stałe podnoszenie kompetencji i nabywanie umiejętności przez mieszkańców</p> <p>→ podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby</p>
Lipce Reymontowskie	<p>I. Poprawa infrastruktury technicznej</p> <p>II. Wzrost gospodarczy gminy</p> <p>III. Poprawa warunków życia mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przebudowa części układu komunikacyjnego - racjonalizacja gospodarki w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych - przebudowa sieci wodociągowej - bezpośrednie inwestycje w infrastrukturę techniczną - uzbrajanie w infrastrukturę techniczną terenów przeznaczonych pod usługi produkcyjne - rozwój instytucji otoczenia biznesu - rozwój infrastruktury informatycznej - budowa infrastruktury służącej ochronie środowiska - doskonalenie warunków dla rozwoju kultury i 	<p>→ poprawa estetyki wsi i zachowanie jej tradycyjnego charakteru</p>

	IV. Ochrona walorów przyrodniczych oraz poprawa stanu środowiska w gminie	<p>turystyki</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa wyglądu i estetyki otoczenia życia mieszkańców - wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy i regionu - odnowa wsi - zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji w szczególności do Internetu <p>- poprawa stanu otaczającego środowiska naturalnego</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa wykorzystywania zasobów wodnych - zachowanie unikalnych walorów środowiska naturalnego - termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej 	<p>→ zachowanie dziedzictwa kulturowego i wiejskiej specyfiki obszaru</p> <p>→ podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby</p> <p>→ zachowanie dziedzictwa kulturowego i wiejskiej specyfiki obszaru</p>
Nowy Kawęczyn	<p>I. Poprawa infrastruktury technicznej</p> <p>II. Poprawa infrastruktury społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - remont dróg o nawierzchni asfaltowej - utwardzenie dróg na terenie gminy - modernizacja oświetlenia ulicznego - budowa linii oświetlenia ulicznego - budowa chodników dla pieszych - budowa ciągu pieszego i rowerowego - budowa i modernizacja sieci wodociągowej wraz z przyłączami - budowa i renowacja studni głębinowych - rozbudowa oczyszczalni ścieków oraz budowa sieci kanalizacyjnej, przydomowych oczyszczalni ścieków i bezodpływowych, szczelnych zbiorników na ścieki - budowa zbiornika wodnego - przeprowadzenie informatyzacji Urzędu Gminy - zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do Internetu <p>- budowa kompleksu sportowo – rekreacyjnego</p> <p>- budowa sal gimnastycznych przy</p>	<p>→ zwiększenie liczby i wyposażenia miejsc integracji społecznej mieszkańców</p>

		<p>szkołach</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa amfiteatru wraz z infrastrukturą - remont Ośrodka Zdrowia - remont budynku biblioteki - remont budynku Urzędu Gminy - remont Agronomówki - remont budynku Lecznicy weterynaryjnej - remont Domu Nauczyciela w Nowym Dworze - remont poszkolnego budynku - remont siedzib Ochotniczych Straży Pożarnych - utworzenie oddziałów przedszkolnych przy Szkole Podstawowej w Nowym Dworze i Trzciannie 	<p>→ zwiększenie liczby przedsięwzięć gospodarczych przyczyniających się do rozbudowania oferty turystycznej obszaru</p> <p>→ zwiększenie dostępności i poprawa jakości lokalnej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej</p> <p>→ podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby</p>
Maków	<p>I. Wspieranie rozwoju gospodarczego w gminie</p> <p>II. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej i rozwój funkcji kulturalnych</p> <p>III. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bezpośrednie inwestycje w infrastrukturę techniczną - kształtowanie w społeczności gminy postaw przedsiębiorczych - tworzenie dogodnych warunków i wsparcie dla nowo powstających przedsiębiorstw - rozwój instytucji otoczenia biznesu - kształcenie ustawiczne osób bezrobotnych chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą - rozwój infrastruktury telefonicznej i informatycznej - rozwój funkcji edukacyjno- oświatowych i sportowych w gminie - ochronę zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, w tym bezpieczeństwa socjalnego - zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji w szczególności do Internetu - poprawa stanu otaczającego środowiska naturalnego - zachowanie unikalnych walorów środowiska naturalnego - dbanie o ład przestrzenny i 	<p>→ pobudzenie aktywności mieszkańców</p> <p>→ poprawa estetyki wsi i zachowanie jej tradycyjnego charakteru</p>

	<p>III. Modernizacja sektora rolnego i dostosowanie go do zmieniających się warunków zewnętrznych i konkurencji na wspólnym rynku europejskim</p>	<p>przede wszystkim w wiejskiej zabudowie rozproszonej – w perspektywie 10 lat włącznie</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa systemu wodociagowego i podłączenie do niego w perspektywie 10 lat – 100% gospodarstw domowych na terenie gminy - uporządkowanie systemu gospodarki odpadami stałymi - likwidacja dzikich wysypisk śmieci oraz rozwiązanie problemu utylizacji padłych zwierząt gospodarskich - rozszerzenie zakresu edukacji ekologicznej poprzez opracowanie i wdrożenie systemu tego typu edukacji, skierowanego zarówno do dzieci i młodzieży, jak i rolników - zwiększenie szans na rozwój funkcji turystycznej gminy - rozbudowa infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej - podniesienie poziomu wiedzy rolników, jako potencjalnych gestorów bazy agroturystycznej - integracja środowiska lokalnych przedsiębiorców tak, aby stało się ono partnerem samorządu w działaniach na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego gminy - podnoszenie świadomości rolników, co do zmieniających się zasad i warunków gospodarowania - unowocześnienie rolnictwa na terenie, przy wykorzystaniu lokalnych warunków produkcji oraz tradycji i regionu w tym zakresie - jak najszersze wykorzystanie pomocy finansowej Unii Europejskiej skierowanej do sektora rolnego 	<p>→ zwiększenie liczby i wyposażenia miejsc integracji społecznej mieszkańców</p> <p>→ poszerzenie oferty edukacyjnej umożliwiającej stałe podnoszenie kompetencji i nabywanie umiejętności przez mieszkańców</p> <p>→j.w.</p>
--	---	--	---

Powiązanie LSR ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego wyraża się w zgodności z celem strategicznym :

- dot. podniesienia poziomu aktywności społecznej – albowiem budowa społeczeństwa obywatelskiego w województwie łódzkim jest jednym z czynników przyczyniających się do zwiększenia możliwości adaptacyjnych społeczności regionalnej do zmieniających się warunków zewnętrznych. Realizacja tego celu zmierza do zwiększenia wiedzy mieszkańców regionu o inicjatywach obywatelskich, wzmocnienie potencjału i rozwój współpracy lokalnych organizacji pozarządowych, rozwój partnerstw do funduszy strukturalnych oraz przygotowanie kadry do prowadzenia działań z zakresu edukacji obywatelskiej.

- z celem dot. tworzenia wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców (spójne działania dotyczą marketingu regionalnego promującego zasoby i walory regionu , istotne jest również podejmowanie działań na rzecz zwiększenia atrakcyjności regionu, jako miejsca zamieszkania i świadczenia pracy.)

- z celem – „Umocnienie identyfikacji mieszkańców z województwem”- spójność przejawia się w wykorzystaniu istniejących wartości kulturowych obszaru w celu rozwijania „nowej” świadomości regionalnej mieszkańców .Rozwijanie tej świadomości jest celem realizowanym poprzez budowanie wspólnoty kulturowej, utrwalanie wspólnych norm, zwyczajów, aktywizację i integrację społeczności lokalnych. Działania te powinny prowadzić do tworzenia jedności kulturowej województwa łódzkiego .

Cele LSR LGD -”Gniazdo” wpisują się także w cele Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 , dotyczy to przede wszystkim podniesienia spójności społecznej i przestrzennej oraz działań w zakresie turystyki (identyfikacja i promocja produktów tradycyjnych - produktów lokalnych i regionalnych, szczególnie będących istotnymi elementami oferty turystycznej i tożsamości regionalnej; tworzenie infrastruktury turystycznej, promowanie „przyjaznych dla środowiska” produktów i usług: m.in. turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem ekoturystyki i agroturystyki) .

Analiza powiązań LSR z dokumentami programowymi przygotowanymi na okres 2007-2013 pozwoliła zidentyfikować programy i działania komplementarne w stosunku do zaplanowanych w LSR i które LGD – „Gniazdo” będzie mogła realizować w ramach innych programów . Tak więc obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju może również wykorzystywać dla swojego rozwoju inne instrumenty wsparcia finansowego, w tym :

- do realizacji celu związanego ze zwiększeniem wykorzystania lokalnego potencjału w harmonii ze środowiskiem naturalnym - PO „Infrastruktura i Środowisko”, którego głównym celem jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska , zdrowia , zachowania tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej ,
- do realizacji celu związanego z pobudzeniem aktywności gospodarczej społeczności – PO „Innowacyjna Gospodarka” , którego głównym celem jest rozwój gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa , a cel strategiczny skupia się wokół tworzenia trwałych i lepszych miejsc pracy .
- do wsparcia w takich obszarach jak: edukacja , zatrudnienie , integracja społeczna - PO „Kapitał Ludzki”, którego celem głównym jest wzrost zatrudnienia i spójności społecznej .

Fundusze te uwzględniają wsparcie rozwoju obszarów wiejskich w zakresie wynikającym z Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Dotyczy to przede

wszystkim następujących celów horyzontalnych , z którymi zbieżne są cele niniejszej LSR :

- a) Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
 - wzrost poziomu edukacji oraz poprawa jakości kształcenia,
 - tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości,
 - przeciwdziałanie ubóstwu i zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
- b) Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów, m. in. poprzez:
 - zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
 - wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej.
- c) Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
 - wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną,
 - rozwój sektora usług,
 - poprawa otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do zewnętrznego finansowania,
 - społeczeństwo informacyjne,
 - zwiększenie inwestycji w badania i rozwój oraz tworzenie rozwiązań innowacyjnych.
- d) Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- e) Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.
 - wyrównywanie szans rozwojowych na obszarach wiejskich.

15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR

Zakłada się możliwość wykorzystania innych źródeł finansowania na działania zbieżne z celami LSR, w tym w szczególności:

- RPO dla woj. łódzkiego,
- PO „Kapitał Ludzki”,
- Fundusz Inicjatyw Obywatelskich,
- Fundusz dla Organizacji Pozarządowych,
- inne dostępne środki finansowe (w tym ze źródeł organizacji pozarządowych wspierających inicjatywy wiejskie, jak np. Fundacja Wspomagania Wsi, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, itp.)

Realizowane w ramach LSR przedsięwzięcia w połączeniu z innymi przedsięwzięciami realizowanymi w ramach w/w programów wzmogą efekt synergii w zakresie rozwoju obszaru objętego działaniem LGD – „Gniazdo” .

Przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej , LGD stosować będzie następujące mechanizmy zabezpieczające:

- każdy dokument przedstawiany do refundacji ze środków publicznych opisany będzie w sposób umożliwiający identyfikację dokładnych wartości finansowanych z danego źródła finansowania , a więc będą w sposób trwały umieszczone informacje z jakiego programu te koszty zostały poniesione . W

przypadku kosztu współfinansowanego z dwóch lub więcej programów będzie podana informacja o tym jaką część kosztów finansują poszczególne programy. Podział kosztów będzie merytorycznie uzasadniony. Dokument zostanie opatrzony pieczęcią z opisem typu : „Zrefundowano ze środków”.

- księgowość organizacji będzie prowadzona w sposób umożliwiający wyodrębnienie wszystkich wydatków refundowanych z różnych źródeł,
- przewiduje się prowadzenie osobnych subkont dla każdej pozyskanej dotacji,
- z każdą osobą zatrudnioną przez LGD zawarta zostanie umowa precyzująca zakres obowiązków i zadań, w której będzie wyraźnie wskazany program, na rzecz którego te zadania i obowiązki będą wykonywane oraz podana wysokość wynagrodzenia finansowanego ze środków tego programu,
- w przypadku osób zaangażowanych jednocześnie w realizację dwóch lub więcej programów w umowie o pracę z tą osobą zostanie wskazany wymiar czasu pracy jaki ta osoba jest zobowiązana przeznaczyć na wykonywanie zadań i obowiązków związanych z realizacją poszczególnych programów. Łączny wymiar czasu pracy będzie zgodny z Kodeksem Pracy,
- w przypadku finansowania pracy zatrudnianych pracowników z różnych źródeł w ramach danego etatu przewiduje się prowadzenie kart pracy, odpowiednio dla każdego programu, z którego refundowane będzie wynagrodzenie.
- zapewniony zostanie dobry przepływ informacji pomiędzy osobami odpowiedzialnymi za realizację różnych programów (spotkania robocze),
- każdy wniosek o przyznanie pomocy przygotowywany przez LGD – „Gniazdo” będzie zawierał analizę ryzyka w zakresie nakładania się pomocy ze środków tego programu z pomocą , którą LGD uzyskało wcześniej z PROW lub innych programów oraz opracuje mechanizmy, które należy zastosować w celu uniemożliwienia nakładania się pomocy.

16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Działania wskazane w Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej dla obszaru Lokalnej Grupy Działania – „Gniazdo” w istotny sposób przyczynią się do rozwoju obszarów wiejskich regionu łódzkiego.

Wpływ realizacji Strategii na rozwój regionu może wystąpić w dwóch obszarach. Pierwszy to wpisanie się w realizację celów strategicznych i działań zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 . Natomiast drugi to zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi rozwoju gmin tworzących Lokalną Grupę Działania- „Gniazdo”.

Realizacja celów strategicznych, priorytetów i działań zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa zmierza w kierunku integracji społeczno-gospodarczej województwa i wyrównania wewnętrznych dysproporcji rozwojowych między obszarami wiejskimi . Część obszarów województwa jest silniej dotknięta problemami strukturalnymi, które wpływają na ich relatywnie niską atrakcyjność osiedleńczą i gospodarczą. Wynika to między innymi z niedostatecznego wyposażenia w obiekty lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej, co skutkuje niską dostępnością usług publicznych. Słabość Strukturalna większości obszarów wiejskich wynika nie tylko z ograniczonej dostępności infrastruktury, ale również niskiej aktywności mieszkańców. W dokumentach

planistycznych podkreśla się konieczność redukcji narastających dysproporcji, w zakresie dostępności infrastruktury społecznej oraz poziomu aktywności mieszkańców, stąd też realizacja LSR na obszarze LGD-„Gniazdo” wpisuje się doskonale w politykę strategiczną województwa. Środkiem zmierzającym do poprawy spójności regionu będą inwestycje w rozwój lokalnej infrastruktury społecznej w tym: edukacyjnej, sportowej i kultury, infrastruktury turystycznej, stwarzające możliwość poprawy jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego. Oś 4 Leader pozwoli na osiągnięcie zwiększonych efektów, umożliwi przezwyciężenie stagnacji społeczno-gospodarczej na terenach wiejskich, będzie sprzyjać tworzeniu warunków dla pobudzenia i wspierania lokalnych inicjatyw społecznych i gospodarczych idących w kierunku poszukiwania dodatkowych źródeł dochodu i zwiększenia poczucia tożsamości kulturowej oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Będzie stwarzać dobry klimat dla rozwijania partnerstwa przy realizacji działań rozwojowych. Przewidywaną zmianę sytuacji obszaru wskutek realizacji LSR określą w tym zakresie takie wskaźniki jak : wzrost liczby utworzonych miejsc integracji społecznej , wzrost inicjatyw społecznych w zakresie wykorzystania potencjału obszaru , wzrost liczby miejsc pracy poza rolnictwem, wzrost dochodów mieszkańców z pozarolniczych źródeł , wzrost dochodu podatkowego gmin , wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw , powstanie nowych organizacji pozarządowych , zwiększony odsetek mieszkańców uczestniczących w wyborach , wzrost rozpoznawalności atrakcji turystycznych obszaru , wzrost liczby turystów odwiedzających region , poziomem absorpcji środków UE .

LGD – „Gniazdo” stanie się więc istotnym motorem w zwiększaniu aktywności społeczności lokalnej, a środki finansowe przeznaczone na realizację LSR pozwolą na wykorzystanie specyficznego potencjału lokalnego przy efektywnej współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym. Realizacja LSR spowoduje również mniejszy odpływ mieszkańców z tych terenów , gdyż będą mogli oni znaleźć na terenie obszaru miejsce pracy i życia dla siebie i swoich rodzin.

Biorąc pod uwagę zgodność planowanych celów LSR z zakładanymi w strategiach gmin , istotnym jest , iż niemal we wszystkich strategiach gmin priorytetem rozwoju jest turystyka . Również Program Rozwoju Turystyki opracowany dla województwa łódzkiego w sposób szczególny uwzględnia potrzebę zbudowania wizerunku regionu jako obszaru atrakcyjnego pod względem turystycznym. Wiele spośród zapisanych działań podporządkowano temu celowi. Dotyczy to zarówno działań o charakterze miękkim (promocja, szkolenia, doradztwo) jak i organizacyjno-inwestycyjnych. Rozwój turystyki w województwie łódzkim został oparty o działania w 4 obszarach priorytetowych (dotyczących produktu, zasobów ludzkich i instytucji, marketingu i promocji oraz przestrzeni turystycznej).

Stąd też realizacja działań w LSR w ramach osi 4 , umożliwi poprawę sytuacji w zakresie usług turystycznych , rozwoju bazy turystycznej i gastronomiczno- noclegowej , odnowy miejsc i obiektów stanowiących atrakcję turystyczną regionu oraz w kwestii promocji .

Zidentyfikowane zadania uzupełniają się wzajemnie, a ich realizacja doprowadzi do osiągnięcia zapisanego celu . Ścisła współpraca podmiotów oraz zintegrowane działania w ramach LSR w

wymienionych obszarach, przyniosą oczekiwane efekty w zakresie rozwoju turystyki na tym obszarze . Pożądanym efektem podejmowanych działaniach będzie m.in. przełamanie dotychczasowego stereotypu o województwie łódzkim jako miejscu o niskiej atrakcyjności turystycznej i wykreowanie wizerunku regionu jako obszaru ciekawego turystycznie .

Dzięki skoordynowanym działaniom (w zakresie kształtowania atrakcyjnej oferty produktowej oraz rozbudowy infrastruktury turystycznej , modernizacji i adaptacji istniejących obiektów na cele turystyczne) wynikającym z LSR i przejawiających się między innymi w podejmowaniu wspólnych przedsięwzięć oraz wyzwalających aktywność mieszkańców niezwykle ważną rolę odgrywać będą imprezy i wydarzenia wizerunkowe. Dzięki nim region zyska niezbędne zainteresowanie ze strony rynku. Potwierdzeniem dokonanych zmian będzie niewątpliwie wzrost dochodów z turystyki , wzrost liczby odwiedzających region turystów , liczba punktów gastronomicznych i noclegowych czy długość tras turystycznych .

Jedną z podstawowych przesłanek dla kształtowania regionalnej tożsamości społeczeństwa jest oryginalność jego kultury, która odróżnia województwo od pozostałych regionów i czyni go regionem kulturowym. Dlatego też we wszystkich dokumentach strategicznych na poziomie regionalnym podkreśla się dążenie do rozwijania „nowej” świadomości regionalnej mieszkańców województwa łódzkiego na podstawie istniejących już wartości kulturowych obszarów wchodzących w jego skład. Działania te powinny prowadzić do tworzenia jedności kulturowej regionu łódzkiego . Rozwijanie tej świadomości stało się także celem zapisanym w LSR LGD-„Gniazdo” , którego realizację uzyska się poprzez wspomaganie różnych form i przejawów kultury regionalnej oraz ruchów regionalistycznych , budowanie wspólnoty kulturowej, utrwalanie wspólnych norm, zwyczajów, aktywizację i integrację społeczności lokalnych. W tej dziedzinie parametrem do wykazania zmiany spowodowanej realizacją LSR będzie poza poziomem absorpcji środków UE , dostępnych dla regionu oraz wzrost udziału podmiotów reprezentujących społeczność wiejską w imprezach na szczeblu nie tylko lokalnym ale też i ogólnokrajowym , promujących regionalizm i tradycje kulturowe regionu .

1. Informacja o dołączonych do LSR załącznikach

- Statut LGD-„Gniazdo”,
- Pełny odpis z KRS,
- Zaświadczenie z Biura Powiatowego ARiMR,
- Opisy stanowisk ,
- Opis warunków technicznych i lokalowych biura LGD,
- Dane członków organu decyzyjnego,
- Dokumenty potwierdzające wiedzę i doświadczenie organu decyzyjnego,
- Dokumenty potwierdzające znajomość języka roboczego UE członka organu decyzyjnego,
- Oświadczenia o zameldowaniu członka organu decyzyjnego na pobyt stały na obszarze LSR,
- Dokumenty potwierdzające przedstawicielstwo danego sektora,
- Uchwała Walnego Zebrania stanowiąca o wyborze osób do organu decyzyjnego,
- Uchwały Rady Gminy o przystąpieniu do LGD-„Gniazdo”,
- Deklaracje o przystąpieniu w charakterze członka do LGD-„Gniazdo”,
- Doświadczenie członków LGD ,
- Harmonogram przewidywanych terminów podawania do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania wniosków ,
- Limity środków na działania Osi 4,

- Regulamin funkcjonowania Rady Decyzyjnej,
- Procedura naboru pracowników na wolne stanowiska
- Wzory dokumentów stosowane w procedurze oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji,

Wykaz tabel:

str.

1. Charakterystyka LGD-„Gniazdo”.....	7
2. Imienny wykaz członków LGD.....	7
3. Imienny wykaz członków Rady Decyzyjnej.....	11
4. Ocena reprezentatywności organu decyzyjnego.....	11
5. Stan ludności ogółem na dzień 31.XII.2006 roku.....	26
5a Stan ludności ogółem wg stałego miejsca zameldowania w latach 2002-2006.....	27
6. Struktura wieku ludności.....	27
7. Bezrobocie w gminach obszaru objętego LSR.....	29
8. Jednostki zarejestrowane wg sektorów własnościowych W 2007 roku.....	31
9. Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie obszaru wg PKD.....	31
10. Instytucje edukacyjne w 2006 roku.....	34
11. Cele ogólne i szczegółowe LGD -”Gniazdo”.....	48
12. do 25. Wskaźniki realizacji przedsięwzięć.....	50
26. Procedura postępowania z wnioskiem.....	92
27. Tabela budżetowa.....	95
28. Harmonogram realizacji przedsięwzięć.....	96
29. Powiązanie celów LGD-„Gniazdo” z celami gmin.....	102

Wykaz schematów:	str.
1. Struktura organizacyjna biura LGD-„Gniado”	14
2. Schemat wyboru operacji.....	93

Wykaz map:	str.
1. Obszar LGD-„Gniazdo”	17
2. Sąsiedzi administracyjni.....	17